

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
כי תשא
י"ב – י"ח אדר תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רש"י

תנא אואת תורת העולה קאי – תורה אחת לכל העולים, שאם עלו – לא ירדו. במסכת נדה בפרק "יוצא דופן" (מ, א). והאי דנקט במה – אסמכתא וסימנא בעלמא. **לשום אילים** – דאמר "הריני שוחטן לשום אילים". **לבעלים** – צבור. **עקירה בטעות** – כגון האי, דאי היה ידע דכבשים נינהו – הוה שחיט להו לשם כבשים. **ומותבינן אשמעתין** – אדידיה גופיה קא מותיב. **מזידין חייבין** – לשלם לבעלים דמי קרבן. **פיגולן פיגול** – דשוגגין, ואין צריך לומר דמזידין. **ומחשב בהו לשום שלמים** – לאוכלן שני ימים ולילה אחד, דהשתא חישב לאכול חטאת חוץ לזמנו, דפיגול הוא, דדין חטאת יום ולילה. **ובאומר מותר** – לשנות, דהיינו שוגגין. **שנקמצו** – מחבת ומרחשת – שני כלים הם: מחבת – עבה ומעשיה קשין, ומרחשת – עמוקה ומעשיה רכין. **חריבה** – מנחת חוטא, דכתיב (ויקרא ה) "לא יתן עליה שמן". **ורבא לטעמיה** – דאמר בפרק קמא. **מחשבה דלא מינכרא** – אם הוא מכוב אם לאו – פסל רחמנא. **מחשבה דמינכרא** – שהוא מכוב – לא פסל רחמנא. **משנה התמידין אין מעכבין המוספין** – מפרש בגמרא. **וכולה היתה קריבה** – כל המנחה שלם. **שאין מחנכין** – בגמרא מפרש מאן דכר שמיה. **אלא בקטורת הסמים** – שלימה של מנה, ובין הערבים. ובגמרא מפרש מנלן. **גמרא תדיר ומקודש** – תדיר – בכל יום, ומקודש – שהיום יום טוב הוא, דאי לאו יום טוב – ליכא מוסף. ומוספין לא הוו אלא מקודש. לשון אחר: תמידין מקודשים – קודם מוספים, דתמידין קרבי ברישא. **תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא** – כגון דיש להם בשבת שני כבשים לבד התמידין, וקא מיבעיא ליה: אם יקריבם היום למוספין ולא יהו לו תמיד למחר, או יניחם לצורך תמיד מחר. **מוספין דהאידנא מקודש נינהו** – דהיום שבת קודש, ותמידין דלמחר – לא הוו להו מקודש, דלמחר – חול. לישנא אחרינא: מוספין הוו מקודש – קודם תמידין, דמוספין יקרבו היום, ותמידין לא יקרבו היום עד למחר. **אילימא דאית ליה** – תמידין ומוספין. **וליקדם** – קאמר, דאין מעכבין זה את זה, דאי בעי – תמידין קריב ברישא, ואי בעי – מוספין מקריב ברישא. **העולה משמע:** העולה תהא ראשונה לכל הקרבנות. **אלא**

עקירה בטעות הויא עקירה — צריך עיון: הא דתניא בתוספתא בפרק קמא דזבחים, כבשי ציבור ששחטן לשם כבשים, ונמצאו אילים — עלו לציבור לשם אילים. אילים של ציבור ששחטן לשם אילים, ונמצאו כבשים — עלו לשם כבשים. אלמא, עקירה בטעות — לא הויא עקירה! ושמא משום שלמי נדבה קאמר, ותנא הוא דלא מפרש.

וקא מפרש בה לשלמים — כלומר, לאוכלן שני ימים. וכפירוש הקונטרס. **מתיב** רבי זירא רבי שמעון אומר — נראה דרבי זירא לית ליה לא כרבה ולא כרב אשי דריש מכילתין (ב, א), אלא טעמא דנפשיה קאמר כדמשמע. ולא מסיק אדעתא קושיא דרבי שמעון אדרבי שמעון. וצריך עיון.

תדיר ומקודש — לשון ראשון פירש הקונטרס: ביום קדוש. וכן משמע בסוף "כל התדיר" (זבחים צא, א): אטו שבת למוסף אהנוי, לתמיד לא אהנוי?! וקצת קשה: דהתם לא מייתי הא, והכא לא מייתי ההיא דהתם! ולשון אחר פירש בקונטרס: אותו שזמנו עכשיו מיקרי "מקודש". והא דנקט תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא, דמשמע דתמיד של בין הערבים קודם למוסף, והא לא מקודש הוא! התם מטעמא אחרינא, דהכי קאמר רחמנא: כל היכא דאיכא אחד בבוקר — עשה שני בין הערבים. **תלמוד** לומר וערך עליה העולה — תימה: דבפרק "כל התדיר" (שם פט, א) נפקא ליה מדכתיב "מלבד עולת הבוקר תעשו את אלה" — מכלל דתמיד קרב ברישא! ויש לומר: דקרא דהכא איצטריך למנחת חביתין, דאף על גב דתדיר. וכן משמע בפרק "אמר להם הממונה" (יומא לד, א): איברין קודמין למנחה, דכתיב "וערך עליה העולה", ועל כרחך מנחת חביתין קאמר, דמנחת נסכים נפקא לן מדכתיב "עולה ומנחה", כדאיתא לעיל בפירקין (מד, ב). ופרק קמא דתמיד (כח, ב) נמי אמרינן: למימרא דחביתין קדמי, והתניא: "וערך" וכו', ומהכא גמרינן לכל מיני דמים דקדמי לחביתין, דתנן בפרק "כל התדיר" (זבחים פט, א): העופות קודמין למנחות, שהללו מיני דמים. ואי לא מהכא, מנא ליה הא? ומיהו קשיא: הכא אמאי לא מייתי מתניתין דלענין מוספין איירי? דאין לומר: דהכא מיירי דאית ליה ולקדם, והתם איירי דלית ליה — דהתם נמי איירי דאית ליה, דומיא דדם חטאת קודם לדם עולה דתנן התם! ויש לומר: משום דלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא, אייתיה. מיהו תימה: דב"הגוזל קמא" (בבא קמא) קיא, א) תנן: הביא אשמו עד שלא הביא גזילו — לא יצא. ומפרש בגמרא: משום דכתיב "מלבד איל הכפורים" — מכלל דכסף ברישא. ופריך: אלא מעתה, "מלבד עולת הבוקר" — הכי נמי דמוספין קרבי ברישא?! והתניא: "וערך עליה העולה"

תַּנָּא אֲ"וֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה" רִיבָּה סָמִיךְ לֵיהּ. הָנֵי רַבָּה בַּר בַּר חָנָה קַמֵּיהּ דְּרַב: כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן לְשׁוּם אֵילִים - כְּשֵׁרִין, וְלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשׁוּם חוֹבָה. אֲמַר לֵיהּ רַב: עָלוּ וְעָלוּ. אֲמַר רַב חִסְדָּא: מִסְתַּבְּרָא מִילְּתֵיהּ דְּרַב בִּכְבָשׂוּר אֵילִים וּשְׁחָטָן לְשׁוּם כְּבָשִׂים, שֶׁהֲרֵי כְּבָשִׂים לְשׁוּם כְּבָשִׂים נִשְׁחֲטוּ. אֲבָל כִּכְבָשׂוּר אֵילִים וּשְׁחָטָן לְשׁוּם אֵילִים - לֹא, עֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה. וְרַבָּה אָמַר: עֲקִירָה בְּטָעוּת לָא הָוְיָא עֲקִירָה. אֲמַר רָבָא, וּמוֹתְבִינַן אַשְׁמַעְתִּין: הַכֹּהֲנִים שֶׁפִּיגְּלוּ בַּמִּקְדָּשׁ, מְזִידִין - חַיָּבִין, הָא שׁוֹגְגִין - פְּטוּרִין, וְתָנֵי עֲלָהּ: פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּיָדַע דְּחַטָּאת הִיא וְקָא מְחַשֵּׁב בָּהּ לְשׁוּם שְׁלָמִים - הַאי שׁוֹגְגִין? מְזִידִין הָווּ! אֶלָּא לָאו דְּכִכְבָשׂוּר שְׁלָמִים הוּא, וְקָא מְחַשֵּׁב בָּהּ לְשׁוּם שְׁלָמִים, וְקָתָנֵי: פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל, אַלְמָא עֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל מִנְחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרוֹת, וְעָלוּ לַבְּעָלִים לְשׁוּם חוֹבָה, שֶׁאֵין הַמִּנְחוֹת דּוֹמוֹת לַזְּבָחִים, שֶׁהַקּוֹמֵץ מַחֲבַת לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת - מַעֲשֶׂיהָ מוֹכִיחִין עָלֶיהָ שֶׁהִיא מַחֲבַת, חֲרֵבָה לְשׁוּם בְּלוּלָה - מַעֲשֶׂיהָ מוֹכִיחִין עָלֶיהָ שֶׁהִיא חֲרֵבָה. אֲבָל בַּזְּבָחִים אֵינוֹ כֵּן, שְׁחִיטָה אַחַת לְכוּלָּן, קַבָּלָה אַחַת לְכוּלָּן, זְרִיקָה אַחַת לְכוּלָּן. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּיָדַע דְּמַחֲבַת הִיא, וְקָא קָמֵץ לָהּ לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת - כִּי מַעֲשֶׂיהָ מוֹכִיחִין מַאי הֲוֵי? הָא מִיעֲקַר קָא עָקַר לָהּ! אֶלָּא לָאו דִּכְכָשׂוּר מַרְחֶשֶׁת הִיא, וְקָא קָמֵץ לָהּ לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת וְטָעָה, דְּהָכָא הוּא דְּמַעֲשֶׂיהָ מוֹכִיחִין עָלֶיהָ, הָא בְּעָלְמָא - עֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה! אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: לְעוֹלָם דְּיָדַע דְּמַחֲבַת הִיא, וְקָא קָמֵץ לָהּ לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת, וְקָא לָמֵיקַם עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: כָּל מִנְחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרוֹת, וְעָלוּ לַבְּעָלִים לְשׁוּם חוֹבָה, דַּאֲמַר רַבָּה אָמַר רַב חִסְדָּא: כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן לְשׁוּם אֵילִים - כְּשֵׁרִין, וְלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשׁוּם חוֹבָה. אֲמַר לֵיהּ רַב: עָלוּ וְעָלוּ. אֲמַר רַב חִסְדָּא: מִסְתַּבְּרָא מִילְּתֵיהּ דְּרַב בִּכְבָשׂוּר אֵילִים וּשְׁחָטָן לְשׁוּם כְּבָשִׂים, שֶׁהֲרֵי כְּבָשִׂים לְשׁוּם כְּבָשִׂים נִשְׁחֲטוּ. אֲבָל כִּכְבָשׂוּר אֵילִים וּשְׁחָטָן לְשׁוּם אֵילִים - לֹא, עֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה. וְרַבָּה אָמַר: עֲקִירָה בְּטָעוּת לָא הָוְיָא עֲקִירָה. אֲמַר רָבָא, וּמוֹתְבִינַן אַשְׁמַעְתִּין: הַכֹּהֲנִים שֶׁפִּיגְּלוּ בַּמִּקְדָּשׁ, מְזִידִין - חַיָּבִין, הָא שׁוֹגְגִין - פְּטוּרִין, וְתָנֵי עֲלָהּ: פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּיָדַע דְּחַטָּאת הִיא וְקָא מְחַשֵּׁב בָּהּ לְשׁוּם שְׁלָמִים - הַאי שׁוֹגְגִין? מְזִידִין הָווּ! אֶלָּא לָאו דִּכְכָשׂוּר שְׁלָמִים הוּא, וְקָא מְחַשֵּׁב בָּהּ לְשׁוּם שְׁלָמִים, וְקָתָנֵי: פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל, אַלְמָא עֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל מִנְחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן

העולה". והשתא ליפרוך ממתניתין דדרשא מהא איפכא, דעולת הבקר קדמה ברישא! לכך נראה לפרש: דמהכא לא נפקא לן אלא הקטרה, דכולי קרא — בהקטרה איירי. ומהתם נפקא לן עבודת דם, דכתיב "תעשו" — משמע: עשיית הדם. ופרק "הגוזל [קמא"] (בבא קמא קיא, א) איצטריך לאיתויי האי קרא. דהא לא כתיב אלא הקטרה אשה ריח ניחוח קמי תמיד, ודלמא הקטרת מוסף קדמה? ועשיות בתר הכי (מלבד איכתיבו) — כדכתיב (במדבר כח) "מלבד עולת התמיד תעשו את אלה". תימה: למה לי קרא דתמיד קודם למוסף? תיפוק ליה דתדיר קודם, דאף על גב דקדמי בקרא, אמרינן בזבחים (פט, א) דמוספי חודש קדמי למוספי ראש השנה, אף על גב דכתיב "מלבד עולת החדש" לבסוף. ואי מיפסיל ביוצא — ניחא, ובסמוך נפקא דלא מיפסיל! ויש לומר: דהיא גופא שמעינן, מה עולה — שאין לאחר, אף על גב דכתיב "מלבד" לבסוף. והא דאמרינן בריש "כל התדיר" (זבחים פט, ב): יכול יהא חטאת קודמת למעשה עולה, משום דכתיב "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה"? תלמוד לומר: "ופר שני בן בקר תקח לחטאת". יכול תהא עולה קודמת לכל מעשיה? תלמוד לומר: "ועשה" וגו'. הא כיצד? דם חטאת — קודם לדם עולה, מפני שמרצים. אברי עולה קודמין לחטאת — מפני שכולה כליל. אלמא בעי לאקדומי אפילו מהקטרה, אף על גב דכתיב "ועשה" דלא משמע אלא עשיית הדם — לאו מילתא היא. דכיון דגלי גבי תמידין, הוא הדין נמי התם. אי נמי: מ"והקריב את אשר לחטאת ראשונה" הוה קא דריש, דמיניה דרשינן (זבחים צ, א): זה בנה אב: כל החטאות קודמות לעולה. אי נמי: אי לאו קרא, הוה אמינא: מאי דבעי בהקטרה — מקדים ברישא. ותימה: למה לי קרא ד"העולה"? בלא האי קרא נמי תיפוק לי מיוקדם דבר שנאמר בו "בבקר" מדבר שלא נאמר בו אלא "ביום" — דמשמע בעיצומו של יום. דמיניה שמעינן בפרק "תמיד נשחט" (פסחים נח, א) דמוספין קרבי עד שש. והכי אמרינן פרק "אמר להם הממונה" (יומא לג, ב): קטורת קודם לאברים — יוקדם דבר שנאמר בו "בבקר בבקר" לדבר שלא נאמר בו אלא "בבקר"? ויש לומר: אהא לא קשיא מידי, דאי לאו "העולה" — הוה דרשינן

אֶלָּא פְּשִׁיטָא דְּלֵית לֵיהּ, וְאִי דְּיוֹמֵיהּ אֲמַאי? תָּדִיר וּמְקוּדָּשׁ - תָּדִיר עָדִיף! אֶלָּא לָאו דְּלָמָר, וְקָתָנֵי: אֵין מַעֲבִירִין זֶה אֶת זֶה - אַלְמָא כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ! - אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: לְעוֹלָם דְּאִית לְהוּ, וּלְקַדֵּם. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם - מִצְוָה בְּעָלְמָא הוּא. תָּא שְׁמַע: אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טְלָאִים הַמְּבוּקָּרִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים כְּדֵי לְשַׁבָּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאִית לֵיהּ - תְּמִידִין וּמוּסָפִין טוּבָא הָווּ! אֶלָּא לָאו דְּלֵית לֵיהּ - וּשְׁמַע מִינָּהּ: תְּמִידִין עֲדִיפִי! - לָא, לְעוֹלָם דְּאִית לֵיהּ, וְהָכִי קָא אָמַר: אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טְלָאִים הַמְּבוּקָּרִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֵם שְׁחִיטָה, וּמַנִּי? - בֶּן בַּג בַּג הִיא. דְּתַנְיָא, בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר: מְנַיִן לַתָּמִיד שֶׁטָּעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֵם שְׁחִיטָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ", וּלְחַלֵּן הוּא אוֹמֵר: "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם", מַה לְּהַלָּן - טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֵם שְׁחִיטָה, אַף כָּאן - טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֵם שְׁחִיטָה. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: הָנֵי שִׁשָּׁה - שִׁבְעָה הָווּ, דְּהָא אִיכָּא דְּצַפְּרָא דִּתְלָתָא בְּשַׁבְּתָא! - וּלְטַעֲמָיךְ, תָּמְנֵיָא הָווּ, דְּהָאִיכָּא דְּפָנְיָא דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא! - הָא לָא קַשְׁיָא, דִּלְבַתַּר דְּאַקְרִיב קָאָמַר.

מכל חמישי ששי. **דלבתר דמקריב** – תמיד של בין הערבים קאמרינן דליהוו שש.

הכי **אלא פשיטא דלית ליה** – אלא או לתמידין או למוספין. **מבוקרים** – בלא מום, שצריך לבודקן שלא יהא בהן מום ארבעה ימים קודם לשחיטה. ולהכי צריכין ששה – שמא יארעו שני ימים טובים של ראש השנה בחמישי בשבת, ויצטרכו בכל יום שנים. **כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה** – אם אירעו ביחד, שיהא כדי להקריב שני תמידין ליום. **אילימא דאית להו** – כבשים הרבה. **תמידין ומוספין טובא הוו** – ועשרים ותרתי טלאים בעינן [ותיהוי ששה – לתמידין, ושש עשרה – למוספין]. **ושמע מינה תמידין עדיפי** – דלא אמרינן: יקריב הארבעה בשבת – לתמידין ולמוספין, ויבטל תמידין יום טוב שני של ראש השנה. אלמא, תמידין דיום שני עדיפי ממוספי שבת, ואף על פי שמוספי שבת מקודשי, הן ושבת קדוש מיום טוב. **לעולם דאית ליה** – לתמידין ומוספין. והאי דלא נקט אלא תמידין – משום דבמבוקרין ארבעה ימים קודם שחיטה קאמר, לתמידין הוא דבעינן ביקור ארבעה ימים, אבל מוספין – לא. **שמירה שמירה לגזירה שוה** – מה פסח – מבוקר ארבעה ימים, דמקחו מבעשור, ושחיטתו בארבעה עשר. אף תמיד – טעון ביקור ארבעה ימים. **דהאיכא צפרא דחד בשבתא** – דבשלמא דבין הערבים, ודיום שני ושלישי – איכא למימר שיחזר ביום ראשון אחר טלאים מבוקרים ארבעה ימים קודם. אלא במוצאי שבת – לא יכול לחזר, ומה יקריב לבוקר? והא דנקט חד בשבת – היינו כי הוי ראש השנה חמישי וששי, והוא הדין נמי אי הוי ראש השנה בראשון ושני מצי למיפרך: והאיכא צפרא דשלישי בשבת? **דפניא דמעלי שבתא** – דקא סלקא דעתך: דקודם שהקריב תמיד של בין הערבים – של ערב שבת קאמר, דליהוו ששה. והוא הדין דמצי למיפרך: דפניא דמעלי יומא טבא, היכי דהוי ראש השנה חמישי וששי. **דלבתר דמקריב** – תמיד של בין הערבים קאמרינן דליהוו שש.

"מלבד" כדבעי למדרשיה ב"הגוזל קמא" (בבא קמא] קיא, א). אלא אי קשיא — לישתוק מ"מלבד", ואי מיפסיל בבך — נראה שפיר דמהההוא לא שמעינן פסול. אי נמי: מ"יוקדם" לא שמעינן אלא שמצוה להקדים, אבל אם הקדים ושחט — יגמור. ומהכא שמעינן — דלא. ותימה: הא דאמרינן ריש עירובין (ב, א): שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל — פסולין. ותיפוק לי דאם כן, אקדמינהו קודם תמיד. דפשטא דמילתא משמע: קודם שנפתחו באותו יום. וכן נמי לקמן פרק "שתי מדות" (פט, ב): עולת תמיד ששחטה שלא לשמה — כשרה. ואמאי? הא קודם תמיד איתעביד! מיהו מהתם לא קשיא מידי — דשחיטה, לאו עבודה היא, דלא הויא בכלל עשיה. מיהו תימה: דאמרינן פרק "אמר להן הממונה" (יומא כט, א) ופרק "שתי הלחם" (מנחות ק, א): לא זו בלבד אמרו, אלא אפילו עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה — תצא לבית השריפה. וא"לילה" קאי. ותיפוק ליה דקמי תמיד עבדינהו, אבל משום קודם פתיחת דלתות ההיכל — לא מיפסלי, דלא כתיב בהו "פתח"! ושמא, כיון דאכתי לא מטא זמן תמיד — קרא לא איירי בהכי. אי נמי: לא מיפסיל בשביל כך, כדמסקינן הכא: למצוה בעלמא. וכן משמע פרק תמיד נשחט (פסחים נט, ב) דעשה דפסח ועשה דאכילת קדשים דחי לעשה דהשלמה דדרשינן עליה השלם כל הקרבנות כולם, ואי הוה מיפסל לא שייך ביה דחייה, ועליה השלם מהאי קרא (ויקרא ו) ד"וערך עליה העולה" הוא דדרשינן וכיון דהתם לא מיפסל הוא הדין הכא. וכן משמע נמי שלהי "מי שהיה טמא" (שם צח, א) בכור שנתערב בפסח, אם חבורת כהנים — יאכלו. ונתערבו מחיים קאמר, מדפריך בגמרא: והא אין מביאין קדשים לבית הפסול [ופירש רש"י:] והוה ליה למימר ירעו עד שיסתאבו, וזמן שחיטת פסח אחר תמיד הוא, ואפילו הכי לא מיפסיל הבכור. וכן משמע נמי ב"האשה" (שם פח, ב): חמשה שנתערבו ערות פסחיהן [זה בזה], ונמצאת יבלת באחד מהן [כו'], ופטורין מלעשות (פסח ראשון ו) פסח שני. ופריך טובא: ונייתי פסח שני, וניתני במותר פסח! ותירוץ טובא לשנויי. והשתא, אי מפסיל, מאי קשיא ליה? הא פסח שני זמנו נמי אחר תמיד, דלא חשיב ליה בין דברים שבין פסח ראשון לפסח שני. ואם כן, אי שלמים הוי, דמותר הפסח קרב שלמים — הא מיפסלי! ואין לומר: דעשה דפסח דחי לעשה דהשלמה, דהא לא הוי אלא ספיקא בעלמא. ומיהו קשיא בהכי: ביון דאיכא איסורא דאורייתא, היכי מקריבין לבתחלה? ואין לומר: דמשום ספיקת פסח דחי ליה איסורא דאורייתא. ותו, דמסקינן התם דמשום סמיכה שבקינן ליה, דליכא נמי אלא מצוה בעלמא, וגבי בכור דוחה נמי (דבמותר הפסח איירי). לכך נראה: דוודאי בתמיד של שחר, דכתיב "תעשו" — הוא דמעכבי עשיות דדם, אבל בתמיד של ערב — לא מעכבא אלא הקטרה. דכולי קרא בהקטרה איירי. וכן משמע בריש "תמיד נשחט" (שם נט, א), דמוקי לה בחטאת העוף, שאין למזבח אלא דמה. אי נמי: בבהמה, ומעלה ומלינה בראשו של מזבח. ואי קרא לא איירי אלא בהקטרה — ניחא דלא מעכבא אלא הקטרה, ד"עליה השלם כל ההקטרות כולן" משמע. אבל אי מ"תעשו" נפיק, דמסתבר לאשוויי תמיד של שחר לתמיד של ערב, מאי טעמא לא מעכבא נמי עשייה? והשתא ניחא דהני איירי בשלא הקטיר התמיד, דהקטרת אימורים — כל הלילה, כדדרשינן לעיל (כו, ב). והדהוא דריש "תמיד נשחט" דמוקי לה בחטאת העוף, לא בעי לאוקומה כי האי גוונא — דאם כן, מאי דחייה איכא? אבל השתא, איכא דחייה מדרבנן מיהא, גזירה אטו הקטרה. מיהו בשמעתין מוכח דלא הוי אלא למצוה. ותימה: דבפרק "אלו דברים" (פסחים עג, ב) אמרינן: שחטו, ונודע שמשכו ידיהם קודם או שנטמאו — ישרף מיד. ופריך: ואי אמרת לא בעי עקירה — פסולו מחמת מאי הוי? ששחטו אחר תמיד של בין הערבים. אלמא, בהכי מיפסיל! ויש לומר: דהאי דנשרף — לפי שלבתחילה אסור להקטירו, וממילא יפסל. והא דאין מעלה ומלינה — דקסבר: לינה מועלת בראשו של מזבח. ואף על גב דהקטרת אימורים לא מעכב, כי אבדו כשר באכילה — הני מילי כי איחזו להקטרה, אבל הכא — הא לא איחזו. אי נמי: מדרבנן אסור ליזרק. ולפירוש זה לא קשיא מידי מה שמביא רבינו יצחק בן אברהם, דתניא בתוספתא דפסחים: כל הקדשים שהקריבן קודם תמיד של שחר, או שעיכבן אחר תמיד הערב — פסולין. והשתא, אי אמרת דמדרבנן פסילי שלא ליזרק — ניחא. מיהו "הקריבו" משמע שהקריב כולו, ואדרבה אי בשחטן איירי — קשיא קודם תמיד של שחר אפילו אסרינן ליזרק, אמאי פסלינן ליה?

הלא

הכי גרסינן תנא בעלמא קאי – "סימנא בעלמא נקט". כלומר, האי דנקט "ששה" – לאו לשבת ושני ימים דוקא קאמר, אלא אפילו כל ימות החול בעינן בלשכה ששה טלאים, כולן מבוקרין ארבעה ימים קודם שחיטה, לבד יום השחיטה. שהיו שם בכל יום ששה ראויין ליטול איזו שנים מהן שירצה. כגון דביום חינוך הוו בה (שנים עשר) ששה מבוקרים ארבעה ימים קודם. ונטלו שנים ביום ראשון, ובקרו שנים והכניסן תחתיהן. ליום שני נטלו שנים מן הראשונים, ובקרו שנים תחתיהן אחרים והכניסו תחתיהן – נשארו שם ששה מן הראשונים. ליום רביעי יטלו עוד שנים מן הראשונים, והשנים שנתבקרו בראשון יהיו ראויין שנים של ראשון ושנים של שני ושנים של שלישי, וכן כולם. לעולם יהיו שם ששה ראויין לישחט. ולא פירש טעם הדבר. ולי נראה דקבעו חכמים מנין קבוע לדבר, דאי מתרמין (לא) – משכחי טלאים מבוקרין זה ארבעה ימים. **סימנא בעלמא** – שלא תטעה בגירסא אם ששה או חמשה או ארבעה. **כדי לשבת ולשני ימים** – משמע: סימן. כלומר, שראוי לשלשה ימים. **ולא תני לשבת ולשני ימים טובים** – דליהוי משמע: לצורך שבת ושני ימים טובים של ראש השנה. **ולא ראשון בין הערבים** – שאם לא הקריבו בבקר – לא יקריבו בין הערבים. דהכי מידרש קרא: אם את הכבש האחד תעשה בבקר – הוכשר שני ליקרב בין הערבים, ואי לא – לא. **במה דברים אמורים שלא נתחנך המזבח** – דהאי קרא – בחינוך כתיב, דכתיב לעיל מיניה "וזה אשר תעשה על המזבח", בפרשת "ואתה תצוה". **אבל נתחנך המזבח אפילו ראשון בין הערבים** – דכתיב בפרשת "פינחס": "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר" כו'. ובההוא קרא לא כתיב "את הכבש אחד תעשה בבקר". ותניא בספרי: האי קרא למה נאמר? והלא כבר נאמר למעלה בפרשה "את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש" וגו' – שנים הוא מקריב, ולא ארבעה. **יקטירו בין הערבים** – כדתנא טעמא: דלא שכיחי דפשעו בה, הילכך לא קנסי בה להו. **ומזבח בטל כו'** – דקאמר "לא יקריבו בין הערבים". **דלא שכיח** – דתמיד – עולה הוא, ואף על גב דלא קרבה אלא תרי זימני ביומא, איכא עולות אחריני דמקרבי כל יומא טובא. הילכך לא חביב להו, ופשעי – הילכך קנסו להו. אבל קטרת – לעולם ליתא אלא תרי זימני ביומא. לישנא אחרינא: לא שכיחא בחד גברא, כדאמרינן במסכת יומא (כו, א): מעולם לא שנה אדם בה. **מעתרא** – מעשרת, כדכתיב "ישימו קטורה" וכתיב בתריה "ברך ה' חילו" (דברים לג). **ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר** – כדאמרינן לעיל: ולא ראשון בין הערבים, דכתיב "בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות" וגו', כשמדשן את המנורה מן האפר שיש שם מן הנרות. **אי לאו דעבד מאורתא הדלקה** – ממאי בעי לתקן לצפרא? אלמא חינוך מנורה בין הערבים. וכיון דמנורה נתחנכה בערב – קטרת נמי תחילתה בערב, דכתיב (שמות ל): "ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה". **הא קדושי מקדש** – ללחם אם יסדירוהו עליו בחול? בתמיד. דהא קיימא לן בפרק "שתי הלחם" (מנחות ק, א) דלא מקדש לחם אלא בשבת. דקתני: שאפילו הוא על השולחן ימים רבים – אין בכך כלום, דלא קדוש לא ליפסל ביוצא ולא לשם פסול. **כדקתני סיפא כו'** – "ומנורה אינה מקדשת" – כלומר, וכל מילתא דידה אינה אלא בין הערבים. [דהיינו] הדלקה, הכי נמי כל מילי דידיה [דקידוש וחינוך] דשולחן בשבת. זו **היא קטרת** – מפרש בסמוך דבנשיאים קמיירי, דכתיב (במדבר ז) "כף אחת עשרה זהב" וגו'. **והוראת שעה היתה** – דשוב לא היה בא על מזבח החיצון. **הוא דלא** – דקאמרינן "הוראת שעה היתה". **ביוצא בה** – בקטורת. **יכול** – יחיד הוא דלא יביא קטורת נדבה, שהרי דין הוא שלא מצינו שיהא מביא חובתו כיוצא בה, שהרי קטורת חובה ליחיד לא מצינו.

אבל

מִכָּל מָקוֹם שִׁבְעָה הָווּ! אֶלָּא תַּנָּא בְּעַלְמָא קָאֵי, וּמַאי "כִּדֵי לִשְׁבָּת וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה"? סִימָנָא בְּעָלְמָא. דַּיְקָא נַמִּי, דְּקָתָנֵי "כִּדֵי לִשְׁבָּת", וְלָא קָתָנֵי "לִשְׁבָּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה", שְׁמַע מִינָּהּ. "לֹא הִקְרִיבוּ בֶּבֶשׁ בַּבֹּקֶר וכו'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכוּלָּהּ הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁאֵין מְחַנְּכִין אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֶלָּא בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים". חִינּוּךְ מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ? - חִפּוּרֵי מִיחַפְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: "לֹא הִקְרִיבוּ בֶּבֶשׁ בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? - שֶׁלֹּא נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ, אֲבָל נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ - יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ שׁוֹגְגִין, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין, לֹא הִקְרִיבוּ בֶּבֶשׁ בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם". מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וְאֵת הַכֶּבֶשׁ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם" - שֵׁנִי בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְלֹא רִאשׁוֹן בֵּין הָעַרְבַּיִם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁלֹּא נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ, אֲבָל נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ - אֲפִילּוּ רִאשׁוֹן בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ שׁוֹגְגִין, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין, לֹא הִקְרִיבוּ בֶּבֶשׁ בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם, לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְכִי כֹּהֲנִים חָטְאוּ, מִזְבֵּחַ בָּטֵל?! אָמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר: לֹא יַקְרִיבוּ הֵן, אֲבָל אֲחֵרִים - יַקְרִיבוּ. "לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם". דִּכְיוָן דְּלָא שְׁכִיחָא וּמְעַתְּרָא - חֲבִיבָא לְהוּ, וְלָא פָּשְׁעִי. "אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכוּלָּהּ הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין הָעַרְבַּיִם שֶׁאֵין מְחַנְּכִין אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֶלָּא בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם" וכו'. וְהָתַנְיָא: בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁל שַׁחַר! - תַּנָּאֵי הִיא. אָמַר אַבָּיֵי: מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, דִּכְתִיב: "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת יַקְטִירֶנָּה" - אִי לָאו דַּעֲבַד הַדְלָקָה מֵאוֹרְתָא, הֵטָבָה בְּצַפְרָא מֵהֵיכָא? וּלְמַאן דְּאָמַר בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁל שַׁחַר - גְּמַר מִמִּזְבַּח הָעוֹלָה, מַה לְּהַלָּן בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, אַף כָּאן בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁל שַׁחַר. "וְלֹא אֶת הַשֻּׁלְחָן אֶלָּא בְּלֶחֶם הַפָּנִים בְּשַׁבָּת". אֶלָּא בַּחוֹל אֵיחֲנוּכֵי הוּא דְּלָא מְחַנֵּךְ, הָא קְדוּשֵׁי מִיקְדֵּישׁ? - הִיא גּוּפָהּ קָא מַשְׁמַע לָן, דְּחִינּוּךְ וְקִידּוּשׁ דְּשֻׁלְחָן בְּשַׁבָּת הוּא. דִּקְתָנֵי סֵיפָא: וְלֹא אֶת הַמְּנוֹרָה אֶלָּא בְּשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ בֵּין הָעַרְבַּיִם. תָּנוּ רַבָּנָן: זֶהוּ קְטֹרֶת שֶׁעָלְתָה לְיָחִיד עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְהוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה. הֵיכָא? אָמַר רַב פַּפָּא: בַּנְּשִׁיאִים. אֶלָּא יָחִיד עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הוּא דְּלָא, הָא עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי - מַקְרִיב? וְתוּ, עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן יָחִיד הוּא דְּלָא, הָא צִיבּוּר - מַקְרְבוּ? וְהָתַנְיָא: יָכוֹל יְהֵא יָחִיד מִתְנַדֵּב וּמֵבִיא כַּיּוֹצֵא בָּהּ נְדָבָה, וְקוֹרֵא אֲנִי בָּהּ "מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ"? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה". יָכוֹל לֹא יְהֵא יָחִיד מֵבִיא - שֶׁאֵין מֵבִיא חוֹבָתוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהּ,

אבל

הלא יזרוק היטב אחר התמיד! לכך נראה: דמדרבנן מיפסיל, אפילו הקטיר ועשה הכל, ולא העמידו דבריהם היכא דלא אפשר.

אית דגרסי – "הא איכא צפרא דתלתא בשבתא", וחלו שני ימים טובים של ראש השנה אחר השבת! ופריך: וליטעמיך, תמניא הוו, דהאיכא דפניא דמעלי שבתא! וכסבור היה שבאמצע היום היה מדבר. ואית דגרסי "הא איכא צפרא דחד בשבתא", ומונה השני ימים טובים לפני השבת. ובתר הכי נגרוס "דפניא דמעלי יומא טבא". **מכל** מקום שבעה הוו — דבשלמא [בין הערבים] דראשון, אף על פי שצריך ביקור ארבעה ימים — יטרח וימצא מבוקרין. שהמבקרין היו מבקרין אותן, כדי למוכרן. אבל בצפרא — לא יכול בלילה לטרוח ולבקש מבקרין. **דיקא** נמי דקתני כדי לשבת — אף על גבי דלעיל (לט, א) תניא "כדי שיברוך וישנה וישלש" — ליכא למיטעי התם.

שאין מחנכין — פירש בקונטרס: דטעמיה דרבי שמעון קאמר, ומכל מקום פריך שפיר "חינוך מאן דכר שמיה" מעולת התמיד. ולא יתכן: חדא, כיון דההוא הוה טעמא — אידך נקט אידי. ותו, דבחסורי מיחסרא משמע דמהדר אדרבנן — (ותו) אלמא דרבנן מודו בחינוך. ותו, מנלן דשלם הוה?

במה דברים אמורים שלא נתחנך — ואהא קאי "שאין מחנכין" דמתניתין, אבל נתחנך — יקריבו כבש אחד דוקא, ולא שנים, מדלא קתני "ושנים היו קריבים" לרבי שמעון. אף על גב דגבי קטורת קרב כולה — לא דמי כלל, דהתם חדא מילתא היא. **דלא** שכיחא ומעתרא — עיקר הטעם: משום דלא שכיחא. דבפרק שני דיומא (כו, א) מוכח מקרא דכתיב "וכליל על מזבחך ברך ה' חילו", דעולה נמי מעתרא. **יכול** יהא יחיד מתנדב ומביא — והא דאמרינן במעילה פרק "חטאת העוף" (ט, ב): הנהנה מבשר קדשי קדשים קודם זריקה וכו' — יביא קטורת שכולה למזבח", היינו למוסרה לצבור.

תלמוד

תלמוד לומר [כו'] ככל אשר צויתיך יעשו — תימה למה לי קרא ד"לא תעלו עליו קטרת זרה", ותיפוק ליה מהכא? ואומר רבי: דהוה אמינא דצבור הוא דמפקדי שלא ישנו, אבל יחיד כעין צבור — מביא. ותימה: דאם כן, "לא תעלו" בלשון רבים למה לי? דמיניה דרשינן לעיל צבור ויחיד מקטרת זרה! ויש לומר: [דהוי אמינא, צבור שרי לגבי קטרת נדבה על מזבח הפנימי, והוי] שפיר בכלל "כאשר צויתיך", כיון דמייתו חובה (או) מייתו נדבה. ונראה דלא מהדר אלא אקטרת סמים, דשייך למזבח הקטרת בההיא פרשתא, אבל אמאי דלא כתיב קודם — לא מהדר [והוה אמינא דעל מזבח החיצון מביא].

ומחצה אבד — קשיא: לרבי אלעזר דאמר (מנחות ח, א): קדוש לחצאין, ו"מחציתה" דאמר קרא — מחצה משלם (להבאה) הוא, ואם כן אמאי אבד? דהא אבתי לא איקדיש קדושת הגוף, ואם כן בר פדיון הוא! ואף על גב דמשמע במסכת שקלים (ד, א): "אבודין מליקרב", מכל מקום מה בין זה לסולת אחר, כיון דנפדה. מיהו משום הכי קרי ליה "אבד". **אפילו** פיגול טען עיבור צורה — דילוף "ענן" "ענן" מנותר אף לענין הא: מדהתם — איכא [עיבור] צורה, הכא — נמי, כדדרשינן פרק קמא (דפסחים ג, א) ובפרק "איזהו מקומן" (ובחים נו, ב): ביום אתה שורפו, ואי אתה שורפו בלילה.

תעשה אפילו בשבת תעשה אפילו בטומאה — הא דמפקינן הכא מחד קרא שבת וטומאה — היינו משום דגלי רחמנא גבי פסח דדרשינן מ"במועדו" — אפילו בשבת, ואיצטריך קרא אחרינא גבי טומאה: איש נדחה, ואין צבור נדחין! ונראה: דהני מינייהו מפקת? דשקולין הם, ולא דמו לפסח.

הרי

אֲבָל צִבּוּר יְהֵא מֵבִיא, שֶׁמְּבִיא חוֹבָה כְּיוֹצֵא בָּהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא תַעֲלוּ". יָכוֹל לֹא יַעֲלוּ עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, אֲבָל יַעֲלוּ עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתְךָ יַעֲשׂוּ" - אֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶּׁאָמוּר בָּעִנְיָן! אֲמַר רַב פַּפָּא: לָא מִיבָּעֲיָא קָאָמַר, לָא מִיבָּעֲיָא צִיבּוּר עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן - דְּלָא אַשְׁכַּחַן, וְלָא מִיבָּעֲיָא יָחִיד עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי - דְּלָא אַשְׁכַּחַן, אֶלָּא אֲפִילּוּ יָחִיד עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, דְּאַשְׁכַּחַן בַּנְּשִׁיאִים - הוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה. **משנה** חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל לֹא הָיוּ בָּאִין חֲצָאִין, אֶלָּא מֵבִיא עֶשְׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ, מַקְרִיב מֶחֱצָה בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָה בַּעֲרֵבִים. כֹּהֵן שֶׁמֵּבִיא מֶחֱצָה שַׁחֲרִית, וּמֵת, וּמִינוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו - לֹא יָבִיא חֲצִי עֶשְׂרוֹן מִבֵּיתוֹ וַחֲצִי עֶשְׂרוֹנוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, אֶלָּא מֵבִיא עֶשְׂרוֹן שָׁלֵם (מֶחֱצָה) וְחוֹצֵהוּ, מַקְרִיב מֶחֱצָה, וּמֶחֱצָה אָבֵד. נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָאִין קְרֵיבִין, וּשְׁנֵי חֲצָאִין אוֹבְדִין. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן: אִילּוּ נֶאֱמַר "מִנְחָה מַחֲצִית" - הָיִיתִי אוֹמֵר: מֵבִיא חֲצִי עֶשְׂרוֹן מִבֵּיתוֹ שַׁחֲרִית וּמַקְרִיב, חֲצִי עֶשְׂרוֹן מִבֵּיתוֹ עַרְבִית וּמַקְרִיב. תַּלְמוּד לוֹמַר "מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב" - מֶחֱצָה מִשֶּׁלֵּם הוּא מַקְרִיב, הָא כֵּיצַד? מֵבִיא עֶשְׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ, וּמַקְרִיב מֶחֱצָה בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. נִטְמָא מֶחֱצָה שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אוֹ שֶׁאָבַד, יָכוֹל יָבִיא חֲצִי עֶשְׂרוֹן מִבֵּיתוֹ עַרְבִית וְיַקְרִיב? תַּלְמוּד לוֹמַר "מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב" - מֶחֱצָה מִשֶּׁלֵּם הוּא מֵבִיא, הָא כֵּיצַד? מֵבִיא עֶשְׂרוֹן שָׁלֵם [מִבֵּיתוֹ] וְחוֹצֵהוּ, וּמַקְרִיב מֶחֱצָה וּמֶחֱצָה אָבֵד, נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָאִין קְרֵיבִין וּשְׁנֵי חֲצָאִין אוֹבְדִין. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה שַׁחֲרִית וּמֵת, וּמִינוּ אַחֵר תַּחְתָּיו, יָכוֹל יָבִיא חֲצִי עֶשְׂרוֹן מִבֵּיתוֹ אוֹ חֲצִי עֶשְׂרוֹנוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר "וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב" - מֶחֱצָה מִשֶּׁלֵּם הוּא מֵבִיא וּמַקְרִיב, הָא כֵּיצַד? מֵבִיא עֶשְׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ וּמַקְרִיב, וּמֶחֱצָה אָבֵד. נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָאִין אוֹבְדִין, וּשְׁנֵי חֲצָאִין קְרֵיבִין. תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: מֶחֱצָה רִאשׁוֹן וּמֶחֱצָה שֵׁנִי - תְּעוּבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: בְּשִׁלְמָא רִאשׁוֹן - אֵיחֵזִי לְהַקְרָבָה, אֶלָּא שֵׁנִי - לְמָה לֵיהּ עֵיבּוּר צוּרָה? מֵעִיקָּרָא לְאֵיבּוּד קָא אָתֵי! דַּאֲמַר לָךְ מַנְּיָא? תַּנָּא דְּבֵי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ הוּא, דַּאֲמַר: אֲפִילּוּ פִּיגּוּל טָעוּן עֵיבּוּר צוּרָה. רַב אַשִׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, כֵּיוָן דִּבְעִידָּנָא דְּפָלְגִי בְּהוּ, אִי בָּעֵי הַאי מַקְרִיב וְאִי בָּעֵי הַאי מַקְרִיב - מֵיחָא חָזוּ. אִיתְּמַר: חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל כֵּיצַד עוֹשִׂין אוֹתָן? רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹפָה, וְאַחַר כָּךְ מְמַגְּנָה. רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מְמַגְּנָה, וְאַחַר כָּךְ אוֹפָה. אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא: בְּוָותֵיהּ דִּידִי מְסְתַּבְּרָא, "תֻּפְּנֵי" - תֵּאָפֶיהָ נָא. כְּתַנָּאֵי: "תֻּפְּנֵי" - תֵּאָפֶיהָ נָא. אַסִּי אֲמַר: בְּוָותֵיהּ דִּידִי מְסְתַּבְּרָא, "תֻּפְּנֵי" - תֵּאָפֶיהָ נָא. כְּתַנָּאֵי: "תֻּפְּנֵי" - תֵּאָפֶיהָ נָא. רַבִּי אוֹמֵר: תֵּאָפֶיהָ נָאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תֵּאָפֶיהָ רַכָּה, אִית לֵיהּ נָא, וְאִית לֵיהּ נָאָה. תְּנַן הָתָם: חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל - לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן וַאֲפִיָּיתָן בִּפְנִים, וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב הוּנָא: "תֻּפְּנֵי" - תֵּאָפֶיהָ נָאָה, וְאִי אָפֵי לָהּ מֵאֲתְמוֹל - אֵינְשְׁפָּה לָהּ. מַתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף: אֵימָא, דְּכָבֵישׁ לֵיהּ בִּירְקָא! דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: "תֵּעָשֶׂה" - וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, "תֵּעָשֶׂה" - וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה. אַבַּיֵי אֲמַר, אָמַר קְרָא "סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד",

הרי

אבל ציבור יביאוה – נדבה, שהרי מביאין חובה כיוצא בה פֵּעֲמַיִם בכל יום. **לא תעלו** – משמע לרבים קאמר. **לא מיבעיא יחיד על המזבח הפנימי** – דלא יביא, דהא לא אשכחן לה. **משנה חביתי** – היינו [מנחת] מחבת כהן גדול שמביא בכל יום, כדכתיב ב"צו את אהרן": "מחציתה בבקר". על שם מחבת קרו להו "חביתים", דכתיב (ויקרא ו) "על מחבת בשמן תעשה". **לא היו באין חצאין** – שלא יביא חצי עשרון בבקר מביתו, וחצי עשרון בערב. ואף על פי שקריבה לחצאין, כדכתיב "מחציתה בבקר" – "מחציתה" משמע: מחציתה של שלימה (מחצה משלמה), מחצה מתוך שלם הוא מביא, שמביא עשרון שלם וחוצהו. **ומינו אחר תחתיו** – קודם תמיד של בין הערבים. "לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון" גרס. **גמרא** תלמוד לומר **ומחציתה** – מריבוייא דוי"ו משמע: אפילו כהן העומד בין הערבים, אף על גב דאיכא חציו עשרון דראשון. **מחצה ראשון** – שנשאר מכהן ראשון, [ומחצה שני שנשאר מכהן שני]. **תעובר צורתה** =יפסול בלינה. **חזי להקרבה** – כי אפרשיה, הוה חזי להקרבה, הילכך בעי עיבור צורה. **לאיבוד אתי** – ולישרפה לאלתר. **אפילו פיגול** – דפסול חמור הוא, ופסול דאורייתא הוא, טען צורה. **חביתי כהן גדול** – דכתיב "מחבת" וכתיב "מורבכת". **אופה** – בתנור תחילה, ואחר כך מטגנה במחבת. **תאפינה נאה** – בשעת אפייתה בתנור תהא נאה, ואם מטגנה תחילה – הרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת. **תאפינה נא** – בשעת אפייתה בתנור תהא נא, כמו (שמות יב) "אל תאכלו ממנו נא" – כלומר, בכך תהא מבושלת קצתו, ואינה מבושלת כל צורכה, והיינו טגון. דבהא מודו כולי עלמא דתרוייהו בעינן, כדכתיב "על מחבת בשמן" וכתיב "תופיני". **תאפינה רבה** – אפיות הרבה אופה, ומטגנה ואופה. **אית ליה נא** – משום הכי, אופה אחר טיגון. ואית ליה נאה, משום הכי אופה תחילה. לישנא אחרינא: "רבה" – גדולה ומרוקעת ודקה, וזהו נוייה. ואית ליה מטגנה תחילה, ואחר כך אופה. ואיכא טיגון נא, ונאה וגדולה היא. **לישנא אחרינא** – "תאפנה רבה" – שירככנה בשמן (קריבה נאה) [הרבה], וזהו נוייה. תחילה מטגנה, ואחר כך אופה, ואיכא נא ונאה. שלשתן שמעתי. **עריכתן** – תקון החלות, שקורין אטינו"ר, ובלשון צרפת סוני"ר. **בפנים** – בעזרה. דתנור של מתכת היה בעזרה, ולישה ועריכה, ואף על גב דקודם מתן שמן היא. והאי תנא אית ליה: מדת יבש לא נתקדשה, מדלא מצריך לישת שאר מנחות בפנים. הא בעינן פנים, דקסבר חצי עשרון שבו היה חולק חביתי כהן גדול נמשח. והאי דלא משחו את העשרון השלם – מפני שכל אדם מודד בו מנחתו, ופעמים שמוציאו לחוץ, אבל זה אינו מסור אלא לכהנים. **מנא הני מילי** – דחוחות שבת? **אינשפא** – נפוחה ברוח, כמו (שמות טו) "נשפת ברוחך". **דכביש ליה בירקא** – טומנין בירקות, כדי שלא ישלוט בה רוח. **תעשה** – "על מחבת בשמן תעשה" (ויקרא ו). **כמנחת תמידין** – דחוחות שבת.

רבא

רבא אמר – "על מחבת" – מלמד שטעונה כלי שרת (הוא), ואפילו מודדו בחצי עשרון שאינו נמשח – על כרחך אפייתו מיהא במחבת כלי שרת הוא. [**ואי אפי לה מאתמול מיפסל ליה בלינה**] – דאפילו מנחות, משקדשו בכלי – נפסלו בלינה, במסכת מעילה (ט, א). הכי גרסינן: **ונאמר במנחת כבשים שמן** – (שמות כט), "ועשרון סלת בלול בשמן כתית רובע ההין", ובמנחת נסכי תמיד כתיב. לישנא אחרינא: ונאמר במנחת נסכים "שמן", והיינו הך. **שלשה** לוגין לעשרון – ד"רובע ההין" – שלשה לוגין, דהין – שנים עשר לוגין. **במנחת נדבה** – נאמר (ויקרא ב) "ויצק עליה שמן", מה להלן – לוג אחד, כדאמר לקמן (פח, א): "למנחה ולוג שמן". ולקמן פריך: והיכי מצי למידייניה ממנחת נדבה, הא הכא כתיב "בשמן" להוסיף, והתם "שמן" דהתם לאו להוסיף הוא? **דחביתין באין תמיד** – בבקר ובערב, ומנחת נסכים באין תמיד עם התמיד. מנחת נדבה לא דחיא שבת וטומאה, דכל קרבן שאין לה זמן קבוע –אינה דוחה שבת וטומאה. **חביתין מנחת יחיד היא** – ובאה בגלל עצמה, שאין באה עם הזבח. **מנחת נסכים אינה טעונה לבונה** – בפרק "כל המנחות באות" (מנחות נט, א). **תדיר** – חובה, טומאה, שבת, יחיד, גלל עצמה, לבונה. **רבי ישמעאל אומר** – הואיל ולא אתיא מדינא, תיתי מקרא "סלת מנחה תמיד" דכתיב בחביתין. **ריבה באן** – כדאמרן לעיל: "בשמן" – להוסיף לה שמן, וריבה במנחת נסכים שמן – שלשה לוגין לעשרון, דהיינו ריבוי, דבמנחת נדבה ליכא אלא לוג. **במנחת נסכי פרים ואילים** – שני לוגין לעשרון, דכתיב בפרשת "שלח לך": "והקריב על בן הבקר סלת שלשה עשרונים בלול בשמן חצי ההין" – דהיינו ששה לוגין, שתים לעשרון. ובאיל כתיב "לאיל תעשה מנחה סלת שני עשרונים בלול בשמן שלישית ההין" –דהיינו ארבעה לוגין, שנים לעשרון. **והדר תני נאמר כאן שמן ונאמר במנחת נדבה שמן** – והיכי מצי למיפרך, והא שמן דנדבה – לאו להוסיף הוא, אלא לקבוע לה שמן. והאי "בשמן" – להוסיף הוא, דלקבוע לא צריך, כדמפרש לקמן. [**מאן תנא בשמן להוסיף רבי שמעון היא** – דאמר בסיפא: ריבה כאן שמן כו', וילפינן לטעמיה מדינא דריבה כאן שמן. ולרבי שמעון ליכא למיפרך "נילף ממנחת נדבה" – משום דהאי להוסיף, ונדבה לקבוע. והא דלא סיימא ברישא – משום דרבי ישמעאל אפסקיה ממאי דאמר להוסיף הוא. **ובדינא דמנחת נדבה מאן קמהדר** – דהא רבי שמעון נפקא ליה שפיר מדינא בתרא? **רבי ישמעאל** – ואיהו קאמר "או כלך". דלרבי ישמעאל איכא למיפרך שפיר "נילף ממנחת נדבה" – דהא לדידיה תרוייהו לקבוע ולא להוסיף, ואיצטריך קרא. (**כולה רישא** – רבי ישמעאל אמר, והכי קאמר רישא: "בשמן" להוסיף לה שמן, ורבי ישמעאל קאמר ליה. **דאי לקבוע לה לוג שמן** – כשאר מנחות – לא צריך, דכיון דכתיב "על מחבת" –ממילא ידענא דצריכה שמן כמנחת מחבת). **תהא כמנחת חומא** – והאי דכתיב "מחבת" – שיביאנה באותו כלי. **הדר אמר רבי ישמעאל** ולוחי נמי לקבוע – כדאמרת, אכתי נפקא ליה מדינא: נאמר כאן שמן כו'. ודן **דינא ולא אתיא** ליה – משום דפרכינן "כלך לדרך זו: דנין יג"ל מיג"ל" כו'. **ואצרכא קרא סלת מנחה תמיד** – ואתא רבי שמעון למימר דלא צריכא קרא, כיון דמוקמת לה להוסיף. כולה – רישא עד "רבי ישמעאל אמר", ואצרכא קרא "סלת מנחה תמיד", אתא רבי שמעון למימר: ודאי להוסיף הוא, ולא לקבוע, ואיני יודע כמה יוסיף. הדר אמר: קרא נמי לא צריך, דמדינא בתרא נפקא. **והכי קאמר רישא בשמן להוסיף לה שמן** – ורבי שמעון קאמר לה. דאי לקבוע לה לוג שמן כשאר מנחות – לא צריך, דכיון דכתיב "על מחבת" – ממילא ידעינן דצריכה שמן כמנחת מחבת]. **הדר אמר רבי שמעון תהא כמנחת פרים ואילים** – דאף על גב דלהוסיף הוא, לא הויין אלא שני לוגין לעשרון. הדר אמר: האי דפרכת תיהוי כמנחת פרים ואילים – דנין

מנחה

הרי היא לך כמנחת תמידין — דכתיב גבי שבת (במדבר כח): "על עולת התמיד", ופסח נמי גמרינן "מועדו" "מועדו" מתמיד. תימה: דלמד מן הלמד הוי! ונראה דגלויי מילתא בעלמא הוא. **אפי** לה מאתמול איפסלה בלינה — תימה: דבסוף "רבי ישמעאל" (מנחות עב, ב) מרבינן שתי הלחם, מדכתיב "מועדי ה'" — הכתוב קבע מועד אחד לכולן. ומסיק: שתי הלחם לאפייה, וקסבר: תנור מקדש, ואי אפי לה מאתמול — איפסלה בלינה, ואפילו הכי בעי קרא! ויש לומר: דהוה אמינא, דאפי לה בתנור חול. אבל הכא כתיב "מחבת" — על כרחו צריך לעשות במחבת כלי שרת. ותימה: דהכא נמי לא בעי אלא אפייה, אבל הקטרה — פשיטא ליה דדחי, ובכל קרבנות בעינן קרא, כדפירשתי לעיל לשחיטתן ולהקטרה. ובמה הצד לא ילפינן אפילו מעומר ושתי הלחם, שכן באים עמהם מיני דמים! ויש לומר: דבי קטרה פשיטא להו דבעינן, או מ"תעשה — אפילו בשבת", כתנא דבי רבי ישמעאל, או מ"הרי היא לך כמנחת תמידין" דדריש אביי, דשילהי האי פירקא (נב, א) דריש ליה רבא גופיה. ותימה: היכי מוכח דאי אפי לה מאתמול איפסלה בלינה? הא כלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן! ויש לומר: כדפירשתי לעיל, כיון דכתיב בקרא "על מחבת" — על כרחין בעי קידוש כלי. מיהו קשיא לקמן (צה, ב) גבי שתי הלחם, דהא לא כתיב "תנור" בקרא, והיכי מוכח דאפייתן דוחה שבת? ויש לומר: כיון דלא דחו שבת, אם כן מאתמול נמי הוי זמנן. ואם תאמר: בסוף "לולב וערבה" (סוכה מט, ב) גבי "כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת", ופריך בגמרא: ונייתי במקודשת! אמר זעירי: אין שיעור למים, ואי שדי לה במקודשת — איפסלה לה בלינה. ואמאי איפסל, כיון דאין זמנה מאתמול? ויש לומר: דהתם שאיבת מים בלילה — לאו מחוסר זמן הוא, וכי האי גוונא בסוף "שתי הלחם" (מנחות צה, ב) דבחול אשכחינהו דקאפו, אמר להו: דרך חול קאפיתו? "אף כי היום יקדש" — בלינה איפסיל ליה. לפי דבריהם היה אומר שהיו סבורים דזמנו בחול, וגם אופין אותו בכלי שרת. אי נמי: לאחר אפייה נותנין אותו בקערות זהב, כפירוש הקונטרס, והיה שם בלילה, ומיפסלא בלינה, דלילה אין מחוסר זמן. ולמאן דאמר (מנחות צה, ב): תנור אינו מקדש, נראה לי שגם הקערות לא התקדשו.

תניא כוותיה דרבא — אף על גב דכאביי נמי תניא — הא אמרן דרבא נמי לא פליג עליה, אלא דלא צריך.

תלמוד לומר סולת למנחה תמיד — תימה: דאם כן, "בשמן" למה לי? ויש לומר: דאי לא "בשמן" — לא הוה מסתבר לאקושי לגבי שמן.

והכהן

חֲרֵי הִיא כְּמִנְחַת תְּמִידִין. רָבָא אָמַר: "עַל מַחֲבַת" - מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנָה כְּלִי, וְאִי אָפֵי לָהּ מֵאֶתְמוֹל - אִיפְּסִיל לֵיהּ בְּלִינָה. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: "עַל מַחֲבַת" - מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנָה כְּלִי. "בַּשֶּׁמֶן" - לְהוֹסִיף לָהּ שֶׁמֶן. וְאִינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה. תַּלְמוּד לוֹמַר "סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד". מַה לְּהַלָּן - עִשָּׂרוֹן לְכִבְשָׂה, אַף כָּאן - עִשָּׂרוֹן לְכִבְשָׂה. וְאִי מַה לְּהַלָּן - שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן, אַף כָּאן - שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרְכְּךָ זוֹ: נֶאֱמַר כָּאן "שֶׁמֶן", וְנֶאֱמַר בְּמִנְחַת נְדָבָה "שֶׁמֶן". מַה לְּהַלָּן - לוֹג אֶחָד, אַף כָּאן - לוֹג אֶחָד? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, דָּנִין תבש"ט מִתבש"ט, תָּדִיר, בָּאָה חוֹבָה, דּוֹחָה שַׁבָּת, דּוֹחָה טוּמְאָה, וְאֵין דָּנִין תבש"ט מִשֶּׁאֵינוֹ תבש"ט. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרְכְּךָ זוֹ: דָּנִין יג"ל מִיג"ל, יָחִיד, בִּגְלַל עַצְמָהּ, יַיִן, לְבוֹנָה, וְאֵין דָּנִין יג"ל מִשֶּׁאֵינוֹ יג"ל. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: "סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד" - חֲרֵי הִיא לְךָ בְּמִנְחַת תְּמִידִין, מַה מִּנְחַת תְּמִידִין - שְׁלֹשָׁה לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן, אַף זוֹ - שְׁלֹשָׁה לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רִיבָּה כָּאן שֶׁמֶן, וְרִיבָּה בְּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁמֶן. מַה לְּהַלָּן - שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן, אַף כָּאן - שְׁלֹשֶׁת לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן. אוֹ כַּלֵּךְ לְדַרְכְּךָ זוֹ: רִיבָּה כָּאן שֶׁמֶן, וְרִיבָּה בְּמִנְחַת פָּרִים וְאֵילִים שֶׁמֶן. מַה לְּהַלָּן - שְׁנֵי לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן, אַף כָּאן - שְׁנֵי לוּגִּין לְעִשָּׂרוֹן? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, דָּנִין מִנְחָה הַבָּאָה עִשָּׂרוֹן מִמִּנְחָה הַבָּאָה בְּעִשָּׂרוֹן, וְאֵין דָּנִין מִנְחָה הַבָּאָה עִשָּׂרוֹן מִמִּנְחָה הַבָּאָה שְׁנַיִם וּשְׁלִשָּׁה עֶשְׂרוֹנִים. הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמַרְתְּ: "בַּשֶּׁמֶן" - לְהוֹסִיף לָהּ שֶׁמֶן, וַהֲדַר תָּנֵי: נֶאֱמַר כָּאן "שֶׁמֶן", וְנֶאֱמַר בְּמִנְחַת נְדָבָה "שֶׁמֶן"! אֲמַר אַבַּיֵי: מַאן תַּנָּא "בַּשֶּׁמֶן" לְהוֹסִיף? רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, וְ"אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר" קָאָמַר וּבְדִינָא מַאן קָא מְהַדַּר? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אֲמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הִיא, וְהָכִי קָאָמַר: "בַּשֶּׁמֶן" - לְהוֹסִיף לָהּ שֶׁמֶן, דְּאִי לְקִבּוּעַ שֶׁמֶן - לָא צְרִיךְ, כְּיָון דִּכְתִיב בָּהּ "עַל מַחֲבַת" - כְּמִנְחַת מַחֲבַת דְּמָיָא. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לִקְבּוּעַ לָהּ שֶׁמֶן, דְּאִי לָא כָּתַב רַחֲמָנָא "בַּשֶּׁמֶן" - הָוָה אָמִינָא: תֵּיהֲוֵי כְּמִנְחַת חוֹטֵא? הֲדַר אֲמַר: תֵּיהֲוֵי נַמִּי לִקְבּוּעַ לָהּ שֶׁמֶן, תֵּיתֵי מִדִּינָא. וְדָן דִּינָא, וְלָא אָתְיָא לֵיהּ, וְאַצְרְכָא קְרָא "סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד", כְּדִרְמְסַיֵּים רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִילְּתֵיהּ. רַבָּה אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, [וְ"אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר" קָאָמַר], וְהָכִי קָאָמַר: "בַּשֶּׁמֶן" - לְהוֹסִיף לָהּ שֶׁמֶן, דְּאִי לְקִבּוּעַ לָהּ שֶׁמֶן - לָא צְרִיךְ, כְּיָון דִּכְתִיב בָּהּ "עַל מַחֲבַת" - כְּמַחֲבַת דְּמָיָא, וְעַד שֶׁלֹּא יֹאמַר "בַּשֶּׁמֶן" יֵשׁ לִי בַּדִּין. וְדָן דִּינָא, לָא אַתְיָא לֵיהּ, וְאַצְרְכָא "בַּשֶּׁמֶן". הֲדַר אֲמַר: תֵּיהֲוֵי כְּמִנְחַת פָּרִים וְאֵילִים. הֲדַר אֲמַר: דָּנִין

מנחה

והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה — מהכא דרשינן פרק קמא דכריתות (ה, ב) דכהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה, והיינו הא נמי דמצריך בתמורה (יא,) ההוא קרא לכהנים גדולים.

שתהא כולה בהקטרה — פירש בקונטרס: שלא יעשה לה שיריים. והא דבעי לקמן: ורבי יהודה האי "בליל תקטר" מאי עביד ליה? כיון דההוא מנחת כהנים — פשיטא דכולה בליל, ולא איצטריך אלא לרבי שמעון דקסבר: משל עולם תהא. עוד פירש לישנא אחרינא: שאינה קריבה לחצאין. **וי"ו** לא דריש — הכא לא דריש רבי שמעון וי"ו, וכן פרק קמא דסנהדרין (יד, א) גבי "זקניך ושופטיך" ובפרק קמא דסוטה (ו, ב). אבל "וי"ו מוסיף על עניין ראשון" [בפרק "הקומץ רבה"] — דריש, וכן "וי"ו הדר ערביה" — דריש "מרובה" (בבא קמא) סה, ב) ופרק שני דעבודה זרה (כד, א). ושקה דבפרק "כל האסורין" (תמורה כח, ב) דריש ליה, גבי "אם נאמר נוגח, למה נאמר רובע", ומוי"ו הוא דדרשינן הכי! ויש לומר: דמשום דאיכא "מן" — מוכח ד"ומן" למדרש אתא. מיהו הך קושיא דריש "ארבע מיתות" (סנהדרין נא, ב) גבי "בת כהן, אחת ארוסה ואחת נשואה — בשריפה" דריש "בת" "ובת" כרבי עקיבא, ובריית'א דריש פירקין מוכח כרבי שמעון. ובמעילה פרק "קדשי מזבח" (יז, א) דריש רבי שמעון דם שרץ דטמא, מדכתיב "וזה", ומוכח בבראשית רבה דמוי"ו קדריש! ותו: דרבי יהודה דריש הבא וי"ו, ובפרק "אלו מציאות" (בבא מציעא כז, א) גבי "ומצאתה", וסוף פרק קמא דסנהדרין (יד, א) גבי "ושופטיך" — דריש וי"ו. ובריש תמורה (ב, ב) גבי "ואם המר ימיר" — אמרינן: וי"ו לא דריש. ופרק "טרף בקלפי" (יומא מה, א): "איברים ופדרים שנתעכלו מבערב", ופרק שני דסנהדרין (כא, א) גבי מלך, דלא שרו רבי יהודה ורבי שמעון אלא שמונה עשרה נשים, ומאן דדריש וי"ו — דריש טפי! ושמא: להני דרשי הוא דלא דרשי ליה, וטובא אשכחן כי האי גוונא.

חק זו לעולם תהא — דהוה אמינא: אהרן מקריב חביתין בכל יום, ובניו — בשעה שנעשו כהנים גדולים, אף על פי שכבר נתחנכו בכהונת הדיוט. ורבי שמעון לית ליה האי סברא.

אף כאן לא תעשה על אכילתו — אבל איסורא נפקא לן מ"בליל תקטר". וקצת קשיא: אמאי לא דרשינן לאו נמי, מדכתיב "לאמר" — לאו אמור, כדדרשינן פרק "כל שעה" (פסחים מב, א)?

יש לו נסכים — שהפרישן בחזיו, דלאחר מיתה הוי הכל הפקר.

דקא מדחקא לישבה — שבבית שני, שהיו כהנים שלא הוציאו שנתן.

חטאת מלמד שמועלין בה — תימה: תיפוק לי דקדשי בדק הבית היא! ויש לומר: דאיצטריך למועל אחר מועל, דאינו אלא בבהמה וכלי שרת בלבד.

ואין

מִנְחָה הַבָּאָה עֶשָׂרוֹן וכו'. **משנה** לֹא מִינּוּ כֹּהֵן אֶחָד תַּחְתָּיו, מִשֶּׁל מִי הָיְתָה קְרֵיבָה? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשֶּׁל צִיבּוּר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁל יוֹרְשִׁין. וּשְׁלִימָה הָיְתָה קְרֵיבָה. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת, וְלֹא מִינּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ קְרֵיבָה מִשֶּׁל יוֹרְשִׁין? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ". יָכוֹל יַקְרִיבֶנָּה חֲצָאִין? תַּלְמוּד לוֹמַר "אֹתָהּ" - כּוּלָּהּ וְלֹא חֲצָיָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "חָק עוֹלָם" - מִשֶּׁל עוֹלָם, "כָּלִיל תָּקְטָר" - שֶׁתְּהֵא כּוּלָּהּ בְּהַקְטָרָה. - וְהַאי "הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ" לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה' בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ" - יָכוֹל יְהוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַקְרִיבִין קָרְבָּן אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה'" - אַהֲרֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּבָנָיו בִּפְנֵי עַצְמָן. "בָּנָיו" - אִלּוּ כֹּהֲנִים הֶדְיוֹטוֹת. אָתָּה אוֹמֵר: כֹּהֲנִים הֶדְיוֹטוֹת, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו" - הֲרֵי כֹּהֵן גָּדוֹל אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "בָּנָיו"? אִלּוּ כֹּהֲנִים הֶדְיוֹטוֹת! - אִם כֵּן, לִכְתּוֹב קְרָא "הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו בָּנָיו יַעֲשֶׂה", מַאי "מִבָּנָיו"? שְׁמַע מִינָּהּ תַּרְתֵּי. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הַאי "אֹתָהּ" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? - מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת וּמִינּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו, שֶׁלֹּא יָבִיא חֲצִי עִשָּׂרוֹן מְבֵיתוֹ וְלֹא חֲצִי עִשָּׂרוֹן שֶׁל רִאשׁוֹן. - וְתִיפּוֹק לֵיהּ מִן "וּמַחֲצִיתָהּ"! - וי"ו לָא דָּרֵישׁ. וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי "חָק עוֹלָם" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? - חוּקָּה לְעוֹלָם תְּהֵא. - "כָּלִיל תָּקְטָר" לָמָּה לִי? - מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: אֵין לִי אֶלָּא עֶלְיוֹנָה מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּ"כָלִיל תָּקְטָר", וְתַחְתּוֹנָה מִנְחַת כֹּהֵן הֶדְיוֹט בְּ"לֹא תֵאָכֵל". מִנַּיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בְּזֶה וְאֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בְּזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר "כָּלִיל" "כָּלִיל" לִגְזֵירָה שָׁוָה: נֶאֱמַר כָּאן "כָּלִיל" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "כָּלִיל", מָה כָּאן - בְּ"כָלִיל תָּקְטָר", אַף לְהַלָּן - בְּ"כָלִיל תָּקְטָר". וּמַה לְהַלָּן - לִיתֵּן לֹא תַּעֲשֶׂה עַל אֲכִילָתוֹ, אַף כָּאן - לִיתֵּן לֹא תַּעֲשֶׂה עַל אֲכִילָתָהּ. - וְסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִשֶּׁל צִיבּוּר דְּאוֹרַיְיתָא? וְהָתְנַן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: שִׁבְעָה דְּבָרִים הִתְקִינוּ בֵּית דִּין, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן - גּוֹי שֶׁשָּׁלַח עוֹלָתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם. שָׁלַח עָמָּהּ נְסָכִים - קְרֵיבָה מִשֶּׁלּוֹ, וְאִם לָאו - קְרֵיבִין מִשֶּׁל צִיבּוּר.

וְכֵן גֵּר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ זְבָחִים. יֵשׁ לוֹ נְסָכִים - קְרֵיבִין מִשֶּׁלּוֹ, וְאִם לָאו - קְרֵיבִין מִשֶּׁל צִיבּוּר. וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא, כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת וְלֹא מִינּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו - שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ קְרֵיבָה מִשֶּׁל צִיבּוּר! אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: שְׁנֵי תַקָּנוֹת הָווּ, דְּאוֹרַיְיתָא - מְרֻצִּיבּוּר. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא מִידַּחֲקָא לִישְׁבָּה - תַּקִּינוּ דִּלְגַבֵּי מְיוֹרְשִׁים. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא פָּשְׁעֵי בַּהּ - אוֹקְמוּהָ אַדְּאוֹרַיְיתָא. "וְעַל פָּרָה, שֶׁלֹּא יְהֵא מוֹעֲלִין, בְּאֶפְרָהּ". - דְּאוֹרַיְיתָא הִיא! דְּתַנְיָא: "חַטָּאת הִיא" - מְלַמֵּד שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ, "הִיא" - בָּהּ מוֹעֲלִין, בְּאֶפְרָהּ

אחד לא הוציא שנתו, תקינו מיורשין. **דקפשעי** – ואין מביאין אותה. דהיינו שתי תקנות: דמעיקרא תקנוה מיורשין, והדר תקנוה להדורה אדאורייתא כמעיקרא. **ועל פרה** – היינו מאותן שבעה דברים. **שלא יהא מועלין באפרה** – הנהנה מאפרה – לא יתחייב קרבן מעילה. **חטאת היא** – בפרה כתיב, מלמד שמועלין בה כשאר חטאות, עד שלא היתה לזן שעת היתר לכהנים. **למכתן** – אפר מרפא מכה. **פרשי מספק הזאות** – משום מעילה. בשמעתא קמייתא דמעילה (ב, ב) מפרש מאי איכא בין מעילה דרבנן למעילה דאורייתא. **ספק הזאות** – כגון שנטמא בספק טמא מת, כגון סככות ופרעות. **בתחילה מגבין להן** – בלומר, עכשיו כשמביאין אותן – גובין את המעות מכל אחד ואחד, ואין באין מתרומת הלשכה כשאר קרבנות צבור.

הי מיניהו **אחריתי** – אינו נאמר באחרונה שנסמוך עליה, דשמא הדר ביה מאידך, משום דקיימא לן (עירובין מו, ב): רבי יהודה ורבי שמעון – הלכה כרבי יהודה. **קמייתא** – דקתני לרבי שמעון שבאין מן הלשכה. **דלית בהו כפרה** – מנחת כהן – ליתא ליורשים כפרה בגוה, אבל פר העלם דבר – כפרה לציבור היא. **קרבני לחמי לאשי** – ריבה הכתוב קרבנות הרבה, דכל הני – לשון קרבן נינהו. **לרבות פר העלם** – דבאין מתרומת הלשכה כתמיד, דבתמיד משתעי. ואף על גב דלאו אדעתא דהכי הביאו שקליהם, שהרי לא היו יודעים שיחטא, אפילו הכי מרבה להו קרא.

דברי רבי שמעון – וכיון דמקרא יליף – עיקר הוא, הך היא דאחריתא. **שמיני בחביתין** – במסכת תמיד (לא, ב) מני לכהנים שלשה עשר העסוקים בתמיד, בין בבקר בין בערב, זה בכך וזה בכך. **באתרא דחשוכא** – דבבל עמוקה היא, דכתיב "האומר לצולה חרבי" (ישעיה מד). **שביעי** – מקריב הסלת דמנחת נסכי תמיד.

תשיעי בין הכי נמי דלא בטלי – לעולם? והא קיימא לן: מנחתם ונסכיהם בלילה כו' – דאם לא הקריבו היום נסכים, יקריבום למחר. וכגון שלא קדשו בכלי, דלא נפסלו בלינה, אלמא זימנין דקרב תמיד בלא נסכים! **אלא דאי** – לא הוו נסכים – לא קתני, הכי נמי גבי חביתין "דאי מת כהן גדול" – לא קתני, ולעולם אם מת – בטילה כל בין הערבים, עד שיעמוד כהן אחר. **אהדרוה לקמיה דרבא** – הא דקאמר רבי ירמיה "בבלאי טפשאי". **מבישותין אמרי קמייתו** – כשאנו אומרים שום טעם שאינו יפה – אומרים אותו השומעין לפני בני ארץ ישראל.

מטיבותין – כי אמרינן מילי מעלייתא – לא אמרי להו קמייהו. **הא נמי** – דאמרן דאינה בטילה – מטיבותין היא, דיפה אמרתי (דאי לא), דנפקא לי מקרא דכתיב בחביתין (ויקרא ו) "סלת מנחה תמיד" – מה תמיד אינו בטל, אף היא אינה בטלה. **מאי הוי עלה** – כרבא או כרבי ירמיה? **פליגי בה** – בחביתי כהן גדול שלא מת. **מפריש לה שני קמצין** של לבונה – כשהיה מביא עשרון שלם מביתו – מביא עמו שני קמצים לבונה, ומקריב האחד לחצי עשרון של שחרית, והאחד לחצי של בין הערבים.

ולא

בְּאֶפְרָה אֵין מוֹעֲלִין! אָמַר רַב אַשִׁי: שְׁהֵי תַּקָּנוֹת הֲוַאי, דְּאוֹרַיְיתָא - בָּה מוֹעֲלִין, בְּאֶפְרָה אֵין מוֹעֲלִין. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא מְזַלְזְלִי בָּה, וְקָא עָבְדִי מִינֵּיהּ לְמַכְתָּן - גָּזְרוּ בֵּיהּ מְעִילָה. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא פָּרְשִׁי מִסְּפֵק הַנָּאוֹת - אוֹקְמוּהָ אַדְּאוֹרַיְיתָא. תָּנוּ רַבָּנָן: פַּר הָעֲלֵם דָּבָר שֶׁל צִיבּוּר וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה - בִּתְחִילָּה מַגְבִּין לָהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֵן בָּאִין. - וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא! הֵי מִינַּיְיהוּ אַחֲרִיתָא? אָמְרוּהָ רַבָּנָן קַמֵּיהּ דְּרַב אַשִׁי: לֵימָא קַמַּיְיתָא - אַחֲרִיתָא, דְּשָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּחַיֵּישׁ לִפְשִׁיעָה. אָמַר לְהוּ רַב אַשִׁי: אֲפִילּוּ תֵּימָא בַּתְרַיְיתָא - אַחֲרִיתָא, כִּי קָא חַיֵּישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן לִפְשִׁיעָה מִילְּתָא דְּלֵית בְּהוּ כַּפָּרָה בְּגַוָּהּ, בְּמִילְּתָא דְּאִית לְהוּ כַּפָּרָה בְּגַוָּהּ - לָא חַיֵּישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן לִפְשִׁיעָה. מַאי הָוֵי עֲלָהּ? אָמַר לֵיהּ רַבָּה זוּטֵי לְרַב אַשִׁי: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: "אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ" - לְרַבּוֹת פַּר הָעֲלֵם דָּבָר שֶׁל צִיבּוּר וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁבָּאִין מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. "וּשְׁלֵימָה הָיְתָה קְרִיבָה" וכו'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, בָּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֵימָה שַׁחֲרִית וּשְׁלֵימָה בֵּין הָעַרְבַּיִם, אוֹ דִילְמָא שְׁלֵימָה שַׁחֲרִית וּבְטֵילָה בֵּין הָעַרְבַּיִם? אָמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע: "שְׁמִינִי - בַּחֲבִיתִים". וְאִם אִיתָא דִּבְטֵילָה בֵּין הָעַרְבַּיִם - הָא זְמַנִּין דְּלָא מַשְׁכַּח לֵיהּ שְׁמִינִי בַּחֲבִיתִים, הֵיכִי דָּמֵי? דְּמֵת כֹּהֵן גָּדוֹל וְלֹא מִינּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו. אֲמַר רוֹשׁ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, אֲמַר: בַּבְלָאֵי טִפְּשָׁאֵי, מְשׁוּם דְּיָתְבוּ בְּאַתְרָא דַּחֲשׁוֹכָא, אָמְרִי שְׁמַעֲתָתָא דִּמְחַשְׁכָן.

אֶלָּא דְּקָתָנֵי "שְׁבִיעִי - בְּסֹלֶת, תְּשִׁיעִי - בְּיַיִן", הָכִי נַמִּי דְּלָא בָּטְלִי? "מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם" בַּלַּיְלָה, "מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם" אֲפִילּוּ לְמָחָר! אֶלָּא "דְּאִי לָא" קָתָנֵי, הָכִי נַמִּי "דְּאִי לָא" קָתָנֵי. אֲהַדְּרוּהּ קַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר: מִבִּישׁוּתִין - אָמְרִי קַמַּיְיהוּ, מִטִּיבוּתִין - לָא אָמְרִי קַמַּיְיהוּ. וַהֲדַר אֲמַר רָבָא: הָנֵי נַמֵּי טִיבוּתִין הִיא, אָמַר קְרָא: "סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד" - הֲרֵי הִיא לְךָ בְּמִנְחַת תְּמִידִין. מַאי הָוֵי עֲלָהּ? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: שְׁלֵימָה שַׁחֲרִית וּשְׁלֵימָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּלִיגִי בָּהּ אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי וְרַבָּנַן. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר: מַפְרִישׁ לָהּ שְׁנֵי קְמָצִים שֶׁל לְבוֹנָה, קוֹמֶץ - שַׁחֲרִית, וְקוֹמֶץ - בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְרַבָּנַן אָמְרִי: מַפְרִישׁ לָהּ קוֹמֶץ אֶחָד, חֲצִי קוֹמֶץ - שַׁחֲרִית וַחֲצִי קוֹמֶץ - בֵּין הָעַרְבַּיִם. בְּמַאי קָמְיפַלְגִי? אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי סָבַר: לָא אַשְׁכְּחַן חֲצִי קוֹמֶץ דְּקָרֵיב, וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא אַשְׁכְּחַן עֶשְׂרוֹן דְּבָעֵי שְׁנֵי קְמָצִים. בָּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת, וְלֹא מִינּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו,

ואין מועלין באפרה — תימה: תיפוק ליה דאפר הקדש — מותר, כדאיתא בסוף תמורה (לד, א). ולמאן דמוקי הא דתניא "אסור", בנפלה דליקה מאיליה, דלא הוי איניש דלמעול — ניחא. אלא למאן דמוקי לה בתרומת הדשן, [והתם] ובפרק "כל שעה" (פסחים כו, ב) קשיא! ויש לומר: דשאני הכא, דכל מצוותה לשריפה עומד. ועוד נראה: דטעם דהתם — משום דאין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלין בו, אבל הכא — אכתי לא איתעביד.

דקא עבדי למכתן — רב אשי לטעמיה דאמר במסכת מכות (כא, א) דאפר מקלה מותר להניח על מכתו, משום דמכתו מוכחת עליו.

גזרו ביה מעילה — משמע הכא דאיכא מעילה מדרבנן, והכי נמי אמרינן פרק "הוציאו לו" (יומא נט, א־ב), ובפרק "ולד חטאת" (תמורה יא, ב) מועלין בדמים, דברי רבי מאיר ורבי שמעון. וחכמים אומרים: אין מועלין. ועד כאן לא פליגי אלא דרבנן, אבל דאורייתא — אין מועלין. ואית דגרסי פרק "ולד חטאת": "מאי טעמא דמאן דאמר אין מועלין", ושיבוש הוא. אלא הכי גרסינן: "מאי טעמא דלכולהו אין מועלין מדאורייתא". והתם נמי תנן, רבי שמעון אומר: הדם קל בתחילתו וחמור בסופו כו' — אלמא דמדרבנן הוא. ותימה דבסוף פרק בתרא דתמורה (לב, ב) בעי גבי "מקדיש עולה לבדק הבית — אסור לשוחטה עד שתיפדה, ומועלין בה שתי מעילות", ופריך: ואי דרבנן, מי איכא מעילה דרבנן? ויש לומר: דכיון דאיכא מעילה דאורייתא — לא שייך לתקן מעילה אחר דרבנן. ומיהו תימה: דריש מעילה (ב, א) תנן: קדשי קדשים ששחטן בדרום — מועלין בהן דרבנן. ומאי איכא בין מעילה דאורייתא ומעילה דרבנן? דאורייתא — משלם חומש, דרבנן — לא משלם חומש, וכל שכן קרבן. ופריך: מי איכא מעילה דרבנן? אין, דאמר עולא: קדשים שמתו — יצאו מידי מעילה דבר תורה, הא דרבנן — איכא מעילה. ואמאי לא מייתי מתניתין דאיכא מעילה בדמים? ויש לומר: משום דדמיא טפי לקדשי קדשים ששחטן בדרום, וכמאן דחנקינהו דמי. (והרב רבי חיים, וכן פירש בקונטרס כאן): דדם — אקדושה רבנן, והשתא איכא שפיר מעילה דאורייתא. אבל קדשים שמתו — לא נחתא להו קדושת דמים, הילכך מייתי טפי שפיר. ואפר פרה נמי איכא קדושה מדרבנן. וקשה לפירושו: דבפרק "ולד חטאת" (תמורה יב, א) גבי "קדשים שמתו", דפריך: מי איכא מידי דמעיקרא לית ביה מעילה, דפסקת ואמרת אפילו בקדשים קלים, ולבסוף אית ביה מעילה? ולא, והרי דם! ומאי פריך, לפירושו טובא איכא לפלוגי! לכך נראה כמו שפירשתי. ומיהו תימה קצת: אמאי לא מייתי מתניתין דמייתי מינה סייעתא לעולא "הנהנה מן החטאת, כשהיא חיה — לא מעל עד שיפגום. כשהיא מתה — כיון שנהנה כל שהוא, מעל"? ושמא להכי לא מייתי לה, דדילמא היינו דוקא חטאת — הואיל ולכפרה אתיא, לא בדילי מינה. ותקנו רבנן מעילה טפי, כדקאמר בתר הכי דמחטאת לא שמעינן העולה. ואית ספרים דגרסי "הואיל ולכפרה אתיא — בדילי מינה", ואין הסוגיא מוכחת כן. ושמא הכי קאמר: מתניתין אשמעינן דאפילו חטאת דבדילי — איכא מעילה. ועולא אשמעינן: אילו היכא דלא בדילי — איכא מעילה. **פר** העלם דבר ושעירי עבודה זרה — יש לדקדק: אמאי נקט גבי פר לשון יחיד, וגבי שעירי לשון רבים, והוי מצי למינקט פרי עבודה זרה"? **דשמעינן** ליה לרבי שמעון דחייש לפשיעה — קצת קשיא: דרבי יהודה נמי חייש לפשיעה, דלא אשכחן דניפלוג אתקנות, ולעיל סבירא ליה משל יורשים? **דאי** לא קתני — כלומר, דבר שאינו רגיל אלא באקראי בעלמא.

לרבנן

לרבנן

לרבנן הוכפלה לבונתו — אבל לאבא יוסי בן דוסתאי, כיון דצריך קומץ בבוקר וקומץ בערב — לא שייך לאיכפולי טפי משיעור שלם. דלרבנן הוא דבעי אי בעינן שלם בלבונה, כי היכי דבעינן שלם בעשרון. אבל משמן בעי (טפי) לאבא יוסי בן דוסתאי נמי — דבכל יום לא היה רק לוג ומחצה בבוקר, וכן בערב והשתא נמי. או דילמא, לכל עשרון היו שלשה לוגין, וזו היא בלילתן. **הלכה** כאבא יוסי בן דוסתאי — תימה: הילבתא למשיחא?

הדרן עלך התכלת

כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם — שתי הלחם ניחא דכייל בהדי שאר מנחות, דאיקרי "מנחה", כדאמר בפרק "התכלת" (מנחות מז, ב). אבל לחמי תודה, לא אשכחן. ומכל מקום ניחא לאשמועינן דינא.

בודה — בדל"ת גרסינן בערוך, ופירש: לשון הוצאה, כמו: (מלכים א יב) "בחודש אשר בדא מלבו", (נחמיה ו) "כי מלבך אתה בודאם".

חסרה או יתרה — מכאן פירש הרב רבינו חיים דכשמודדין במדה בפסח או לצורך חלה, אין להכביד על הסלת, דאם כן נמצאת יתרה כמו לענין מנחות. ועוד אמרינן לקמן (פז, א): "גודשא תילתא".

מנין לכל המנחות שהן באות מצה כו' — תימה: מתניתין היא (מנחות נה, א), דתנן: כל המנחות נילושות בפושרים, ומשמרם שלא יחמיצו כו', שנאמר: "כל המנחה בל תאפה חמץ". והכי נמי דרשינן לקמן בגמרא (שם): שאר מנחות מנין? — תלמוד לומר "כל המנחה". ועוד: משמע דשייך לרבויי טפי מההוא קרא ד"כל מנחה" ממאי דמרבה מהאי קרא ד"זאת תורת המנחה" דמייתי הכא. דמההוא לא שייך לרבויי אלא מנחות שיש בהם דין הכתוב בפרשה, הגשה קמיצה ולבונה, כגון מנחת סלת ומחבת ומרחשת. אבל מ"כל המנחה" איתרבו אפילו מנחת העומר ומנחת קנאות ומנחת כהן ומנחת [נסכים] ולחם הפנים! ונראה לפרש: דרבי אמי לא רצה להביא לן הא דדרשינן מייתורא דקרא, (אלא) לפי שהיה סבור דאפילו למצוה קא מיבעיא ליה היכא דלא כתיבא מצה, הביא לו מקראות פשוטות ותמה על שאלתו. והשיב לו: דכתיבא — כתיבא, כגון מחבת ומאפה. דלא כתיבא, כגון מנחת סלת ומרחשת — כתיב "זאת תורת", והוא הדין דאכתי מהנך קראי לא ידעינן כולהו שאר מנחות. עוד משמע דמנחת סלת נמי כתיבא, דאותה פרשה ד"זאת תורת" דכתיב בה "מצות תאכל" פשיטא דקרא במנחת סלת [כתיב], דכתיב "מסלת המנחה ומשמנה", ומ"זאת תורת" מרבי מרחשת. ומהשתא מצינו למימר דנתרבו כל מנחות, אפילו אותם דאין בהם הגשה קמיצה ולבונה, כי היכי דמרבינן מרחשת אף על גב דלא איירי בה קרא. אבל קשיא: אם כן, "כל המנחה" — לרבות שאר מנחות, למה ליה? דאם נאמר: ללאו — אם כן, היכי מייתי לעכב מ"לא תאפה" דלקמן דריש ליה על הכלל! ורבינו תם מפרש, דמיבעיא ליה לרבי פרידא — מנלן דבאות מצה ולא שיאור וחלוט, דאי מ"לא תעשה חמץ" דמתניתין, הוה אמינא שיאור וחלוט שרי. אמר ליה: דכתיבא — כתיבא, אלמא מצות בעינן, ושיאור וחלוט לאו מצה היא. אמר ליה: לעכב קא מיבעיא לן מנלן דמיפסלא, אם הביא שיאור וחלוט. אמר ליה: דכתיב "לא תאפה חמץ", דמשמע: אלא מצה, דכתיב "מצה" באותה פרשה. ורב חסדא פריך: דילמא מ"לא תאפה חמץ" אלא שיאור. אף על גב דכבר כתיב "לא תעשה", איצטריך טובא, לכדדרשינן לקמן. ופירוש זה דחוק ומגומגם.

לְרַבָּנַן הוּכְפְּלָה לְבוֹנָתוֹ אוֹ לֹא? מִי אָמְרִינַן, מִתּוֹךְ שֶׁהוּכְפְּלָה סָלְתּוֹ - הוּכְפְּלָה לְבוֹנָתוֹ, אוֹ דִּילְמָא מַאי דְּנַלֵּי - גַּלֵּי, מַאי דְּלָא גַּלֵּי - לָא גַּלֵּי? וְשֶׁמֶן בֵּין לְאַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי וּבֵין לְרַבָּנַן, מַהוּ? אֲמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע: "חֲמִשָּׁה קְמָצִין הֵן", וְאִם אִיתָא - זִימְנִין דְּמַשְׁכַּחַתְּ לָהּ שִׁבְעָה! - "דְּאִי" - לָא קָתָנֵי. יָתֵיב רַב פַּפָּא וְקָאָמַר לָהּ לְהָא שְׁמַעֲתָא. אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בַּר שְׁמַעֲיָה לְרַב פַּפָּא: וְהָא "מַעֲלֶה קוֹמֶץ בַּחוּץ", דְּ"אִי הָוָה", וְקָתָנֵי! מַאי הֲוֵי עֲלָהּ? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת וְלֹא מִינּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו - שִׁלְּיָמָה שַׁחֲרִית וּשְׁלִימָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. וּמַפְרִישׁ לָהּ שְׁנֵי קְמָצִין - קוֹמֶץ שַׁחֲרִית וְקוֹמֶץ בֵּין הָעַרְבַּיִם. וּמַפְרִישׁ לָהּ שְׁלִשָּׁה לוּגִּין - לוֹג וּמֶחֱצָה שַׁחֲרִית לוֹג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. מַנִּי? אִילֵימָא רַבָּנַן - מַאי שְׁנָא לְבוֹנָתָהּ דְּהוּכְפְּלָה, וּמַאי שְׁנָא שַׁמְנָהּ דְּלָא הוּכְפְּלָה? אֶלָּא אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי הִיא, דַּאֲמַר: חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל בְּעַלְמָא שְׁנֵי קְמָצִין בָּעֲיָא, וּלְבוֹנָה לֹא הוּכְפְּלָה וְשֶׁמֶן לֹא הוּכְפַּל. וּמִדְּשֶׁמֶן לְאַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי לֹא הוּכְפְּלָה, לְבוֹנָתָהּ וְשַׁמְנָהּ לְרַבָּנַן נַמִּי לֹא הוּכְפְּלוּ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּאַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי. וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה, וְתַנְיָן: חֲמִשָּׁה קְמָצִין הֵן! - אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

הדרן עלך התכלת

כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מַצָּה, חוּץ מֵחֲמֵץ שֶׁבַּתּוֹדָה וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהֵן בָּאוֹת חָמֵץ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַשְּׁאוֹר בּוֹדֶה לָהֶן מִתּוֹכָן וּמַחְמִצָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הִיא אֵינָהּ מִן הַמּוּבְחָר, אֶלָּא מֵבִיא אֶת הַשְּׁאוֹר, וְנוֹתְנוֹ לְתוֹךְ הַמִּדָּה וּמְמַלֵּא אֶת הַמִּדָּה. אָמְרוּ לוֹ: אַף הִיא הָיְתָה חֲסֵרָה אוֹ יְתֵרָה.

גמרא בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי פְּרִידָא מֵרַבִּי אַמִּי: מְנַיִן לְכָל הַמְּנָחוֹת שֶׁהֵן בָּאוֹת מַצָּה? - דִּכְתִיב בָּהּ - כְּתִיב בָּהּ, דְּלָא כְּתִיב בָּהּ - כְּתִיב בָּהּ "זאת"

ולא מינו אחר – דקריבה שלימה. **לרבנן הוכפלה לבונתו** – שיביא קומץ שחרית וקומץ בערב. דבשלמא לאבא יוסי לא מבעיא ליה דלא הוכפל שיביא שני קמצים לכל הקטרה, דלא מצינו שני קמצים בהקטרה אחת. **מאי דגלי גלי** – סלת גלי קרא בהוספה, כדאמרינן לעיל (נא, ב): לרבי יהודה מ"אותה", ולרבי שמעון מ"כליל תקטר". **ושמן** – מביעא ליה אליבא דכולהו, אם צריך להביא שלשה לוגין לכל עשרון. דעד שלא ימות היה מביא שלשה לוגין, וחוצן: לוג ומחצה לחצי עשרון דשחר, ולוג ומחצה לבין הערבים. השתא מאי. **חמשה קמצין הן** – בפרק "האומר הרי עלי עשרון" (מנחות קו, ב) חשיב, והאי קומץ לבונה של חביתין – לא חשיב התם, משום דלחצאין קרב, ובשלימה קמיירי ולא בחצאין. ואם איתא דכי מת כהן גדול קרבו שלם בכל הקטרות – זימנין דמשכחת [שבעה], כגון שני קמצים של חביתין. דהא התם קא חשיב שני קמצים של בזיכי לחם הפנים, אף על גב דחד קרבן נינהו, והכי נמי ליחשוב. **ומשני** – לעולם אימא לך דהוכפל, והאי דלא חשיב להו – משום "דאי מת כהן" לא קתני, אלא בקריבים כדרכן קא מיירי. **להא שמעתא** – ד"אי" לא קתני. **והא מעלה קומץ בחוץ** – דקתני ליה התם גבי חמשה קמצין, דאי עבר והעלהו בחוץ – חייב, וקתני ליה נמי, שמע מינה דאם איתא דהוכפל – ליתנינהו, ואפילו ד"אי". **מאי הוי עלה** – דהא לא תנינן ליה בהדיא? **אלא אבא יוסי** – דאמר: חביתין דעלמא נמי בחיי כהן בעי שני קמצין, הילכך הא נמי שני קמצין, וקתני "לוג ומחצה שחרית" כו' – אלמא שמן לא הוכפל, ואיפשיטא בעיא דשמן לאבא יוסי. ומדשמן לאבא יוסי לא הוכפל – דמאי דלא גלי לא גלי, לרבנן נמי – לבונה ושמן לא הוכפלו, דמאי דלא גלי לא גלי. דאינהו לא פליגי אלא בלבונה מחיים, אבל בלאחר מיתה אי הוכפל אי לא הוכפל – לא פליגי. **הילכתא כאבא יוסי** – דאמר: בחיי כהן מקריב קומץ לבונה שחרית וקומץ ערבית. **ותנן חמשה קמצין הן** – ולא חשיב ליה לקומץ דחביתין – משום דלחצאין קרב. ואם איתא דקרב שלם – ליתני "שבעה קמצים הן". **אמוראי נינהו** – מר אמר: כסתם משנה אמר רבי יוחנן, ומר אמר: הלכה כאבא יוסי אמר רבי יוחנן.

הדרן עלך התכלת

משנה כל המנחות, חוץ מחמץ שבתודה – דכתיב "על חלות לחם חמץ" וגו' (ויקרא ז), ושתי הלחם – דכתיב "חמץ תאפינה" (שם כג). **שאור בודה להן מתוכו** – מתוך עשרון דתודה ושתי הלחם היה מוציא שאור, שהוא לש מן הסלת מעט לאחר שנמדד וטומנו בסלת ומתחמץ מאיליו, וממנו מחמץ את השאר. **אף היא אינה מן המובחר** – שאינה מחמצת יפה, לפי שאין לה שאור מחומץ יפה. **אלא מביא שאור** – המחומץ יפה מתוך ביתו, ונותן לתוך העשרון, ומוסיף וממלא סלת. **אף היא היתה יתרה או חסרה** – כגון אם השאור עבה ומגובל בקושי במעט מים, אינו מחזיק נפח גדול כאילו היה קמח – ונמצא העשרון יתר, לפי שאם לא היה שאור מגובל, היה נפחו גדול מעכשיו. ואם אינו מגובל יפה, שנתן בו מים הרבה, נמצא נפחו גדול משאילו היה קמח – ונמצא העשרון חסר, שאם לא בשביל המים, לא היה מלא. **גמרא דכתיבא כתיבא** – אותה מנחה שכתוב בה "מצה", כגון מנחת מאפה ומנחת מחבת – הרי כתיב בה, ודלא כתיבא – אתא מדאי קרא דכייל לכל המנחות,

רש"י

ב"צו את אהרן", דכתיב: "זאת תורת המנחה", וכתיב בתריה: "מצות תאכל". **שיאור דרבי מאיר** – כל שהכסיפו פניו, בפרק "אלו עוברין" (פסחים מח, א) – לרבי יהודה, מצה מעליא היא. **ואי שיאור דרבי יהודה** – דהיינו קרני חגבים, וקבעי למימר לרבי מאיר תאפה שיאור – חמץ מעליא הוא. **אלא דרבי יהודה לרבי יהודה** – הכי גרסינן: "אילימא דרבי מאיר לרבי יהודה – מצה מעליא היא, אלא דרבי יהודה לרבי יהודה". **רביכה** – במים רותחין, כדאמרינן בתורת כהנים גבי חביתין: "מורבכת" – מלמד שנעשת ברותחין כל צרכן", והוא חלוט. **אי דאיכא רבוכה** – מנחה שמצותה ברבוכה – כתיב בהדיא "מורבכת תהא", שלא תאפה חמץ. **לא כתיב בה רבוכה** – "תאפינה", ומדלא כתיב בה – שמע מינה: לאו רבוכה בעינן. **מנין לכל המנחות שנילושות בפושרין וישמרם שלא יחמיצו** – דקתני מתניתין (מנחות נה, א): "כל המנחות נילושות בפושרין, ומשמרן שלא יחמיצו". "שנילושות" – כלומר, דהואיל ונילושות בפושרין, מצוה לשמרם שלא יחמיצו. ו"שימור" – היינו, שיעסוק בבצק כל שעה, כדאמרינן בפסחים (מח, ב). **החייה** – כלומר, הכשירנה ושמרה. **היא** – נמי הוה משמע לעבב, כדאמרינן בפירקין קמא (מנחות ד, א): "חטאת היא" – שאם שחט שלא לשמה, פסולה. **דהוא עשירי לעזרא** – רבי אלעזר בן עזריה, עשירי לעזרא הסופר. **מאי כולי האי** – דקמייחסתו ליה. **אי בר אוריין** – אם בן תורה הוא, הרי הגון. **חזייה** – רבי פרידא לרבי עזרא שהיה צעור. **ופתח** – באגדתא למיחבביה. **שהודעתיך** – שאני מייחד שמך בעולם. **אמר ליה טובתי כל עליך** – דהכי משמע ממה שאמרת להקדוש ברוך הוא: אתה אין טובתי עליך. **אלא לקדושים אשר בארץ** – דהני תרי קראי דסמיכי אהדדי, וקודשא בריך הוא אמרינהו. **כיון דשמעיה** – רבי עזרא לרבי פרידא דקאמר "אדירי כל חפצי בם", נזכר אגדה של "אדיר". **יבא אדיר** – כלומר, כך אמר הקדוש ברוך הוא כשעשה נקמה במצרים (שמות טו): "צללו כעופרת במים" – מצרים, שהם "אדירים". **מה לידידי** – מפרש לקמן באברהם.

עשותה

"וְאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי ה' אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ... וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל"! אֲמַר לֵיהּ: מִצְוָה לָא קָא מִיבָּעְיָא לִי, כִּי קָא מִיבָּעְיָא לִי - לְעִבּוּב. אֲמַר לֵיהּ, לְעִבּוּב נַמִּי כְּתִיב: "לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ" אֶלָּא מַצָּה. מַתְקִיף לָהּ רַב חִסְדָּא, וְאֵימָא: "לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ" אֶלָּא שִׁיאוּר! שִׁיאוּר דְּמַאן? אִי דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יְהוּדָה - מַצָּה מְעַלְיָא הִיא! אִי דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי מֵאִיר - חָמֵץ מְעַלְיָא הוּא! אִי דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי מֵאִיר - מְדַלְּקֵי עֲלֵיהּ, חָמֵץ הוּא! אֶלָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יְהוּדָה. מַתְקִיף לָהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְאֵימָא: "לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ" אֶלָּא חָלוּט! חָלוּט מַאי נִיהוּ? רְבִיכָה, אִי דְּאִיכָּא רְבִיכָה - כְּתִיב בָּהּ רְבִיכָה, וְהָא - לָא כְּתִיב בָּהּ רְבִיכָה. - וְאֵימָא: דִּכְתִיב בָּהּ רְבִיכָה - מִצָּוָה בִּרְבִיכָה, וּדְלָא כְּתִיב בָּהּ רְבִיכָה - אִי בָּעֵי רְבִיכָה לֵייתֵי, אִי בָּעֵי מַצָּה לֵייתֵי! מַתְקִיף לָהּ רָבִינָא, וְאֵימָא: "לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ" לְמִיקָם גַּבְרָא בְּלָאו בָּעֲלְמָא, וְאִיפְּסוֹלֵי לָא מִיפַּסְלָא! אֶלָּא מִנְּלָן? כִּדְרַתְנָיָא: "מַצָּה" - יָכוֹל מִצָּוָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּהְיֶה", הַכָּתוּב קִבְּעָהּ חוֹבָה. בְּעָא מִינָּהּ רַבִּי פְּרִידָא מֵרַבִּי אַמִּי: מַנִּין לְכָל הַמִּנְחוֹת שֶׁנִּילּוּשׁוֹת בְּפוּשָׁרִין וּמְשַׁמָּרָן שֶׁלֹּא יַחֲמִיצוּ? נִלְמְדָנָה מִמַּצָּה, דִּכְתִיב: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת". אֲמַר לֵיהּ, בְּגוּפָהּ כְּתִיב: "מַצָּה תִּהְיֶה" - הַחֲיָיה. - וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ לְעִבּוּב! - אִם כֵּן, לֵיכְתּוֹב קְרָא "מַצָּה הִיא", מַאי "תִּהְיֶה"? שָׁמְעַתְּ מִינָּהּ תַּרְתֵּי. אָמְרִי לֵיהּ רַבָּנָן לְרַבִּי פְּרִידָא: רַבִּי עֻזְרָא בַּר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבְטוֹלֶם, דְּהוּא עָשִׂירִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּהוּא עָשִׂירִי לְעֻזְרָא, קָאֵי אַבָּבָא. אֲמַר: מַאי כּוּלֵּי הַאי? אִי בַּר אוֹרְיָין הוּא - יָאֵי, אִי בַּר אוֹרְיָין וּבַר אָבְהָן - יָאֵי, וְאִי בַּר אָבְהָן וְלָא בַּר אוֹרְיָין - אֵישָׁא תֵּיכְלֵיהּ! אֲמַרוּ לֵיהּ: בַּר אוֹרְיָין הוּא. אֲמַר לְהוּ: לֵיעוֹל וְלֵיתֵי. חֲזָיֵיהּ דַּהֲוָה עָבְרָא דַּעֲתֵּיהּ, פָּתַח וְאָמַר: "אָמַרְתְּ לַה' אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ" - אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַחֲזֵק לִי טוֹבָה, שֶׁהוֹדַעְתִּיךָ בָּעוֹלָם. אָמַר לָהּ: "טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ", אֵינִי מַחֲזִיק טוֹבָה אֶלָּא לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁהוֹדִיעוֹנִי תְּחִלָּה בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם". כֵּיוָן דִּשְׁמָעֵיהּ דְּקָאָמַר "אַדִּיר", פָּתַח וְאָמַר: "יָבֹא אַדִּיר, וְיִפְרַע לְאַדִּירִים מֵאַדִּירִים בְּאַדִּירִים". "יָבֹא אַדִּיר" - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: "אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'". "וְיִפְרַע לְאַדִּירִים" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם". "מֵאַדִּירִים" - אֵלּוּ הַמִּצְרִים, דִּכְתִיב: "צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים". "בְּאַדִּירִים" - אֵלּוּ מַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם". "יָבֹא יָדִיד בֶּן יָדִיד, וְיִבְנֶה יָדִיד לְיָדִיד בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יָדִיד וְיִתְכַּפְּרוּ בּוֹ יְדִידִים". "יָבֹא יָדִיד" - זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, דִּכְתִיב: "וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְדִידְיָה בַּעֲבוּר ה'".

בן

תוספות

כי קא מבעיא לי לעבב — תימה: מאחר דכתיב "זאת תורת", אייתרו ליה "מצה" דכתיב במחבת ומאפה, לעבב! ויש לומר: דדילמא הני מילי בדידהו, אבל בסלת ומרחשת — לא, וכי מסיק עיכובא מדכתיב "תהיה" במחבת — אם אינו ענין לגופה, תניהו ענין לשאר מנחות. ודוחק הוא, שיכול לפרש כל זה. ועוד: לישנא דקתני בברייתא: "מצה" — יכול מצוה? תלמוד לומר: "תהיה" — הכתוב קבעה חובה" משמע דבגופה נמי אי לא כתיב "תהיה" הוה אמינא מצוה! ועוד: ד"מצה" במחבת ומאפה למה ליה? דב"מצה תהיה" דמחבת סגי! ונראה לפרש: דלשום דרשא צריכי. ואף על גב דכתיב במחבת "מצה תהיה", ילפינן בכל המנחות מ"זאת תורת" דכל היכא דאיכא מצוה במצה, איכא נמי עיכובא. **אי** שיאור דרבי מאיר לרבי יהודה מצה מעלייתא — דבפרק "אלו עוברין" (פסחים מח, ב) קתני רבי יהודה שיאור דפטור בקרני חגבים, וסידוק דחייב כרת — שנתערבו סדקיו זה בזה, אבל פחות מכן — שרי, כגון שהכסיפו פניו. ורבנן פליגי עליה, דהיינו רבי מאיר, כדמוכח בגמרא. ומפרשינן: איזהו שיאור? כל שהכסיפו פניו. ואם תאמר: בפרק "אלו עוברין" (שם מג, א) תניא: "שיאור — ישרף, ונותנו לפני כלבו", ומפרש: "ונותנו לפני כלבו" דרבי מאיר לרבי יהודה. משמע: אבל באכילה — אסור! ויש לומר: דמדרבנן בעלמא הוא דאסור, ומדשרי ליה לכלבו — שמע מינה: מצה מעלייתא היא. **אלא** דרבי מאיר לרבי מאיר מדלקי עליה חמץ הוא — כי האי גוונא דייקינן בפרק קמא דחולין (כג, ב) גבי "הרי עלי לחמי תודה מן החמץ או מן המצה", והביא שיאור, מהו? וקאמר: שיאור דמאן? אי דרבי מאיר לרבי מאיר — מדלקי עליה, חמץ הוא! ותימה על דהכא והתם: דילמא שאני לגבי פסח, דמרבינן ליה מדכתיב (שמות יב) "כל מחמצת". ומהתם לא ילפינן, דהא לענין פסח נמי לא חשיב חמץ גמור להתחייב כרת. ואדרבה, נילף מחמץ גמור! ומיהו בההיא דחולין, יש לפרש דלענין מצה דתודה קאמרינן דילפא מפסח, ולא יצא בו ידי מצה דתודה. אבל בשמעתין, ליכא לשנויי הכי. ושמא יש שום ייתור בתודה ובמנחות, דחמץ נוקשה חשוב חמץ גבייהו. ולקמן (נד, א) פליגי רבי חנינא בן גמליאל ורבנן במחמיצין בתפוחים, וקרי ליה "חמץ נוקשה". ולמאי דבעי לאוקומי האי ד"תפוח שריסקו" כרבי חנינא בן גמליאל, פירוש: תפוח של תרומה שנתנו בעיסה וחימצה, היה יכול לומר דלרבנן חשיב ליה מצה, ושרי. אבל במסקנא דקאמרי לרבנן דהוי נוקשה, ואפילו הכי אמר רבי חנינא בן גמליאל דמחמיצין, פליגי בהכי אי חשיב חמץ נוקשה כחמץ גמור לענין לחמי תודה ושתי הלחם או לא. וקשיא אההיא דחולין, דמשמע דלכולי עלמא חשיבא חמץ! ושמא אפילו לרבנן לא אמרינן אלא לכתחילה דאין מחמיצין. אי נמי: לכולי עלמא אין מחמיצין בחמץ נוקשה לכתחילה, אלא רבי חנינא בן גמליאל קסבר דחמץ גמור הוא.

תלמוד לומר תהיה הכתוב קבעה חובה — הא דדרשינן בפרק "החולץ" (יבמות מ, א): "מצות תאכל במקום קדוש", דלהכי תנא ביה קרא לעבב, דאינו אובלה חלוטה, אף על גב דמצה היא — ההוא "לעבב" לא הוי כמו "שנה הכתוב לעבב" בעלמא. דמהתם לא נפקא לן אלא מ"תהיה" דהכא. ועוד: דהא משמע התם דמחד מצה לא ממעטינן חלוט, דחלוט מצה הוא, ומדכתיב תרתי ממעט ליה, ואם כן אימא למצוה. והא דמשמע הכא דאי לאו "תהיה" הוה אמינא אי בעי רבוכה לייתי, אי בעי מצה לייתי — לאו לכתחילה, דהא ממעט ביבמות חלוט למצוה.

"בֶּן יָדִיד" - זֶה אַבְרָהָם, דִּכְתִיב: "מָה לִידִידִי בְּבֵיתִי". "וְיִבְנֶה יָדִיד" - זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דִּכְתִיב: "מַה יְּדִידוּת מִשְׁפְּנוֹתֶיךָ". "לְיָדִיד" - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: "אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי". "בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יָדִיד" - זֶה בִּנְיָמִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִבְנְיָמִין אָמַר יְדִיד ה' יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו". "וְיִתְכַּפְּרוּ בּוֹ יְדִידִים" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: "נָתַתִּי אֶת יְדִידוּת נַפְשִׁי בְּכַף אוֹיְבֶיהָ". "יָבֹא טוֹב", יִקַּבֵּל טוֹב מִטּוֹב לְטוֹבִים". "יָבֹא טוֹב" - זֶה מֹשֶׁה, דִּכְתִיב: "וַתֵּרֶא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא". "וְיִקַּבֵּל טוֹב" - זוֹ תּוֹרָה, דִּכְתִיב: "כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם". "מִטּוֹב" - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: "טוֹב ה' לַכֹּל". "לְטוֹבִים" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב: "הֵטִיבָה ה' לַטּוֹבִים". "יָבֹא זֶה", יִקַּבֵּל זֹאת מִזֶּה לָעָם זוּ". "יָבֹא זֶה" - זֶה מֹשֶׁה, דִּכְתִיב: "כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ". "וְיִקַּבֵּל זֹאת" - זוֹ הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב: "וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה". "מִזֶּה" - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב: "זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ". "לְעָם זוּ" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַם זוּ קָנִיתָ". אָמַר רַבִּי יִצְחָק: בְּשָׁעָה שֶׁהָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מְצָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אָמַר לוֹ: מָה לִידִידִי בְּבֵיתִי? אָמַר לוֹ: עַל עִיסְקֵי בָנַי בָּאתִי. אָמַר לוֹ: בָּנֶיךָ חָטְאוּ, וְגָלוּ. אָמַר לוֹ: שָׁמָּא בְּשׁוֹגֵג חָטְאוּ? אָמַר לוֹ: "עֲשׂוֹתָהּ הַמְזֻמָּתָה". אָמַר לוֹ: שָׁמָּא מִיעוּטָן חָטְאוּ? אָמַר לוֹ: "הָרַבִּים". הָיָה לְךָ לְזַכּוֹר בְּרִית מִילָה? אָמַר לוֹ "וּבְשַׂר קָדֶשׁ יַעֲבֹר מֵעָלַיִךְ". אָמַר לוֹ: שָׁמָּא אִם הִמְתַּנְתָּ לָהֶם, הָיוּ חוֹזְרִין בִּתְשׁוּבָה? אָמַר לוֹ: "כִּי רָעָתֵכִי אָז תַּעֲלֹזִי". מִיָּד הִנִּיחַ יָדָיו עַל רֹאשׁוֹ, וְהָיָה צוֹעֵק וּבוֹכֶה, וְאָמַר לוֹ: שָׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם אֵין לָהֶם תַּקָּנָה? יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: "זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי תֹאַר קָרָא ה' שְׁמֵךְ", מַה זַּיִת זוֹ אַחֲרִיתוֹ בְּסוֹפוֹ, אַף יִשְׂרָאֵל אַחֲרִיתָן בְּסוֹפָן. "לְקוֹל הֲמוּלָה גָּדְלָה הִצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ דָּלְיוֹתָיו" - אָמַר רַבִּי חִינָּנָא בַּר פָּפָּא: לְקוֹל מִילֵּיהֶן שֶׁל מְרַגְּלִים נִיתְרוֹעֲעוּ דָּלְיוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. דְּאָמַר רַבִּי חִינָּנָא בַּר פָּפָּא: דָּבָר גָּדוֹל דִּבְּרוּ מְרַגְּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, "כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ" אַל תִּיקְרֵי "מִמֶּנּוּ" אֶלָּא "מִמֵּנּוּ", כְּבֵיכוֹל שֶׁאֲפִילּוּ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא כֵּלָיו מִשָּׁם. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי חִייָא בְּרַבִּי חִינָּנָא: הַאי "לְקוֹל הֲמוּלָה גָּדְלָה", "לְקוֹל מִלָּה" מִיבָּעֲיָא לֵיהּ! אֶלָּא, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם: קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם. אֲנִי אָמַרְתִּי: יִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּאַרְבַּע מַלְכִיּוֹת, כָּל אַחַת כְּשִׁיעוּר אַרְבַּע מַלְכִיּוֹת. הָשְׁתָּא, כָּל חֲדָא וַחֲדָא - מַאי דְּפָסֵיק לָהּ. וְאֵיפָא דְּאָמְרִי, אֲנִי אָמַרְתִּי: בְּזֶה אַחַר זֶה. עַכְשָׁיו - בְּבַת אַחַת. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְזַיִת? לוֹמַר לְךָ: מַה זַּיִת אֵין עָלָיו נוֹשְׁרִין, לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם בְּטֵילָה עוֹלָמִית, לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְזַיִת? לוֹמַר לְךָ: מַה זַּיִת אֵינוֹ מוֹצִיא שַׁמְנוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי כְּתִיתָה, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין חוֹזְרִין לְמוּטָב אֶלָּא עַל יְדֵי יִסּוּרִין. "רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַשְׁאוֹר בּוֹדֶה לָהֶן מִתּוֹכָן וּמַחֲמִיצָן" [וכו']. מַאי "חֲסִירָה אוֹ יְתִירָה"? אֲמַר רַב חִסְדָּא: עִיסַּת הַשְּׁאוֹר עָבָה - נִמְצֵאת יְתֵירָה, מִדַּת הָעֶשְׂרוֹן רַבָּה - נִמְצֵאת חֲסֵירָה. סוֹף סוֹף כִּי קָא כָּיֵיל, לָעֶשְׂרוֹן קָא כָּיֵיל! רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: לְכְמוּת שֶׁהֵן הָיְתָה מְשָׁעֲרִינַן. - וְלִישְׁקוֹל פּוּרְתָּא מִינֵּיהּ וְלִיחַמְצֵיהּ מַאַבְרָאֵי, וְלֵיתֵיהּ וְנִילּוֹשֵׁיהּ בַּהֲדֵיהּ! - גְּזֵירָה דִּלְמָא אָתֵי לְאִיתּוּיֵי מֵעָלְמָא. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מַחְמִיצִין בְּתַפּוּחִים

בן ידיד — בן אברהם, דכתיב ביה "מה לידידי בביתי". פשטיה דקרא בירמיה שהיה מתפלל בבית המקדש על ישראל. דמעיקרא כתיב "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה", וכתיב בתריה "מה לידידי בביתי". וכאן דורשו באברהם, כדאמרינן בסמוך שמצאו הקדוש ברוך הוא לאברהם שהיה עומד בבית המקדש. ומה שאומר בברכה של מילה "אשר קידש ידיד מבטן", אומר רבינו תם: דהיינו, אברהם שנקרא "ידיד", כדאמרינן הכא. וקדשו הקדוש ברוך הוא מן הבטן, שדורש במדרש דכתיב באברהם "כי ידעתיו", וכתיב בירמיה "בטרם אצרך בבטן ידעתיך". "חוק בשארו שם" — זה יצחק, שקראו הקדוש ברוך הוא יצחק, עד שלא נולד. "וצאצאיו חתם באות ברית קודש" — זה יעקב, כדכתיב (ישעיה כב) "הצאצאים והצפיעות", ומתרגמינן: בניא ובני בניא. ויש מפרשים: "ידיד" — זה יצחק, "שאר" — זה יעקב, "וצאצאיו" — אלו השבטים.

ולישקול פורתא מיניה — פירוש: ימדוד עשרון קמח, ונישקול פורתא ויעשנו עיסה, ויכרוך העיסה במטלית ויטמננה בשאור בעלמא, עד שתקלוט הריח ויעשה שאור, ויחמץ את העשרון. גזירה, דילמא אתי לאיתויי מעלמא. אי שרית ליה לחמצו מבחוץ ולהחזירו כאן, הרואה שהוא מביאו מבחוץ ולשו בכאן ואינו מודד עבשיו העשרון, סבור שהוא מוסיף על עשרון, ואתי לאיתויי [שאור מעלמא] לבד העשרון. הילכך לרבי מאיר בודה מתוכו עדיף, ולרבי יהודה [מביא מביתו] קודם מדידה עדיף. ולשון שני שבקונטרס הוא עיקר.

אין מחמיצין לשתי הלחם וחלות תודה בתפוחים — דלא הוי חמץ מעליא דמי פירות אין מחמיצין, כך פירש בקונטרס. ומסקינן הכא דלכולי עלמא הוי חמץ נוקשה לכל הפחות. והא דפליגי בפרק "כל שעה" (פסחים לו, א) בעיסה שנילושה ביין ושמן ודבש, רבן גמליאל אומר: תישרף מיד — פירוש: שאין אדם יכול לשמרה שלא תחמיץ. וחכמים אומרים: תאכל (מיד) — דיכול ליזהר מחימורץ, היינו כי הך דהכא. ודקאמר להו רבי יהושע בן לוי לבניה: יומא קמא לא תלושו לי בחלבא או בדובשא

עשותה המזימתה – כל מעשיהם במזיד ובכוונה. **יעברו מעליך** – שהעבירו מעליהם מילה. **כי רעתיכי אז תעלוזי** – בשעת עליצותם מחזיקין יותר ברעתם, ולא חוזרין בהן. **זית רענן** – סמוך להההוא קרא ד"מה לידידי". **זית אחריתו בסופו** – שנטעו עכשיו, ואינו טוען עד זמן גדול, ואחר כך טוען פירות הרבה. לישנא אחרינא: שאין מתבשל מעט מעט כשאר אילנות, אלא בסופו כולן יחד. **דליותיהן** – טרוויל"ש. **נתרועעו** – נתרוצצו. כלומר, נשבר גאון עוזם. **בעל הבית** – הקדוש ברוך הוא. **כל אחת ואחת כשיעור ארבע מלכיות** – של עכשיו. **בזה אחר זה** – דהוו ארבעה שיעורין, ועכשיו בבת אחת, דהוי כוליה חד שיעורא, אלא שיהו מפוזרין: מקצתן משועבדים לבבל, ומקצתן ליון, [ומקצתן לפרס], ומקצתן לאדום. **מאי חסירה מאי יתירה** – כלומר, אימת חסירה ואימת יתירה. **עבה** – במעט מים מגובל – נמצאת חסירה, כדפרישית. **עשרון קא כייל** – ומאי איכפת לן למימר: אילו הוה קמח, הוי חסר או יתיר, הא בשעת מדה לאו קמח הוא! **לכמות שהן** – לכמות שהיו כבר כשהיה קמח משערין ליה. לשון קל והגון. **ונשקול פורתא מיניה כו'** – לרבי מאיר, אמאי בודה מתוכו, דאינו מן המובחר. ולרבי יהודה, אמאי מביא שאור מביתו, דאיכא למימר חסירה או יתירה. **נשקול פורתא מיניה** – לאחר שמדד עשרון סלת. **ונחמציה אבראי** – במקום חמימות, או יטמננו בעיסה מחומצת עד שיתחמץ יפה, ונהדר ונליישיה במקומו עם השאר. **גזירה דילמא אתי לאיתויי מעלמא** – אי שרית ליה לחמצו מבחוץ ולהחזירו כאן, הרואה שהוא מביאו מן החוץ ולשו בכאן ואינו מודד עבשיו העשרון, סבור שהוא מוסיף על העשרון, ואתי לאיתויי שאור מעלמא לבד העשרון. הילכך לרבי מאיר בודה מתוכו עדיף, ולרבי יהודה מביאו מביתו קודם מדידה עדיף. לישנא אחרינא – ונשקול פורתא מקמח של עשרון, לאחר שנמדד עם שאור שמביא מביתו ולשוה בלישה. אותו שאור שהביא מביתו, אם עבה עבה, ואם רך רך. וניהדריה לתוך העשרון, ואם עבה הוא – וראה כשחסר העשרון עכשיו, ודאי כך נפח חסר אז מה שהיה קמח, באותו שיעור שעכשיו צריך להוסיף עליו באותו שיעור שיש לך מן הסלת חוץ, דודאי כך חסר נפח של אותו שאור שהביא מביתו יותר משאילו היה קמח, ובכך היה העשרון יתר. ואם רך הוא – יראה כמה העשרון גדול עכשיו יותר ממה שהיה כשהוא קמח, ודאי כשיעור זה גדולו נמי נפחו של שאור ראשון, ובכך היה העשרון חסר, וכך יוסיף עליו. **גזירה דילמא אתי לאיתויי מעלמא** – שמא ינסה מקמח עשרון אחר ויתן בעשרון לראות השיעור כמו שפירשנו ויערבנו אחר כך בזה ונמצא יתר. לשון ראשון מצאתי בגליון. **אין מחמיצין** – לשתי הלחם ותודה בתפוחים דלא הוי חמץ מעליא.

רב כהנא מתני – משום רבי חנינא בן תרדיון אמרו: מחמיצין. **תפוח** – של תרומה. **שרפקו** – ונתנו לעיסת חולין. **לימא רבי חנינא היא** – דאמר חימוץ מעליא היא, ואישתכח דאיחמצה בתרומה, ואסורה. **נוקשה** – לשון רעוע. כלומר, חמץ שפל. **מנחת חוטא** – חריבה היא, וקשה לקמוץ שלא יהא קומץ חסר, כשהוא מוחק בגודל מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה נושר מן הקמח יותר מדאי. **מגבלה במים** – ותהא נוחה לקמוץ, דרחמנא לא אסר אלא שמן. **רבי יצחק סבר כמות שהוא** – עבשיו משערינן לקומץ, הוה ליה קומץ מעליא. ורבי אילא סבר: לכמות שהן, כאילו היה קמח משערינן, ונמצא יתר או חסר. דאי עבה היא העיסה – חסר נפחה כמלא הקומץ סלת יותר משאם היה הקמח, ואם רך היא – נתרבה נפחו [במלא קומץ], וחסר סלתו. **כמות שהן משערינן** – והוה ליה קומץ שוה כמות שהיא, ואם כן, אמאי פסל רבי אילא? **קסבר חריבה מכל דבר** – משמע, ומנחת חוטא איקרי "חריבה", דכתיב: "וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה" (ויקרא ז). **בשר העגל** – שלא היה בו כביצה. **ונתפח** – עד כביצה, שכן דרך בשר העגל לתפוח. **או בשר זקנה** – בהמה שהיה בו כביצה, שכן דרך זקנה להתמעך, משתערין לכמות שהן. **ורבי יוחנן אמרי כמות שהן** – שנינו, דמשמע כמות שהן עכשיו. ובשר העגל – טמא, הואיל ועכשיו יש בו כביצה, ובשר הזקנה שפחת – טהור. **ור' שמעון ברבי וריש לקיש לכמות שהן** – דאינהו מפרשי לברייתא ד"לכמות שהן שנינו", דהיינו כמות שהיו מעיקרא, ובשר העגל – טהור, ובשר הזקנה – טמא. **טהור לשעבר** – קודם שתפח, שלא היה בו כביצה. **וטמא כו'** – וקשיא לריש לקיש. **וכן בפיגול ונותר** – קסלקא דעתך דהכי משמע: שאם נותר או פיגול הוא, ולא היה בו כזית, ועכשיו יש כזית – חייב כרת האוכלו. ואי מדרבנן – ליכא כרת, הואיל ומדאורייתא לאו שיעורא הוא. **וכן בטומאת פיגול ונותר** – דקיימא לן בפרק "כיצד צולין" (פסחים פה, ב): הפיגול והנותר מטמאין את הידים אפילו לא נגעה בהן טומאה, משום חשדי כהונה, כדמפרש התם. וקאמר: בשר עגל של פיגול או נותר שלא היתה בו כביצה, ותפח ועמד על כביצה – טמא מכאן ולהבא מדרבנן לטמא את הידים. **סלקא דעתך אמינא הואיל וטומאת פיגול ונותר** – לטמא את הידים מדרבנן הוא, אפילו כי אית ביה שיעורא מעיקרא. **כולי האי בטומאה דרבנן לא עבוד רבנן** – דלימרו נמי כמות שהוא עבשיו משתערין לטמא טומאת אוכלין לכביצה, הואיל ולית ביה שיעורא, קא משמע לן. **דמעיקרא לא הוה ביה** – לאו איסור הוא, אלא מיא בעלמא.

כי בְּתַפּוּחִים, מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמְרוּ: מַחְמִיצִין. רַב פָּפָּא מַתְנֵי לָהּ בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָן: תַּפּוּחַ שֶׁרִיפְּקוֹ וּנְתָנוֹ בְּתוֹךְ הָעֲיסָה וְחִימְּצָה - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה, כְּמַאן? לֵימָא, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא וְלָא רַבָּנַן! אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, נְהִי דְּחָמֵץ גָּמוּר לָא הָוֵי, נוֹקְשֶׁה מִיהָא הָוֵי. אָמַר רַבִּי אִילָא: אֵין לְךָ הַקָּשֶׁה לְקֻמִּיצָה יוֹתֵר מִמְּנָחַת חוֹטֵא. רַב יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי אָמַר: מְנָחַת חוֹטֵא מְגִבְּלָהּ בְּמַיִם וּכְשֶׁרָה. לֵימָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: כְּמוֹת שֶׁהֵן מְשַׁעֲרִינַן, וּמָר סָבַר: לִכְמוֹת שֶׁהָיוּ מְשַׁעֲרִינַן! - לָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא כְּמוֹת שֶׁהֵן מְשַׁעֲרִינַן, וּבְהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: מַאי "חֲרֵיבָה"? חֲרֵיבָה מִשֶּׁמֶן, וּמָר סָבַר: חֲרֵיבָה מִכָּל דָּבָר. תְּנַן הָתָם: בְּשַׂר הָעֶגֶל שֶׁנִּתְפַּח, וּבְשַׂר זְקֵנָה שֶׁנִּתְמָעֵךְ - מִשְׁתַּעֲרִין לִכְמוֹת שֶׁהֵן. רַב וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרִי: מִשְׁתַּעֲרִין כְּמוֹת שֶׁהֵן. שְׁמוּאֵל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמְרִי: מִשְׁתַּעֲרִין לִכְמוֹת שֶׁהֵן. מֵיתִיבִי: בְּשַׂר הָעֶגֶל שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ כַּשִּׁעוּר, וְתָפַח וְעָמַד עַל כַּשִּׁעוּר - טָהוֹר לְשֶׁעָבַר וְטָמֵא מִיכָּן וּלְהַבָּא! - מְדַרַבָּנַן. - אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: וְכֵן בְּפִיגּוּל, וְכֵן בְּנוֹתָר. אִי אָמַרְתְּ בְּשִׁלְמָא דְּאוֹרַיְיתָא, הַיְינוּ דְּאֵיפָא פִּיגּוּל וְנוֹתָר, אֶלָּא אִי אָמַרְתְּ דְּרַבָּנַן, פִּיגּוּל וְנוֹתָר בְּדְרַבָּנַן מִי אִיפָּא? - אֵימָא: וְכֵן בְּטוּמְאַת פִּיגּוּל, וְכֵן בְּטוּמְאַת נוֹתָר, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמְינָא: הוֹאִיל וְטוּמְאַת פִּיגּוּל וְטוּמְאַת נוֹתָר דְּרַבָּנַן הִיא, כּוּלֵי הַאי בְּדְרַבָּנַן לָא עֲבוּד רַבָּנַן, קָא מַשְׁמַע לָן. תָּא שְׁמַע: בְּשַׂר וְקָנָה שֶׁהָיָה בּוֹ כְּשִׁעוּר וְצָמַק, פָּחוֹת מִכְּשִׁעוּר - טָמֵא לְשֶׁעָבַר וְטָהוֹר מִיכָּן וּלְהַבָּא! אָמַר רַבָּה: כָּל הֵיכָא דְּמַעִיקָּרָא הָוֵה בֵּיהּ, וְהָשְׁתָּא לֵית בֵּיהּ - הָא לֵית בֵּיהּ. וְכָל הֵיכָא דְּמַעִיקָּרָא לָא הָוֵה בֵּיהּ, וְהָשְׁתָּא הָוֵה בֵּיהּ - מִדְּרַבָּנַן,

כי דְּדַחְיק רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לִשְׁנוּיֵי מְגִבְּלָה בְּמַיִם נְמִי הוֹי חִמּוּץ נוֹקְשָׁה — אֵיצְטְרִיךְ לִשְׁנוּיֵי הָכִי מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה, כְּדְאָמַר לְעֵיל דִּשְׁיאוּר דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יְהוּדָה לָא חָשִׁיב חִמּוּץ לְעִנְיַן מִנְחוֹת. וְאַפְּשָׁר דְּאַפִּילּוּ אִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא לֵיכָּא, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק "וְאִלּוּ עוֹבְרִין" (שם מד, ב): שִׁיאוּר — יִשְׂרָף, וְהָאוֹכְלוֹ פָּטוּר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. לְהָכִי נָקֵט רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ גַּבֵּי עֲשִׂיָּה שְׁנִילּוֹשָׁה בֵּיין וְשֶׁמֶן וְדֶבֶשׁ אֵין חַייָבִין עַל חִימּוּצָהּ כָּרֵת, הָא אִיסּוּרָא — אֵיכָא, לְרַבִּי מֵאִיר כְּדְאִית לֵיהּ, וְלְרַבִּי יְהוּדָה כְּדְאִית לֵיהּ. וּמֵיהוּ מִוּוּתֵּיקָא קָשְׁיָא לְפֵירוּשׁ זֶה, דִּשְׁרִינַן לֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּלָא שַׁמְרוּהוּ מֵחִימּוּץ, מִדְּאָסַר בְּמֵיא וּמִילְחָא, וּשְׁרֵי בְּמִשְׁחָא וּמִלְחָא. **תפוח** שְׁרִיפְסָן וְנָתְנוֹ לְעִיסָה וְחִימְּצָה הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה — מִשְׁנָה הִיא בְּמַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק י (מִשְׁנָה ב) וְאַמְרִינַן עָלָהּ בַּגְּמָרָא בִּירוּשַׁלְמִי, תָּנֵי: רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. רַבִּי אַחָא רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי חֲנִינָא: מָה פְּלִיגָא בְּמַחְמֶץ בְּמִימְיו, אֲבָל בְּמַחְמֶץ בְּגוּפוֹ — מוּתָּר. רַבִּי יוֹסֵי בְּדַעְתֵּיהּ, כְּמָה דְּוּ תָּמַן אֵין תִּבְשִׁילוּ בְּרוּר — כֵּן אוֹמֵר אֵין חִימּוּצוֹ חִימּוּץ בְּרוּר — פֵּירוּשׁ: דִּשְׁרֵי גַּבֵּי שְׁבוּת בִּישּׁוּל שֶׁאֵינוֹ בְּרוּר, דְּתָנַן פֶּרֶק "בִּירָה" (שבת לח, ב) גַּבֵּי בִּיצָה, לֹא יִפְקִיעֶנָּה בְּסוּדָרִין, וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. וְכוּלָּה סוֹגְיָא אֵיתָא נְמִי הָתָם בְּפֶרֶק "בִּירָה" (הלכה ג) וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת חַלָּה וּבְפִסְחִים בְּפֶרֶק "כָּל שֶׁעָה" (הלכה ד) בְּסוֹפוֹ.

אין לָךְ שְׁקָשָׁה לְקֻמִּיצָה יוֹתֵר מִמְּנָחַת חוֹטֵא — קַצְתּ קְשִׁיאָ: דִּלְעֵיל בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא (יא, א) הוּה לֵיהּ לְמִתְנֵיא גַּבֵּי מַחֲבַת וּמַרְחֶשֶׁת זוֹ הִיא אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ! **ומר** סָבַר חֲרֵיבָה מִכָּל דָּבָר — וְאֶפִילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּאָמַר בְּ"הַקּוֹמֶץ רְבָכָה" (מְנָחוֹת כג, א): הוֹאִיל וְעַצְמוֹ מְשׁכְּשׁכוֹ בְּשִׁיָּרֵי הַלּוּז — הַיְינוּ, אַחַר קְמִיצָה. אֲבָל קוֹדֶם קְמִיצָה — לֹא, כְּדִדְרִישׁ הָתָם: שֶׁלֹּא יִקְבַּע לָהּ שֵׁמֶן בְּעוֹד שֶׁלֹּא נִקְמְצָה. **תא** שְׁמַע בְּשַׂר וְקָנָה כו' — תֵּימָה: מַאי קוּשְׁיָא, הָא פְּלוּגְתָּא הִיא בְּמַתְנִיתִין (מְנָחוֹת נב, ב), דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר אַף (אַם) [הָיְתָה] הָיְתָה חֲסֵירָה כו', סָבַר: לְכְמוֹת שֶׁהֵן מְשַׁעֲרִין, כְּדְאָמְרֵי רַבָּה וְרַב יוֹסֵף לְעֵיל (נג, ב). וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: כְּמוֹת שֶׁהוּא מְשַׁעֲרִין! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּלָא דְּמֵי, דְּהָתָם טָעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם ד"עִשָּׂרוֹן סוֹלֶת" אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא "עִשָּׂרוֹן עִיסָּה", וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר ד"עִשָּׂרוֹן סוֹלֶת" קְרִינָא בֵּיהּ. **דמעיקרא** לֹא הָוֵה בֵּיהּ וְהִשְׁתָּא אִית בֵּיהּ מִדְּרַבָּנַן — תֵּימָה: דִּבְרֵישׁ "הַמְצַנִּיעַ" (שבת צא, א) בְּעֵי רָבָא, הוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת לְזָרִיעָה, וְתָפַחַ, וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לְאָכִילָה, מַהוּ? — מַאי קָא מַבְעֵיָא לֵיהּ, הָא כֵּיוָן דְּאִילּוּ לֹא תָּפַחַ וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לְאָכִילָה פָּטוּר דְּלֵיכָא שִׁיעוּרָא בְּשַׁעַת הַנָּחָה דְּמִשּׁוּם דְּתָפַחַ לֹא מְחַייֵב טְפֵי, דְּהָא אֲפִילּוּ עִבּוּד עֲקִירָה וְהַנָּחָה בְּחַדָּא בְּמַחְשָׁבָה אֲפִילּוּ לְבַתַּר דְּתָפַחַ פָּטוּר, דִּלְכְמוֹת שֶׁהֵן מְשַׁעֲרִינַן מִדְּאוֹרַיְיתָא.

אלא הבא בתרומת מעשר עסקינן — משום דקתני "תורמין", מוקי לה הכי. אבל הוא הדין במעשר ראשון דמקיש נמי אבא אלעזר בן גומל, כדאיתא בפרק "מעשר בהמה" (בכורות נח, ב).

כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד — מדאורייתא אין שייך בה אומד, דחיטה אחת פוטרת את הכרי, כדכתיב (דברים יח) "ראשית דגנך", אלא לפי שנתנו בה חכמים שיעור שייך בה אומד. ותרומת מעשר יש לה שיעורא מדאורייתא, כדכתיב (במדבר יח) "מעשר מן המעשר", דלענין זה ודאי לא מקשינן שתפטור בה חיטה אחת. אבל אם במתכוין מוסיף — ילפינן שפיר מתרומה גדולה.

ניטלת באומד — מצוה לעשות מאומד, דמתוך שירא שלא לפחות — נוטל בעין יפה. ובתוספתא גרסינן "אלא מאומד", וכן פירש רבינו תם. ותנן בפרק קמא דתרומות (משנה ז): אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין, וכן בתרומת מעשר. ואמרינן עלה בירושלמי: תני אבא אלעזר בן גומל, מנין שאין תורמין לא במדה כו'. ואם תאמר: בסוף "כל הגט" (גיטין ל, ב) דמפרש רב אשי: בן ישראל שאמר לבן לוי "כך אמר לי אבא: מעשר יש לך בידי, או מעשר לאביך בידי" — חוששין לתרומת מעשר שבו. כיון דלא קייץ, לא מתקן ליה בעל הבית. "כור מעשר יש לך בידי", או "כור מעשר לאביך בידי" — אין חוששין לתרומת מעשר שבו, כיון דקייץ, תקוני תקניה. כאבא אלעזר בן גומל דמקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה, ויש לבעל הבית רשות לתרום תרומת מעשר, כמו שיש לו לתרום תרומה גדולה. והשתא, אם כן ברישא נמי, אף על גב דלא קייץ, (אמאי) לא ניחוש לתרומת מעשר שבו, דאמרינן: מאומד תורם, דמצוה מאומד? ויש לומר: דלאו אורחיה דבעל הבית לעשות מאומד תרומת מעשר, מפני תרעומת כהן ולוי, אם יטעה באומד שלו. ואם תאמר: הא תנן במסכת תרומות פרק רביעי: המונה — משובח, והמודד — משובח ממנו, והשוקל — משובח משלשתן. ובירושלמי מקשי לה בפרק קמא דתרומות, ומשני: כאן — לתרומה גדולה, כאן — לתרומת מעשר. ותני, אבא אלעזר בן גומל אומר: מנין שאין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין? — תלמוד לומר (במדבר יח): "ונחשב לכם תרומתכם... והרמותם" — במחשבה אתה תורם, ואי אתה תורם במדה במשקל ובמנין. פירוש: ההיא ד"אין תורמין" — בתרומה גדולה, דלכולי עלמא מצוותה באומד. וההיא ד"המונה משובח" — בתרומת מעשר, וכרבנן. והא דמייתי ברייתא דאבא אלעזר — לאשמועינן דפליגי בתרומת מעשר. ואם תאמר: דבירושלמי אמרינן אהיהיא ד"המונה משובח": ממי הוא משובח? אמר רב הונא: מן התורם מאומד. משמע דמאומד הוי תרומה, אלא דהמונה משובח! וקאמר נמי התם, אמר רבי הילל: מתניתין אמרה כן "והשוקל משובח משלשתן" — פירוש: מכלל דאיכא שלשה בר משוקל. ובתר הכי קאמר רבי חנינא: תיפתר בשלשתן, ולית שמע מינה כלום. ואי לרבנן — לדידהו אין תרומת מעשר מאומד. ואי כאבא אלעזר בן גומל — הא אמרן דמצוה לעשות מאומד! ונראה לפרש: דלאבא אלעזר בן גומל נמי לא ילפי אלא דמועיל מאומד, ולא שתהא מצוה מאומד. והשתא הא דמשני בירושלמי "כאן בתרומה גדולה, כאן בתרומת מעשר" — היינו כאבא אלעזר בן גומל.

וניחא השתא הא דמייתי עלה ברייתא דאבא אלעזר בן גומל. אי נמי: מודו רבנן לאבא אלעזר בן גומל דמאומד הויא תרומה, אבל אין מצוה לעשות מאומד. ואם תאמר: והיכי שרי לרבנן לעשות מאומד, אם כן הוה ליה מרבה על המעשר? ויש לומר: דהיינו כשמרבה במתכוין, אבל כשמתכוין לאומד יפה — לא חשיב מרבה. ומיהו, מדשריא הכא לאבא אלעזר בן גומל תאנים על הגרוגרות במנין, אף על גב דהוה ליה מרבה מעשרות במתכוין, משמע דכל מה שירצה להרבות נחשב עין יפה! ונראה: דלית ליה לאבא אלעזר בן גומל מרבה מעשרות, דהא מעשר ראשון נמי איתקש לתרומה, כדאמרינן בפרק בתרא דבכורות (נח, ב). ולא משכחת לה אלא במעשר עני או במעשר שני, דהנהו לא איתקוש, דלא איירי אלא במעשר ראשון, כדקאמרינן התם, ומעשר קרייה רחמנא "תרומה", דכתיב (במדבר יח) "כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחלה". **כך** תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה — עיקר מחשבה, בתרומת מעשר כתיבא. אלא נקט הכי, משום דפשטיה דקרא משמע דמתרומה גדולה ליקח, דקרא בתרומת מעשר של לוים כתיב. והכי משמע: "ונחשב לכם" — במחשבה תנו לו תרומת מעשר מן הגורן, "כדגן מן הגורן" — כאותה תרומה שניטלת מן הגורן, דהיינו תרומה גדולה. ונראה דרבנן לא פליגי אמחשבה, ובאומד דוקא פליגי. אם תמצא לומר דפליגי, שמא יש שום טעם דלא מוקמי מחשבה אתרומת מעשר, אף על גב דכתיב בגופה, כדאשכחן לענין מוקף בפרק ב דתרומות, דאמר בירושלמי דכל התורה כולה למידה ומלמדת, חוץ מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה, דבתרומת מעשר כתיב "ממנו" — מן המוקף

כי פליגי כו' – ו"בשר העגל שנתפח" – אסיפיה קאי, שחזר לבמות שהיה, "בשר זקנה שנתמעט" – אמיצעיה קאי. והכי קאמר: אף על גב שנתמעט – כשיעור שיש בו עכשיו משערינן, הואיל וכבר הוה בהן נמי האי שיעורא ומיחייב מדאורייתא. ולא אמרינן: בשעה שצמקו נדחו מאיסוריהו, והוה ליה כמי שלא היה בו מתחילה, והשתא איתא, ופטור מדאורייתא. ורבי שמעון וריש לקיש סברי: יש דיחוי באיסורין, וכיון דאידחי – אידחי, ולא יקבל עוד טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן. **טהורין** – קאי אאוכלין ומת ונבילה ושרץ. **ואין חייבין** – קאי אנותר ופיגול וחלב. **הניחן בגשמים** – לאלו עצמן, לאחר שצמקו. **תורמין** – לאו תרומה ממש, אלא מעשר. **תאנים** – לחים, גרוגרות – תאנים יבשים שצמקו וכווצו. **במנין** – עשר תאנים על תשעים גרוגרות, אבל במדה – לא, משום דהוי ממעט במעשר לגבי מנין. דכי מנית להו לגרוגרות דחולין ולתאנים דמעשר, לא תשתכח בכל עשר גרוגרות דחולין חדא תאנה דמעשר, דכלי דמחזיק מאה גרוגרות לא מחזיק טפי מחמשים תאנים. **אי אמרת בשלמא לכמות שהיו** – גרוגרות מעיקרא, כשהן לחין, משערינן – שפיר תאנים מתאנים תרים. אלא אי אמרת: כמות שהן השתא משערינן – הוה ליה מרבה במעשרות לגבי מדה, דהיינו עשרה תאנים דתרומה מחזקי קבא, ותשעים גרוגרות לא מחזקי אפילו חמשה קבין, והוה אחד מחמשה. **המרבה במעשרות** – תורם מן הכרי, מודד ארבעת קבין לחולין, והחמישי למעשר. **מעשריתיו מקולקלין** – טבל ומעשר מעורבין, דחצי קב החמישי הוי מעשר, וחציו הוי טבל כשאר תבואה שבכרי. **גרוגרות על התאנים במדה** – ולא במנין, משום דממעט במעשר לגבי מדה. דאי כייל לתשעים תאנים – מחזיקין תשעה קבין, וכי כיילת עשרה גרוגרות – לא מחזקי אלא פלגא קבא, ואשתכח דלא מעשר אלא חד מן עשרים. **אי אמרת בשלמא** – כמות שהגרוגרות עכשיו משערין, ולא איכפת לן ממאי דהוו מעיקרא. **שפיר** – דהא תורם קב על תשעה קבין. **אלא אי אמרת לכמות שהיו** – מרבה במעשרות הוא, דאי הוו לחים – הוה בהאי קב גרוגרות שני קבין. **תרומה גדולה** – ניטלת בעין יפה. דלא נתנה תורה בה שיעורא, ומדאורייתא חיטה אחת פוטרת הכרי, ורבנן אמרו: עין יפה – אחד מארבעים, בינונית – אחד מחמשים, עין רעה – אחד משששים. אלמא, ניטלת בעין יפה. **רבי אלעזר בר רבי יוסי** – אתא לאיפלוגי, דאפילו גרוגרות תורמין על תאנים במנין, דסבירא ליה: לכמות שהיו משערין, דלא ממעט במעשר. **מקצוע** – כלי שנותנין בו הגרוגרות, ועל שם כלי קרי להו "קציעות" בכמה דוכתין. **שבכלכלה** – תאנים לחים. **בשתי תרומות הכתוב מדבר** – דהכי משמע האי קרא דכתיב בתרומת מעשר דלוים "ונחשב לכם", כלומר, במחשבה תטלו תרומת מעשר. "כדגן מן הגורן" – כאותה תרומה שנטלת מן הגורן, דהיינו תרומה גדולה. אלמא, שתי תרומות כתיבי בהאי קרא, ומהאי קרא נפקא לן אתרוייהו דניטלות במחשבה ובאומד, ד"ונחשב" אתרוייהו קאי. **באומד** – שאם יש לו פירות הרבה – אין צריך למדוד, אלא באומד יטול אחד מחמשים.

כִּי פִלִיגִי - כְּגוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ כְּשִׁיעוּר, וְצָמַק וְחָזַר וְתָפַח. דְּמָר סָבַר: יֵשׁ דִּיחוּי בְּאִיסּוּרָא, וּמָר סָבַר: אֵין דִּיחוּי בְּאִיסּוּרָא. - וּמִי אִיכָּא לְמַאן דַּאֲמַר דְּיֵשׁ דִּיחוּי בְּאִיסּוּרִין? וְהָתַנַן: כְּבֵיצָה אוֹכָלִין שֶׁהִנִּיחָהּ בַּחַמָּה וְנִתְמַעֲטוּ, וְכֵן כְּזַיִת מִן הַמֵּת, כְּזַיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, וּכְזַיִת פִּיגּוּל וּכְזַיִת נוֹתָר וּכְזַיִת חֵלֶב - טְהוֹרִין, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְחֵלֶב. הִנִּיחָן בַּגְּשָׁמִים וְתָפְחוּ - טְמֵאִין, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְחֵלֶב. תִּיוּבְתָּא לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ דִּיחוּי בְּאִיסּוּרִין! תִּיוּבְתָּא. תָּא שְׁמַע: תּוֹרְמִין תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת בְּמִנְיָן. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לְכְמוֹת שֶׁהֵן מְשָׁעֲרִינַן - שַׁפִּיר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כְּמוֹת שֶׁהֵן, הֲוֵה לֵיהּ מַרְבֶּה בְּמַעֲשְׂרוֹת, וְתָנַן: הַמַּרְבֶּה בְּמַעֲשְׂרוֹת - פֵּירוֹתָיו מְתוּקָּנִים, וּמַעֲשְׂרוֹתָיו מְקוּלְקָלִין! - אֶלָּא מַאי? לְכְמוֹת שֶׁהָיוּ, אִימָא סֵיפָא: גְּרוֹגָרוֹת עַל הַתְּאֵנִים - בְּמִדָּה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא כְּמוֹת שֶׁהֵן - שַׁפִּיר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְכְמוֹת שֶׁהָיוּ, מַרְבֶּה בְּמַעֲשְׂרוֹת הוּא! אֶלָּא הָכָא בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה עָסְקִינַן, וְרֵישָׁא בְּעַיִן יָפָה וְסֵיפָא בְּעַיִן יָפָה הִיא. - אִי הָכִי, אִימָא סֵיפָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: אַבָּא הָיָה נוֹטֵל עֶשֶׂר גְּרוֹגָרוֹת שֶׁבְּמַקְצוֹעַ עַל תִּשְׁעִים שֶׁבְּכַלְכָּלָה, וְאִי בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, עֶשֶׂר מַאי עֲבִידְתַּיהּ? אֶלָּא הָכָא בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָסְקִינַן, וְאַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוֹמֶל הוּא. דְּתַנְיָא, אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוֹמֶל אוֹמֵר: "וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם" - בְּשְׁתֵּי תְרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וְאַחַת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁתְּרוּמָה גְּדוֹלָה נִיטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחֲשָׁבָה

במחשבה

נגדולה – ניטלת בעין יפה. דלא נתנה תורה בה שיעורא, ומדאורייתא חיטה אחת פוטרת הכרי, ורבנן אמרו: עין יפה – אחד מארבעים, בינונית – אחד מחמשים, עין רעה – אחד משששים. אלמא, ניטלת בעין יפה. **רבי אלעזר בר רבי יוסי** – אתא לאיפלוגי, דאפילו גרוגרות תורמין על תאנים במנין, דסבירא ליה: לכמות שהיו משערין, דלא ממעט במעשר. **מקצוע** – כלי שנותנין בו הגרוגרות, ועל שם כלי קרי להו "קציעות" בכמה דוכתין. **שבכלכלה** – תאנים לחים. **בשתי תרומות הכתוב מדבר** – דהכי משמע האי קרא דכתיב בתרומת מעשר דלוים "ונחשב לכם", כלומר, במחשבה תטלו תרומת מעשר. "כדגן מן הגורן" – כאותה תרומה שנטלת מן הגורן, דהיינו תרומה גדולה. אלמא, שתי תרומות כתיבי בהאי קרא, ומהאי קרא נפקא לן אתרוייהו דניטלות במחשבה ובאומד, ד"ונחשב" אתרוייהו קאי. **באומד** – שאם יש לו פירות הרבה – אין צריך למדוד, אלא באומד יטול אחד מחמשים.

במחשבה – כדאמרן בעלמא (שבת קמב, א): נותן עיניו בצד זה, ואוכל מצד אחר. **ומינה** – כלומר מהא דרבי אלעזר גופה מייתי פירכא. **אלא אי כמות שהן השתא משערינן** – בצר להו מעשרות לענין מדה. אי הוה כייל להו להנך דתרם במנין, משתכח מעשר זוטא. **תורמין תאנים על הגרוגרות** – ובמנין. **מקום שרגיל לעשות כו'** – שמצויין אנשים שיעשו גרוגרות וישתמרו, או הוא עצמו יעשה אותם גרוגרות לאחר זמן עם תאנים שלו. **מקום שאין רגיל לא** – דבעינן שיתרום מן המתקיים, ותאנים לחין – מרקיבין ואין משתמרין. **אי איכא כהן – שיתנם מיד. תורם מן היפה** – שמא כהן יאכלם מיד. תאנים – יפין ואין מתקיימין, גרוגרות – מתקיימין ואין יפין. **ולא גרוגרות על התאנים** – במנין. **ואפילו במקום שרגיל** – ולא אמרינן: סופו של כהן נמי לעשותן גרוגרות, ונמצא שאינו מפסידן, אלא זיל בתר השתא, והרי הוא ממעט במעשר. **דלישכא כהן** – ובעי למצנעינהו עד דלישכח כהן וליתיב ליה, הלכך תורם מן המתקיים. **בתרי טעמי** – כגון הכא, כדאמרינן: רישא דליכא כהן, וסיפא דאיכא כהן. **ולא מוקמי בתרי תנאי** – דלא אמרינן: רישא וסיפא דליכא כהן, ודקפרכת: והתנן "תורם מן המתקיים"? – תנאי היא, דהא תרי תנאי פליגי בהכי. **משנה** **שנאמר** "כל המנחה אשר תקריבו" וגו' – ארישא קאי, דקתני "ומשמרן שלא יחמיצו", מקודם קמיצה משתעי. **עריבתה** – טורני"ר.

מנא

וּבְמַחֲשָׁבָה, כָּךְ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר נִיטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחֲשָׁבָה, מַה תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בְּעַיִן יָפָה, אַף תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּעַיִן יָפָה. וּמִינָּהּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי יוֹסֵי: אַבָּא הָיָה נוֹטֵל עֶשֶׂר גְּרוֹגָרוֹת שֶׁבְּמַקְצוֹעַ עַל תִּשְׁעִים שֶׁבְּכַלְכָּלָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לְכְמוֹת שֶׁהֵן אָמְרִינַן - שַׁפִּיר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּמוֹת שֶׁהֵן, בְּצִיר לְהוּ! כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שָׁאנֵי גְּרוֹגָרוֹת, הוֹאִיל וְיָכוֹל לְשׁוֹלְקָן וּלְהַחֲזִירָן לִכְמוֹת שֶׁהֵן. תָּנוּ רַבָּנַן: תּוֹרְמִין תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת, בְּמָקוֹם שֶׁרְגִילִין לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִים גְּרוֹגָרוֹת. וְלֹא גְּרוֹגָרוֹת עַל תְּאֵנִים, וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁרְגִילִין לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִים גְּרוֹגָרוֹת. אָמַר מָר: "תּוֹרְמִין תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת בְּמָקוֹם שֶׁרְגִילִין לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִים גְּרוֹגָרוֹת". בְּמָקוֹם שֶׁרְגִילִין - אִין, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רְגִילִין - לָא. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִיכָּא כֹּהֵן, מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָגִיל אַמַּאי לָא? וְהָתְנַן: מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן - תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה! אֶלָּא פְּשִׁיטָא דְּלֵיכָּא כֹּהֵן. אֵימָא סֵיפָא: "וְלֹא גְּרוֹגָרוֹת עַל הַתְּאֵנִים, וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁרָגִיל לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִים גְּרוֹגָרוֹת". וְאִי דְּלֵיכָּא כֹּהֵן, אַמַּאי לָא? וְהָתְנַן: מָקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן - תּוֹרֵם מִן הַמִּתְקַיֵּים! אֶלָּא פְּשִׁיטָא דְּאִיכָּא כֹּהֵן. רֵישָׁא - דְּלֵיכָּא כֹּהֵן, סֵיפָא - דְּאִיכָּא כֹּהֵן. אֲמַר רַב פַּפָּא, שְׁמַע מִינָּהּ: דָּחֳקִינַן אִין, רֵישָׁא - דְּלֵיכָּא כֹּהֵן, סֵיפָא - דְּאִיכָּא כֹּהֵן. אֲמַר רַב פַּפָּא, שְׁמַע מִינָּהּ: דָּחֳקִינַן וּמוֹקְמִינַן מַתְנִיתִין בִּתְרֵי טַעֲמֵי, וְלָא מוֹקְמִינַן בִּתְרֵי תַּנָּאֵי. **משנה** כָּל הַמִּנְחוֹת נִילּוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין וּמְשַׁמָּרָן שֶׁלֹּא יַחֲמִיצוּ, וְאִם הֶחְמִיצוּ שְׁרָיָתָן - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַה' לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ". וְחַיָּיב עַל לִישָׁתָהּ וְעַל עֲרִיכָתָהּ וְעַל אֲפִיָּיתָהּ. **גמרא** מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר קְרָא: "לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם" - אֲפִילּוּ חֶלְקָם לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ. וְהַאי לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: לֹא

תאפה

צריך לאוקמי כאבא אלעזר בן גומל דשרי מאומד, ולא חיישינן אם מרבה במעשר בדפרישית. או לכל הפחות שרי בעין יפה, כדאיתא בשמעתין. ואי לא דאבא אלעזר, הוה אמינא דאף על גב דלא חיישינן במעביר לשורק, כהאי גוונא שנוטל אחד מעשרה דילפינן ממעשר, סלקא דעתך אמינא דגם בעינן שורק. **במחשבה** — פירש בקונטרס: כדאמר בעלמא "נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר". משמע שרצה לומר: משום דכתיב "ונחשב" שרי לאכול בלא הפרשה, ושרי נמי בשתיקה על ידי שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, דכל זה נפקא מ"ונחשב". עוד פירש לשון אחר בפרק בתרא דבכורות (נט, א): "במחשבה" — שמחשב ואומר "שני לוגין שאני עתיד להפריש, אף על פי שעתה אינו מפריש כלום", ורצה לומר: דדיבור צריך, והא דשריא בלא הפרשה קרי "מחשבה". ואשכחן נמי דוכתא דקרי למחשבה "דיבור", כמו "על כל דבר פשע", דאמרינן (בבא מציעא מד, א) דחייב על המחשבה במעשה. ונראה דבלא דיבור נמי הוה תרומה, מדתנן במסכת תרומות (פרק א משנה א): חמשה לא יתרומו, ואם תרמו — אין תרומתן תרומה. חרש שוטה וקטן. וקתני סיפא: חרש שדברו חכמים — שאינו שומע ואינו מדבר. משמע: הא שומע ואינו מדבר — תרומתו תרומה. ומיהו בתוספתא דמסכת תרומות מצאתי: מפני מה אמרו אלם לא יתרום? — מפני שאינו יכול לברך. משמע: דאי מברך, אף על פי שלא ידבר בהרמה, שפיר דמי. ופרק שלישי דשבועות (כו, ב) נמי משמע בהדיא כשגמר בלבו, אף על פי שלא הוציא בשפתיו, גבי "כל נדיב", דקאמר דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד, ולא ילפינן מינייהו שבועה. ובמה שאוכל בלא הפרשה, בזה אין קפידא, דלכולי עלמא שרי בכל מקום, אף על פי שאינו מפריש עתה. כדמוכח ההיא ד"הלוקח יין מבין הכותים" (גיטין כה, ב) דשרי לכולי עלמא, אי לאו משום דאין ברירה או משום דחיישינן לבקיעת נוד. ויש מקומות דשרינן כשאומר "מעשר שני לצפונו או לדרומו" (דמאי פרק חמישי משנה א—ב). ואם תאמר: וכיון דשרינן תרומה על ידי שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, אמאי אין מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב, הא תנן במסכת שבת פרק "נוטל" (קמא, ב): רבי יהודה אומר: אף מעלין את המדומע באחד ומאה. ופריך בגמרא (שם קמב, א): הא מתקן הוא! ושני: רבי אלעזר בר' שמעון היא, דאמר "נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר", ולהכי לא חשיב תיקון בשבת בשמעלהו, כיון שאפשר במחשבה. והכא נמי אפשר במחשבה! ויש לומר: דשאני מדומע שכבר ניתקן, אבל תחלת תיקונו של טבל לא הוה שרינן מטעם דאפשר במחשבה, ואפילו דמאי אסור לתקן בשבת, כדמוכח ב"במה מדליקין" (שבת לד, א) אף על גב דשרי ליתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, כדמוכח בפרק קמא דחולין (ו, ב) גבי רבי מאיר שאכל עלה של ירק בבית שאן. **ולא** מוקמינן בתרי תנאי — דהוה מצי לאוקמי בחד טעמא ובתרי תנאי: דכולה — דליכא כהן, ורישא — דרבנן, וסיפא — כרבי יהודה דפליג אדרבנן בפרק שני דמסכת תרומות (משנה ו) וקאמר: לעולם תורם מן היפה. **כל** המנחות נילושות בפושרין — אף על גב דאמרינן בפרק "כל שעה" (פסחים לו, א): חיטין של מנחות אין לותתין אותן, הא מפרש התם: משום דלתיתה ליתא במקום זריזין. אבל לישה, נהי דליתא בזריזין, במקום זריזין — איתא. דאמר מר: בללה זר — כשרה, חוץ לחומת עזרה — פסולה. ומכאן קשיא: דמשמע "כל המנחות", אפילו לחם הפנים, דהוי בכלל "כל המנחות", וההיא לאו במקום זריזין היא. דתנן לקמן בפרק "שתי הלחם" (צה, ב) דלחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ? ויש לומר: דהא אמרינן בפרק "כל שעה" (פסחים לו, א): ציבור שאני. ומיהו קשיא ממנחת מאפה, דיחיד היא, ולישתן ועריכתן בחוץ כלחם הפנים, דמאי שנא, כיון דלא בעיא שמן עד לאחר אפייה, כדקאמר לקמן (עד, ב): החלות בוללן, אם כן לא קדשה עדיין, והויא לישתה בחוץ? ויש לומר: דבפרק "שתי הלחם" (מנחות צה, ב) פריך רישא אסיפא, ומשני לה רב אשי, ומסיק דברותא היא, וצריך לומר: מי ששנה זו לא שנה זו. למאן דאמר מדת יבש נתקדשה לישתן בפנים, דעשרון נתקדש, ובו היה מודד לכל המנחות, כדתנן פרק "שתי מדות" (מנחות פז, א). ותנא דהכא סבר: מדת יבש נתקדשה. וקשיא קצת: דלא מסיק האי טעמא בפרק "כל שעה" (פסחים לו, א). ושמא נקט ההוא טעמא דהוי בכל המנחות כגון מנחת סולת ומחבת ומרחשת, אפילו למאן דאמר מדת יבש לא נתקדשה.

אף

תוספות

אף אני אביא לישתה ועריכתה כו' — ואם תאמר: אי דאתרו אכל חדא וחדא — אפילו אפה ואפה נמי, כמו "אל תשתה" "אל תשתה" דנזיר (מכות כא, א)! ואי דלא אתרו ביה אלא חדא התראה — אמאי חייב? דכי האי גוונא דייק בפרק בתרא דמכות (כ, ב) גבי ד"חייב על כל קרחה וקרחה", ומוקי לה דסך חמשא אצבעתיה נשא. ויש לומר: דהכא אפילו התרו על כל אחת ואחת איצטריך קרא, משום דכבר נפסלה, והוה אמינא דפטור. כדדרשינן לקמן (נז, א): המחמץ את הכשרה — חייב, ואת הפסולה — פטור. קא משמע לן דהכא חייב, מאחר דליכא אלא פסול של חמוץ, דמרבינן מהכא מחמץ אחר מחמץ שהוא חייב.

אם כן ליכתוב חלקם לא תאפה חמץ — תימה: כי כתב נמי הכי, הוה דרשינן לחלק מדכתיב "לא תאפה", שהזכיר אפייה ולא כתיב "תיעשה". שכן מתרצים אהא דדרשינן גבי שבת (ע, א) לחלק מ"לא תבערו", ומקשינן: הא איצטריך להבערת בת כהן דלא דחיא שבת, משום דכתיב "בכל מושבותיכם", דמשמע בית דין, ואמר רחמנא "לא תבערו"? ומתרצינן: דאי לבת כהן לחודה — לכתוב "לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם", והוה ידעינן נמי דמיתת בית דין לא דחייה שבת. ויש לומר: דלא דמי. דהכא הוי אמרינן דאפייה דאסר רחמנא — אשריים, דהיינו "חלקם", אבל "לא תיעשה" — אקומץ כתיב, דאסר כל עשיות. **כלל** ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט — תימה: לרבא, דאמר דנין בפרק "בנות כותים" (נדה לג, א), מאי איכא למימר ויש לומר: דהתם דווקא דנין, לפי שהוא בחדא פרשתא. אבל הכא, דחד ב"ויקרא" וחד ב"צו את אהרן" — הוו בתרי ענייני, ומודה דאין דנין. כדאמר בפרק קמא דפסחים (ו,ב): אפילו למאן דאמר דנין, הני מילי — בחד ענייני, אבל בתרי ענייני — אין דנין. והא דפירש הקונטרס בפסחים: דמאן דאמר דנין — היינו רב אדא בר אהבה דשמעתין, לא דק. דהכא אפילו בתרי ענייני קאמר, אלא אפלוגתא דאביי ורבא קאי. ואם תאמר: בפרק "נגמר הדין" (סנהדרין מה,ב) דדריש: "והומת ותלית" — כלל, "כי קללת" — פרט, אי הוי מקרבי — אין בכלל אלא מה שבפרט, השתא דמרחקי — אתא לרבויי עוד עבודה זרה. לרבא דאמר דנין — לא הוה ליה לרבויי מידי, לאביי דאמר אין דנין — לא הוה ליה למידן כלל! ויש לומר: כיון דאיפסיק בדבר אחר שאינו מאותו ענין, דכתיב (דברים כא) "כי קבר תקברנו" — הוה ליה כתרי ענייני, ואין דנין. והתם דריש מכח דמגדף היה בכלל "והומת", ויצא מן הכלל, ורבי אלעזר נמי מכח זה הוא דן. ואין להקפיד אהא דדרשינן הכא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לאיתויי לישה ועריכה וקיטוף, ובן בפרק "כלל גדול" (שבת ע,א) גבי הבערה לחלק, ובפרק קמא דיבמות (ז,א) דקאמר: מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, כיצד? "הנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים", וממעט קדשי בדק הבית. **או** אינו אלא שזה טעון צפון — פירש בקונטרס: וקרא ד"במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת" — בשעיר נשיא כתיב. משמע, דבעי למעוטי כולהו חטאות. וקשה: אם כן, לא צריך "לכשהוא אומר 'ושחט את החטאת' זה בנה אב", תיפוק ליה [דבגופיה כתיב, בלא בנין אב]! לכך נראה כמו שפירש ב"איזהו מקומן" (זבחים מח,א) דמ"אותו" דשעיר נשיא לא אמעטי אלא זכרים כמותו, כגון שעירי רגלים ראש חדש ועבודה זרה. אך יש ליישב פירוש הקונטרס: ד"זה בנה אב" לאו דווקא, אלא כלומר, כיון ד"אותו" חזינן דלאו דוקא הוא, אם כן לא ממעטינן מיניה מידי, והיינו "בנין אב" דקאמר, (ובפרק "איזהו מקומן" (שם) פירש הקונטרס דמ"החטאת" קא דריש, דמרבה כל חטאות). **או** אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון — כגון שעירי הרגלים או שעיר הפנימי, לאו משום דהוי כלל ופרט. תימה: והיכי מרבה מ"ושחט" דכתיב בחטאת יחיד, אכתי אימא "במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת" — כלל, והנך תרתי דחטאת נשיא וחטאת יחיד — פרט, הני — אין, אחרינא — לא! ויש לומר: דביחיד כתיב בכשבה, וכתיב בשעירה, ואייתר ליה חד לבנין אב. ולפי המסקנא דאמרינן "אותו" קא קשיא ליה, צריכי תרוייהו, כדאמר ברישׁ "איזהו מקומן" (זבחים מט,ב), למצוה ולעבד. ואם תאמר: ודקבעי לקמן: השתא דנפקא ליה מ"ושחט", "אותו" למעוטי מאי, תיקשי ליה למה לי דכתב רחמנא צפון כלל בשעיר נשיא, דנילף מחטאת יחיד, כדילפינן מיניהו שאר חטאות מזה בנה אב? וצריך לומר: דהכי נמי. וקצת קשיא לשון הברייתא דמשמע דלעולם איצטריך קרא דשעיר נשיא לקבעו חובה. **תנא** אותו קא קשיא ליה — והכי קאמר: או אינו דלא בא לקובעו חובה, והא דאיצטריך למכתב ביה צפון — משום דבעי למכתב "אותו", דבא ללמד: זה כו' ואין אחר טעון צפון. **הואיל** ואיתרבי בסמיכה — הואיל ואיקרי "חטאת", לא מצי למימר שעה מדורות לא ילפינן. ואף על גב דאיכא במה קרבנות דטעונין סמיכה ולא בעו צפון, הואיל ובהאי קרא גופיה דמרבינן ליה לסמיכה כתיב "ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה", דהיינו צפון, אי לאו דכתיב ביה "אותו" הוה אמינא דהייתורא ד"השעיר" — אסמיכה וצפון קאי.

לרבות

רש"י

מנא הני מילי – דחייב [בשירים], ועובר בלא תעשה, דמקרא דמתניתין לא שמעינן אלא קומץ, דלגבוה אזיל. **מעשה יחידי** – מעשה חשוב בפני עצמו. **לאתויי קיטוף** – שמחליק פניה במים, אף על גב דלאו מעשה כל כך הוא. **אנן** – הך דרשא דשירים מ"חלקם" קאמרינן, מדסמוך "חלקם" ל"לא תאפה". **אימא כוליה לשירים אתא** – כדכתיב "חלקם", ולישה ועריכה ואפייה דליהוו חייב על הקומץ [ובשירים], מהיכא ילפת. **ואימא אפייה** – דפרט בה קרא ואפקיה מן הכלל – לחיובי עלה חדא, ואבולהו אינך – חדא, ולא ליחייבי (אלא) תרתי. **מרוחקין** – "לא תעשה" – ב"ויקרא", "לא תאפה" – ב"צו את אהרן". **ושחט אותו** – בשעיר נשיא כתיב. **בצפון** – בעולה כתיב "על ירך המזבח צפונה", ב"ויקרא". **והלא כבר נאמר כו'** – והא נמי בכלל שאר חטאות הוא. **לקבעו** – דשנה עליו הכתוב לעכב. **או אינו** – אלא לכך יצאה, שזה טעון צפון ולא אחר, ומה אני מקיים "במקום אשר וגו' תשחט החטאת"? – בשעיר נשיא הכתוב מדבר. **תלמוד לומר** – פסוק שלישי "ושחט החטאת" וגו' – ללמד זה בנה אב לכל החטאות, ללמד עליהן שיטענו צפון. **כלל ופרט** – "תשחט החטאת" – כלל, כל החטאות בצפון". "ושחט אותו" – פרט, שעיר נשיא ולא אחר. דאף על גב דמרוחקין, ד"ושחט אותו" כתיב ב"ויקרא", ו"תשחט החטאת" כתיב ב"צו את אהרן". **האי פרט וכלל הוא** – ד"ושחט אותו" כתיב ביריישא, והדר כלל ב"צו את אהרן", ואיתרבו להו כל חטאות, ואכתי "ושחט את החטאת במקום העולה" למה לי? אלא ודאי לאו כלל ופרט המרוחקין קא קשיא ליה, [אלא "אותו" קא קשיא ליה], ומשום הכי איצטריך פסוק שלישי. **והשתא דנפקא ליה מושחט את החטאת** – דלא אמרינן אין אחר טעון צפון אלא דנשיא, "אותו" למה לי? והא ליכא למימר: דלמעוטי שאר חטאת מעיבובא קאתי – דהא בשחיטת קדשים מייתי צפון לכל חטאות, בין למצוה בין לעכב, בפרק "איזהו מקומן" (זבחים מט,א). **שעיר נחשון** – שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון – דהוא הראשון. והנהו ממעט דאין טעונין צפון, דלא באו על חטא כשאר חטאת. **וכמך ידו על ראש השעיר** – בנשיא כתיב, ומצי למכתב "וסמך ידו על ראשו". טעמייהו דרבי יהודה ורבי שמעון מפרש בפרק "שתי מדות" (צב,ב).

תינח

תֵּאָפֶה חָמֵץ" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ"! לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ", יָכוֹל לֹא יִהֵא חַיָּיב אֶלָּא אַחַת עַל כּוּלָּם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תֵאָפֶה", אֲפִייָה בִּכְלָל הָיְתָה, לָמָּה יָצָאת? לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ: מָה אֲפִייָה מְיוּחֶדֶת, שֶׁהִיא מַעֲשֶׂה יְחִידִי וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמָהּ. אַף אֲנִי אָבִיא לִישָׁתָהּ וַעֲרִיכָתָהּ וְכָל מַעֲשֶׂה יְחִידִי שֶׁבָּהּ, לְאִיתּוּיֵי קִיטּוּף שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה יְחִידִי וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמָהּ! - אֲנַן מ"חֶלְקָם" קָאָמְרִינַן. - וְאֵימָא: כּוּלֵּיהּ לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא! - אִם כֵּן, לְכָתוֹב "חֶלְקָם לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ", מַאי "לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם"? שָׁמַעְתְּ מִינָּהּ תַּרְתֵּי. - וְאֵימָא: אֲפִייָה דְּפָרֵט בָּהּ רַחֲמָנָא - לְיַחַיֵּיב חֲדָא, אֵינָךְ - לְיַחַיֵּיב חֲדָא אַבּוּלְהוּ! - מְשׁוּם דַּהֲוָה דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ יָצָא. וְאֵימָא: "לֹא תֵעָשֶׂה" - כְּלָל, "לֹא תֵאָפֶה" - פְּרָט, כְּלָל וּפְרָט - אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט. אֲפִייָה - אִין, מִידֵי אַחֲרִינָא - לָא! אֲמַר רַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי: מְשׁוּם דְּהָוֵי כְּלָל וּפְרָט הַמְרוּחָקִין זֶה מִזֶּה, וְכָל כְּלָל וּפְרָט הַמְרוּחָקִין זֶה מִזֶּה - אֵין דָּנִין אוֹתָן בִּכְלָל וּפְרָט. מְתִיב רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וְאָמְרִי לָהּ כְּדִי: וְכָל כְּלָל וּפְרָט הַמְרוּחָקִין זֶה מִזֶּה אֵין דָּנִין אוֹתָן בִּכְלָל וּפְרָט? וְהָתַנְיָא: "וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט הָעֹלָה לִפְנֵי ה' חַטָּאת הוּא" - הֵיכָן עוֹלָה נִשְׁחֶטֶת? בַּצָּפוֹן, אַף זֶה בַּצָּפוֹן! וְכִי אָנוּ מְבָאִין לְמִידִין? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת"! הָא לְמָה זֶה יָצָא? - לְקוֹבְעוֹ, שֶׁאִם לֹא שָׁחַט אוֹתוֹ בַּצָּפוֹן פָּסְלוֹ. אַתָּה אוֹמֵר: לְכָךְ יָצָאת, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁזֶּה טָעוּן צָפוֹן וְאֵין אַחֵר טָעוּן צָפוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה", זֶה בְּנֵה אָב לְכָל חַטָּאוֹת שֶׁטְּעוּנוֹת צָפוֹן. טַעֲמָא דְּכָתַב רַחֲמָנָא "וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת", הָא לָאו הָכִי, הָוָה אָמִינָא שֶׁזֶּה טָעוּן צָפוֹן וְאֵין אַחֵר טָעוּן צָפוֹן, מַאי טַעֲמָא? לָאו מִשּׁוּם דַּהֲוָה כְּלָל וּפְרָט, וְאַף עַל גַּב דְּמֵרוּחָקִין זֶה מִזֶּה דָּנִין אוֹתָן בִּכְלָל וּפְרָט. מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי: הַאי כְּלָל וּפְרָט הוּא? פְּרָט וּכְלָל הוּא, וְנַעֲשֶׂה כְּלָל מוֹסִיף עַל הַפְּרָט וְאִיתְרַבֵּי לְהוּ כָּל מִילֵּי! אֶלָּא תַּנָּא "אֹתוֹ" קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, וְהָכִי קָאָמַר: אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁזֶּה טָעוּן צָפוֹן וְאֵין אַחֵר טָעוּן צָפוֹן, דְּכָתַב רַחֲמָנָא "אֹתוֹ". וְהָשְׁתָּא דְּנָפְקָא לֵיהּ מ"וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת", "אֹתוֹ" לְמָעוּטֵי מַאי? לְמָעוּטֵי (נָחְשׁוֹן. וְשָׁחַט. עוֹף. בְּפֶסַח. סִימָן) אוֹתוֹ בַּצָּפוֹן וְאֵין שְׁעִיר נָחְשׁוֹן בַּצָּפוֹן. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְאִיתְרַבֵּי לְעִנְיַן סְמִיכָה, לִיתְרַבֵּי נַמֵּי לְעִנְיַן צָפוֹן, קָא מַשְׁמַע לָן, וּסְמִיכָה גּוּפָהּ מְנָלַן? דְּתַנְיָא: "וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר" - לְרַבּוֹת שְׂעִיר נָחְשׁוֹן לִסְמִיכָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

לרבות

[מ.]

׳נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתִּךְ׳? וְהוּא אוֹמֵר ׳הֵן׳. ׳לְאִמְּךְ׳? וְהוּא אוֹמֵר ׳לָאו׳. ׳לְאִשְׁתִּךְ׳? וְהוּא אוֹמֵר ׳הֵן׳. ׳לְבִתֵּךְ׳? וְהוּא אוֹמֵר ׳לָאו׳. ׳לְאִשְׁתִּךְ׳? וְהוּא אוֹמֵר ׳הֵן׳. ׳לַאֲחוֹתֵךְ׳? וְהוּא אוֹמֵר לָאו.

אַף בְּעֵדִיּוֹת כֵּן? אֲתָא רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אַף בְּעֵדִיּוֹת כֵּן. אָדָם מֵעִיד עֵדוּתוֹ מְיֻשָּׁב. אַף בִּנְדָרִים כֵּן.

תָּנֵי רַב שֵׁשֶׁת: כְּשֵׁם שֶׁבּוֹדְקִין אוֹתוֹ בְּגִטִּין שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, כָּךְ בּוֹדְקִין אוֹתוֹ בִּירוּשׁוֹת, וּבְמִקָּח וּמִמְכָּר, וּבְמַתָּנוֹת.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: אָמְרוּ לוֹ ׳נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתִּךְ׳? אָמַר לָהֶן ׳כִּתְבוּ׳, אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב, לְעֵדִים וְחָתְמוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ לוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר ׳כְּתֹב׳, וּלְעֵדִים ׳חֲתוֹמוּ׳.

גְּמָרָא: אָמַר לִשְׁנַיִם: ׳אִמְרוּ לְפְלוֹנִי שֶׁיִּכְתֹּב, וְלְפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי שֶׁיַּחְתְּמוּ׳. רַבִּי זְעִירָה בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: מַעֲשֶׂה הָיָה בִּימֵי רַבִּי, וְאָמַר: לֹא יֵעָשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל. שְׁמוּאֵל אָמַר: יֵעָשֶׂה וְיֵעָשֶׂה.

רַב יִרְמְיָה שְׁאַל לִשְׁמוּאֵל: אָמַר לִשְׁנַיִם ׳אִמְרוּ לְפְלוֹנִי שֶׁיִּכְתֹּב וְאַתֶּם חֲתוֹמוּ׳? אָמַר לֵהּ: הֲרֵי זֶה גֵּט, אֶלָּא שֶׁהַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד. מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, תַּמָּן הוּא אָמַר יֵעָשֶׂה וְיֵעָשֶׂה, וְהָכָא הוּא אָמַר אָכֵן? שָׁנְיָא הִיא, שֶׁשָּׁנוּ אֶת עֵדוּתָן.

נִיחָא לְעֵדִים וְחָתְמוּ. לְסוֹפֵר וְכָתַב, לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל דְּרַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּתַב תְּרֵפוֹ בַּטּוֹפֶס כָּשֵׁר! פְּתַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּטוֹפְסִין.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: ׳זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי׳, ׳זֶה גִּטֵּךְ מֵחֹלִי זֶה׳, ׳זֶה גִּטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי׳, ׳מֵעַכְשָׁו אִם מַתִּי׳ – הֲרֵי זֶה גֵּט. ׳מֵהַיּוֹם לְאַחַר מִיתָתִי׳ – אֵינוֹ גֵּט, וְאִם מֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.

גְּמָרָא: **׳זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי׳, ׳זֶה גִּטֵּךְ מֵחֹלִי זֶה׳, ׳זֶה גִּטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם.** וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: הֲרֵי זֶה גֵּט. מַנִּי רַבּוֹתֵינוּ? רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא וּבֵית דִּינוֹ. בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת נִקְרָא רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא ׳רַבּוֹתֵינוּ׳:

[מ:]

בְּגִטִּין, בְּשֵׁמֶן, וּבַסַּנְדָּל. וְיִקְרְאוּ לוֹ ׳בֵּית דִּין שָׁרְיָא׳, שֶׁכָּל בֵּית דִּין שֶׁהוּא מַתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הוּא נִקְרָא ׳בֵּית דִּין שָׁרְיָא׳! אָמַר רַבִּי יוּדָן בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בֵּית דִּינוֹ חָלוּק עָלָיו בְּגִטִּין.

מַהוּ שֶׁתְּהֵא מֻתֶּרֶת לִנָּשֵׂא? רַבִּי חַגַּי אָמַר: מֻתֶּרֶת לִנָּשֵׂא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: אֲסוּרָה לִנָּשֵׂא, אֲנִי אוֹמֵר נַעֲשׂוּ לוֹ נִסִּים וְחָיָה.

׳מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי׳, ׳מֵעַכְשָׁו אִם מַתִּי׳ – הֲרֵי זֶה גֵּט. ׳מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מוֹתִי׳ – אֵינוֹ גֵּט. אָמַר רַבִּי יוּדָן: רַבָּנִין וְרַבּוֹתֵינוּ. מְתִיבִין רַבָּנִין לְרַבּוֹתֵינוּ: לָמָּה אַתּוּן אָמְרִין הֲרֵי זֶה גֵּט? בְּגִין דְּאָמַר ׳אִם׳, וְהָא סֵיפָא ׳וְאִם׳, וְאַתּוּן אָמְרִין אֵינוֹ גֵּט אֶלָּא בְּגִין דְּאָמַר ׳מֵהַיּוֹם׳! אוּף אֲנַן כֵּן אִית לָן ׳מֵהַיּוֹם׳ עִקָּר.

[מא.]

מְתִיב רַבִּי לְרַבָּנִין: לָמָּה אַתּוּן אָמְרִין הֲרֵי זֶה גֵּט? בְּגִין דְּאָמַר ׳מֵהַיּוֹם׳, וְהָא רֵישָׁא ׳מֵהַיּוֹם׳ וְאַתּוּן אָמְרִין הֲרֵי זֶה גֵּט אֶלָּא בְּגִין דְּאָמַר ׳אִם׳! אוֹף אֲנָא אִית לִי ׳אִם׳ עִקָּר. תַּמָּן מְחַלְּפִין.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן וְרַב, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: דִּבְרֵי רַבִּי תַּמָּן דְּהוּא רַבָּנִין דְּהָכָא: מִכֵּיוָן שֶׁאָמַר ׳מֵהַיּוֹם׳ כְּמִי שֶׁאָמַר ׳עַל מְנַת׳. רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יַסָּא: ׳עַל מְנַת׳ – ׳אִם מַתִּי׳ אוֹ ׳עַל מְנַת׳ – ׳לְאַחַר מִיתָה׳? אֲמַר לֵהּ: ׳עַל מְנַת׳ – ׳אִם מַתִּי׳. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב: דִּבְרֵי רַבִּי הָכָא דְּהוּא רַבָּנִין דְּתַמָּן: מִכֵּיוָן שֶׁאָמַר ׳מֵהַיּוֹם׳, כְּמִי שֶׁאָמַר ׳לְאַחַר מִיתָה׳.

תַּמָּן תְּנִינַן: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנָיו, צָרִיךְ שֶׁיִּכְתּוֹב ׳מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מוֹתוֹ׳, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. מַה טַּעֲמָא שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי? זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אַעִיל עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: ׳מֵהַיּוֹם לְאַחַר מִיתָה׳ – מַתְנָתוֹ מַתָּנָה, ׳מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה׳ – אֵינוֹ גֵּט? חַבְרַיָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינָהּ אִסְרָטָה.

רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינָהּ כִּגְטִין, אֵינָהּ כְּמַתָּנָה. אָמַר רַבִּי אִילָא: בְּמַתָּנָה, מִכֵּיוָן שֶׁאָמַר ׳מֵהַיּוֹם׳, מַתָּנָה גְּמוּרָה הִיא, לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהּ ׳לְאַחַר מִיתָה׳? לְשַׁיֵּר לוֹ אֲכִילַת פֵּרוֹת. וּבְגִטִּין, מִכֵּיוָן שֶׁכָּתַב ׳מֵהַיּוֹם׳ בְּגֵט, כָּרוּת הוּא, לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהּ ׳לְאַחַר מִיתָה׳? לְשַׁיֵּר לוֹ גוּפָהּ. אָמַר רַבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא קֳמֵי רַבִּי אִילַי: לְשַׁיֵּר לוֹ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ. אֲמַר לֵהּ: לֹא מָצִינוּ אִשָּׁה נִשּׂוּאָה לָזֶה, וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁל זֶה. וַהֲוָה רַבִּי זְעֵירָא מְקַלֵּס לֵהּ, וְצָוַח לֵיהּ: בַּנָּיָה דְּאוֹרָיְתָא.

[מא:]

אַף בְּגֵט שִׁחְרוּר כֵּן, ׳הֲרֵי גֵּט שִׁחְרוּרֵךְ מֵעַכְשָׁו לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי, הֲרֵי זֶה גֵּט; עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִין, אֵינוֹ גֵּט. אַף בְּהֶבְקֵר כֵּן, ׳שָׂדַי מוּבְקֶרֶת מֵעַכְשָׁו לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי, מוּבְקֶרֶת; עַל דַּעְתְּהוֹן דְּרַבָּנִין, אֵינָהּ מוּבְקֶרֶת. אַף בְּהֶקְדֵּשׁ כֵּן? כָּל עַמָּא מוֹדַיי, אֲמִירְתִּי לְגָבוֹהַּ כְּמִסְרָתִי לְהֶדְיוֹט. אַף בְּקִדּוּשִׁין כֵּן? אַשְׁכַּח תָּנֵי: רַבִּי אוֹמֵר: מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: ׳זֶה גִּטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה׳, וְעָמַד וְהִילֵּךְ בַּשּׁוּק, וְחַלָּה וּמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ: אִם מֵחֲמַת חֳלִי הָרִאשׁוֹן מֵת – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לָאו – אֵינוֹ גֵּט. לֹא תִתְיַחֵד עִמּוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי עֵדִים, אֲפִלּוּ עֶבֶד אֲפִלּוּ שִׁפְחָה, חוּץ מִשִּׁפְחָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בְּשִׁפְחָתָהּ. וּמָה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דָּבָר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.

גְּמָרָא: אָכַל גְּרִיסִין לְגַסָּה – כְּמִי שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ חֳלִי.

[מב.]

פּוּנְדְּקָאוֹת עַצְמָן, וְלֹא עָמַד – כְּמִי שֶׁלֹּא מֵת מֵאוֹתוֹ חֳלִי. ׳אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה׳, וְנָפַל עָלָיו גַּל, אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוֹ נָחָשׁ – אֵינוֹ גֵּט, שֶׁלֹּא מֵת מֵאוֹתוֹ הַחֳלִי. ׳אִם לֹא עָמַדְתִּי מֵחֳלִי

זֶה׳, וְנָפַל עָלָיו גַּל, אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוֹ נָחָשׁ - הֲרֵי זֶה גֵּט, שֶׁלֹּא עָמַד מֵאוֹתוֹ הַחֹלִי.

תָּנֵי: אַף הַמְסֻכָּן. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: מַעֲשֶׂה הָיָה, כֵּיוָן שֶׁבָּעַל מֵת.

וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה נֶאֱמָנִין? ! יוֹדְעִין הֵן הָעֵדִים שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתְיַחֲדָה עִמּוֹ, שֶׁהָיָה שָׁם עֶבֶד וְשִׁפְחָה. כַּהֲדָא: נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם, צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי; בְּאֶחָד, אֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי. בְּאֶחָד בְּשַׁחֲרִית וּבְאֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְשָׁאַל רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן תְּרַדְיוֹן לַחֲכָמִים, וְאָמְרוּ: אֵין זֶה יִחוּד.

נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדֵי בְּעִילָה, חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם בְּעִילָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם קְדוּשִׁין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם קְדוּשִׁין. רַבִּי יִרְמְיָה פְּתַר מַתְנִיתָא: נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדֵי בְּעִילָה - חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם בְּעִילַת זְנוּת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם קְדוּשִׁין בִּבְעִילָה. לֹא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדֵי בְּעִילָה - אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם כְּלוּם. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קְדוּשִׁין בִּבְעִילָה. רַבִּי יוֹסֵי פְּתַר לַהּ מַתְנִיתָא: נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדֵי בְּעִילָה - חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם בְּעִילַת זְנוּת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם קְדוּשִׁין בִּבְעִילָה. לֹא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדֵי בְּעִילָה - אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם קְדוּשִׁין בְּכֶסֶף. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף חוֹשְׁשִׁין לָהּ מִשּׁוּם קְדוּשִׁין בְּכֶסֶף. אָמַר רַבִּי אָבִין:

[מב:]

אָתְיָא דְּבֵית שַׁמַּאי כְּרַבָּנִין, וּבֵית הִלֵּל כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה.

לַיְדָא מִלָּה? רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: לְיוֹרְשָׁהּ. דְּתְנִינַן תַּמָּן: וְזַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהָפֵר נְדָרֶיהָ. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: זֹאת אוֹמֶרֶת, שֶׁהִיא כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דָּבָר.

מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוּדָה. תַּמָּן הוּא אָמַר מִיתָה מְצוּיָה, וְהָכָא הוּא אָמַר אֵין מִיתָה מְצוּיָה! תַּמָּן בְּצִבּוּר, כָּאן בְּיָחִיד. וְהָא אַשְׁכַּחְנָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מַחְמִיר בְּיָחִיד, דְּתַנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה שׁוֹפֵר קְנִים בִּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי הַתַּעֲרֹבֶת. שֶׁמָּא תָּמוּת אַחַת מֵהֶן, וְנִמְצְאוּ דְמֵי חַטָּאוֹת מֻתּוֹת מְעֹרָבוֹת בָּהֶן.

בְּעִילָתָהּ מַהוּ? אִית תַּנַּי תָּנֵי: בְּעִילָתָהּ בְּרוּרָה. וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: בְּעִילָתָהּ סָפֵק. מַאן דְּאָמַר בְּעִילָתָהּ סָפֵק, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. וּמַאן דְּאָמַר בְּעִילָתָהּ בְּרוּרָה, מֵת - פָּטוּר, לֹא מֵת - מֵבִיא חַטָּאת.

[מג.]

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז׳, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת וְתִתֵּן. ׳עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, נָתְנָה לוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מְגֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְצַיְדָן שֶׁאָמַר אֶחָד לְאִשְׁתּוֹ ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי אֵיצְטְלִיתִי׳, וְאָבְדָה אֵיצְטְלִיתוֹ, אָמְרוּ חֲכָמִים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֶיהָ.

גְּמָרָא: תָּנֵי: לֹא הִסְפִּיקָה לִתֵּן עַד שֶׁמֵּת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּנָּתֵן לְאָבִיו וּלְאָחִיו, וְהִיא פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם. אַף בִּקְדוּשִׁין כֵּן. ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנַת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם

זוּז׳, וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן לָהּ עַד שֶׁמֵּת, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אָבִיו וְאָחִיו נוֹתְנִין לָהּ, וְהִיא זְקוּקָה לַחֲלִיצָה וּלְיִבּוּם.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: בְּשֶׁאָבְדָה בְּאוֹנֶס אֲנַן קָיְמִין. עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּמַתָּנָה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה. אָמַר רַבִּי יוֹסָה: וְכָא אַתְינַן מִתְנֵי שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה?! אֶלָּא, כְּשֶׁאָבְדָה בִּפְשִׁיעָה אֲנַן קָיְמִין, דָּמִים עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּאִיצְטְלִית. רַבָּנִין אָמְרִין: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ מְשׁוּם תְּנַאי גִּטִּין.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא׳, ׳עַל מְנַת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי׳. כַּמָּה הִיא מֵנִיקָתוֹ? שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. מֵת הַבֵּן, אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב, הֲרֵי זֶה גִּט. ׳עַל מְנַת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים׳, וְ׳עַל מְנַת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים׳, מֵת הַבֵּן, אוֹ שֶׁאָמַר הָאָב ׳אִי אֶפְשִׁי שֶׁתְּשַׁמְּשִׁינִי׳, שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה - אֵינוֹ גֵּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּזֶה גֵּט. כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כָּל עַכָּבָה שֶׁאֵינָהּ מִמֶּנָּה - הֲרֵי זֶה גֵּט.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי חִיָּה בְּרַבִּי בָּא: בְּחַיָּיו - וְהוּא שֶׁתְּשַׁמְּשֵׁינוּ כָּל צָרְכּוֹ, וְהוּא שֶׁתְּנִיקֶנּוּ כָּל צָרְכּוֹ. לְאַחַר מִיתָה - אֲפִלּוּ לֹא שְׁמָשַׁתּוּ כָּל צָרְכּוֹ, אֲפִלּוּ לֹא הֲנִיקַתּוּ כָּל צָרְכּוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ שְׁמָשַׁתּוּ שָׁעָה אַחַת, אֲפִלּוּ הֲנִיקַתּוּ שָׁעָה אַחַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: בְּחַיָּיו - אֲפִלּוּ לֹא שְׁמָשַׁתּוּ כָּל צָרְכּוֹ, אֲפִלּוּ לֹא הֲנִיקַתּוּ כָּל צָרְכּוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ שְׁמָשַׁתּוּ שָׁעָה אַחַת, אֲפִלּוּ הֲנִיקַתּוּ שָׁעָה אַחַת. לְאַחַר מִיתָה - אֲפִלּוּ לֹא שְׁמָשַׁתּוּ וְלֹא הֲנִיקַתּוּ כְּלוּם. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: ׳כַּמָּה הִיא מֵנִיקָתוֹ? שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ׳! אָמַר רַבִּי אָבִין: בְּשֶׁכַּר מֵנִיקָה שָׁנוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: סֵדֶר סְמִפּוֹן כָּךְ הוּא: ׳אֲנָא פְּלָן בַּר פְּלָן מְקַדֵּשׁ לִיךְ אַנְתְּ פְּלָנִית בַּת פְּלָן, עַל מְנַת לְתֵּן לִיךְ מִיקְמַת פְּלָן, וּמְכְנְסִינִיךְ לְיוֹם

[מג:]

פְּלָן. דְּאִין אָתָא יוֹם פְּלָן וְלָא כְנַסְתִּיךְ, לָא יֶהֱוֵי לִי עֲלִיךְ כְּלוּם׳. אֲרַע לוֹ אוֹנֶס. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אוּנְסָא כְּמַאן דְּלָא עֲבַד. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אוּנְסָא כְּמַאן דַּעֲבַד. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ, הֵיאַךְ הֲוָה צְרִיךְ לְמֶעְבַּד? ׳וְאִין אָתָא יוֹם פְּלוֹנִי וְלָא כְנַסְתָּהּ לִי, לָא יֶהֱוֵי לִי עֲלִיךְ כְּלוּם׳. רַבִּי יוֹחָנָן מִי דָּמִיךְ, פַּקִּיד לִבְנָתֵיהּ דִּי יֶהֱוֶין עָבְדִין כְּרֵישׁ לָקִישׁ. אָמַר שֶׁמָּא יַעֲמֹד בֵּית דִּין אַחֵר וְיִסְבַּר דִּכְוָתֵיהּ, וְנִמְצְאוּ בָנָיו בָּאִין לִידֵי מַמְזֵרוּת.

חַד בַּר נָשׁ אַקְדַּם פְּרִיטִין לְאֵילְפָא, וּנְגַב נַהֲרָא. אָתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב: הָא אֵילְפָא, אַיְתִי נַהֲרָא! אַבָּא בַּר הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא, הֲוָה מְצַלֵּי דְּיִיגַּב נַהֲרָא, בְּגִין דְּנִיסַּב פְּרִיטוֹי.

אַשְׁכְּחַת אָמַר, רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי בָּא לָא סָבְרִין כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רֵישׁ לָקִישׁ וְרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב סָבְרִין כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

חָתְכָה דַּדָּהּ, כְּמִי שֶׁעִכְּבָה. נָחַתַּךְ דַּדָּהּ, כְּמִי שֶׁלֹּא עִכְּבָה.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, הָיָה הוֹלֵךְ

מִיהוּדָה לְגָלִיל, הִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרַס וְחָזַר, בָּטֵל הַתְּנַאי. ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, הָיָה הוֹלֵךְ מִגָּלִיל לִיהוּדָה, וְהִגִּיעַ לִכְפַר עוּתְנַי וְחָזַר, בָּטֵל הַתְּנַאי. ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, הָיָה הוֹלֵךְ לִמְדִינַת הַיָּם, הִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר, בָּטֵל הַתְּנַאי. ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבֹר מִכְּנֶגֶד פָּנַיִךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, הָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ, הֲרֵי זֶה גֵּט.

גְּמָרָא: לֵידָא מִלָּה? רַבִּי לְעָזָר אָמַר: לְבֵיתוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לַמְּקוֹמוֹת. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְמַאן דְּאָמַר לְבֵיתוֹ: הִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר, בָּטֵל הַתְּנַאי. אָמַר רַבִּי חַגַּי קֳמֵי רַבִּי יוֹסָה: תִּפְתַּר כְּמַאן דְּאָמַר, עַכּוֹ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִטִּין. וַאֲפִלּוּ תֵּימַר עַכּוֹ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִטִּין,

[מד.]

שֶׁמָּא לִתְנַאי גִּטִּין.

וְאָסוּר לְהִתְיַחֵד עִמָּהּ מִכְּבָר, שֶׁמָּא יַעֲבֹר מִכְּנֶגֶד פָּנֶיהָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְנִמְצָא גִּטָּהּ גָּדוֹל מִבְּנָהּ.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּן עַד שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ׳, מֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. ׳מֵעַכְשָׁו, אִם לֹא בָּאתִי מִכָּן וְעַד שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ׳, מֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, הֲרֵי זֶה גֵּט. ׳אִם לֹא בָּאתִי מִכָּן וְעַד שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי׳, כְּתִבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּזֶה גֵּט.

כָּתְבוּ לְאַחַר שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים־עָשָׂר, וּמֵת. אִם גֵּט קָדַם לְמִיתָה – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם מִיתָה קָדְמָה לְגֵט – אֵינוֹ גֵּט. אִם אֵינוֹ יָדוּעַ, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.

גְּמָרָא: מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי: בְּגִין דְּאַקְדִּים כְּתִיבָה? וְהָא לֹא אַקְדִּים נְתִינָה! וְאַתּוּן אָמְרִין אֵינוֹ גֵּט?!

רַבִּי חִיָּה רַבָּה בָּעֵי קֳמֵי רַבִּי: ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ לְאַחַר הַחַג׳? אָמַר לֵהּ: כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁלְּאַחַר הַחַג, כִּלְאַחַר הַחַג הֵן. רַבִּי בִּיבוֹן בַּר חִיָּה בָּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ עֶרֶב הַפֶּסַח׳? אָמַר לֵיהּ: וַאֲפִלּוּ כְּמַאן דְּאָמַר כָּל שְׁלֹשִׁים שֶׁלְּאַחַר הַחַג כִּלְאַחַר הַחַג הֵן, כָּל שְׁלֹשִׁים שֶׁלִּפְנֵי הַפֶּסַח אֵינוֹ כִּלְפְנֵי הַפֶּסַח.

רַבִּי זְעֵירָא בָּעָא קֳמֵי רַבִּי יַסָּא: אָמַר ׳קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת׳? אָמַר לֵהּ: בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת – אָסוּר, עֶרֶב שַׁבָּת – מֻתָּר, יָמִים שֶׁבֵּינְתַיִם – צְרִיכָה. וְהָכָא: מוֹצָאֵי שַׁבָּת – הֲרֵי זֶה גֵּט, עֶרֶב שַׁבָּת – אֵינוֹ גֵּט. יָמִים שֶׁבֵּינְתַיִם – צְרִיכָה.

הַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק מִי שֶׁאֲחָזוֹ קוּרְדְּיָיקוֹס

פֶּרֶק שְׁמִינִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַזּוֹרֵק גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וְהִיא בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ אוֹ בְּתוֹךְ חֲצֵרָהּ, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת. זְרָקוֹ לָהּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ בְּתוֹךְ חֲצֵרוֹ, אֲפִלּוּ עִמָּהּ בְּמִטָּה, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ קַלְתָּהּ, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת.

גְּמָרָא: "וְכָתַב, וְנָתַן בְּיָדָהּ" (דְּבָרִים כד, א), אֵין לִי אֶלָּא בְּיָדָהּ, בְּגִנְתָּהּ בַּחֲצֵרָהּ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנָתַן" "וְנָתַן". עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (בַּמִּדְבָּר כא, כו): "וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ וְעַד אַרְנֹן". וְכִי מִיָּדוֹ לָקַח?! אֶלָּא מַהוּ "מִיָּדוֹ" – מֵרְשׁוּתוֹ.

וְגִנְּתָהּ

[מד:]

וַחֲצֵרָהּ אֵינָן מְשֻׁעְבָּדִין לָאִישׁ לַאֲכִילַת פֵּרוֹת? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: עַד שֶׁיִּכְתֹּב לָהּ 'דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנָכְסַיִיךְ'. רַבִּי יִצְחָק בַּר חַקּוֹלָה בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: אֲפִלּוּ לֹא כָתַב לָהּ 'דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנָכְסַיִיךְ'. וְאָתְיָא דְרַבִּי יַנַּאי כְּרַבָּנִין, וּדְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה כְּרַבִּי מֵאִיר. דְּרַבִּי יַנַּאי כְּרַבָּנִין, דְּרַבָּנִין אָמְרִין: עַל־יְדֵי שֶׁאֵין יַד הָעֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ, הוּא זָכָה גִּטּוֹ מִיָּדוֹ. וְגִנְּתָהּ וַחֲצֵרָהּ, הוֹאִיל וְהֵן מְשֻׁעְבָּדִין לָאִישׁ לַאֲכִילַת פֵּרוֹת, עַד שֶׁיִּכְתֹּב לָהּ 'דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנָכְסַיִיךְ'. וְקַשְׁיָא עַל דְּרַבָּנִין: הוּא יַד הָעֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ, וְהוּא זָכָה גִּטּוֹ!

וּדְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: עַל־יְדֵי שֶׁיַּד הָאִשָּׁה כְּיַד בַּעְלָהּ הוּא, זָכְתָה גִּטָּהּ מִיָּדוֹ. וְגִנָּתָהּ וַחֲצֵרָהּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵן מְשֻׁעְבָּדִין לָאִישׁ לַאֲכִילַת פֵּרוֹת, אֲפִלּוּ לֹא כָתַב לָהּ 'דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנָכְסַיִיךְ'.

נָפְלוּ לוֹ נְכָסִים וְלָהּ, אֲפִלּוּ כָתַב – כְּמִי שֶׁלֹּא כָתַב.

[מה.]

הָיָה נָשׂוּי אֶת בַּת אָחִיו, אֲפִלּוּ כָתַב – כְּמִי שֶׁלֹּא כָתַב. נָתַן לָהּ אַחַר מַתָּנָה, וְאָמַר לָהּ 'עַל מְנַת שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַעְלָהּ רְשׁוּת בָּהֶן, אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת בְּפִיךְ', אֲפִלּוּ לֹא כָתַב לָהּ – כְּמִי שֶׁכָּתַב.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: זְרָקוֹ לָהּ בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן, מַהוּ? רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: צְרִיכָה לְרַבָּנִין. אָמַר רַבִּי אָבִין: מַחֲלֹקֶת רַב וְרַבִּי חִיָּה רַבָּה. דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי זְעֵירָה, רַבִּי חִיָּה בַּר אַשִּׁי בְּשֵׁם רַב: אֵין מְשִׁיכָה קוֹנָה בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן. וְתָנֵי רַבִּי חִיָּה וּפָלִיג: אֵימָתַי אָמְרוּ הַמְּטַלְטְלִין נִקְנִין בִּמְשִׁיכָה? בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן.

אֲבָל בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו – זָכָה. בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר, לֹא קָנָה, אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁיִּגְבֶּיהָ, אוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיִּמְשֹׁךְ וְיוֹצִיא חוּץ מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים. בִּרְשׁוּת זֶה שֶׁהָיוּ מֻפְקָדִין אֶצְלוֹ, לֹא קָנָה עַד שֶׁיְּזַכֶּהוּ בָּהֶן, אוֹ עַד שֶׁיַּשְׁכִּיר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ.

עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל אָמַר: לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ לְזַכּוֹת בְּקַלְתָּהּ. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיְתָה

קַלְתָּהּ שֶׁל זָהָב! כָּל שֶׁכֵּן לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ לִזְכוֹת בְּקַלְתָּהּ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: וּבִלְבַד בְּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בָּהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וּבִלְבַד בְּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בָּהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: בְּקִשּׁוּרָהּ לָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וּבְמַגְבַּהַת מֵחֲמָתָהּ.

תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה וּמְסַיֵּע לְרַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִלּוּ זָרְקוֹ לָהּ בְּתוֹךְ הַמָּלוֹשׁ[ז] שֶׁלָּהּ - הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת.

[מה:]

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: אָמַר לָהּ ׳כְּנֹס שְׁטַר חוֹב זֶה׳, אוֹ שֶׁמְּצָאתוּ מֵאֲחוֹרָיו, קוֹרְאָה וְהוּא גִּטָּהּ - אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ ׳הֵא גִּטֵּךְ׳. נָתַן בְּיָדָהּ וְהִיא יְשֵׁנָה נֵעוֹרָה, קוֹרְאָה וַהֲרֵי הוּא גִּטָּהּ - אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ ׳הֵא גִּטֵּךְ׳. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְזָרְקוֹ לָהּ, קָרוֹב לָהּ - מְגֹרֶשֶׁת, קָרוֹב לוֹ - אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, מֻחֲזָקָה לְמֻחֲזָקָה - מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא. דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ בְּשָׁעַת מַתָּנָה ׳הֵא גִּטֵּךְ׳.

כַּמָּה הוּא קָרוֹב? רַב אָמַר: אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר רַבִּי אִלַּאי הַיּוֹרֵשׁ: אַרְבַּע אַמּוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: כְּפִשּׁוּט יָדַיִם. וּתְנִינָן: בְּפִשּׁוּט יָדַיִם. רַבִּי בָּא, רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: בְּפִשּׁוּט יָדַיִם. מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַב, תַּמָּן הוּא אָמַר אַרְבַּע אַמּוֹת, וְהָכָא הוּא אָמַר אָכֵן! כָּאן לַהֲלָכָה, כָּאן לְמַעֲשֶׂה. תָּנֵי רַבִּי לְעָזָר: אֲפִלּוּ קָרוֹב לָזוֹ מִלָּזֶה, וּבָא הַכֶּלֶב וּנְטָלוֹ, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. שְׁמוּאֵל כַּהֲדָא דְּרַבִּי לְעָזָר וּפְלִיג. הַמְּחֻוָּר בְּכֻלָּן, עַד שֶׁיִּתְּנֶנָּה לְתוֹךְ יָדָהּ.

הָיָה פּוֹשֵׁט יָדַיִם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ? שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: קָרוֹב לָהּ מִלּוֹ - מְגֹרֶשֶׁת, לוֹ מִלָּהּ - אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. מֻחֲזָקָה לְמֻחֲזָקָה - מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.

אַבָּא בַּר רַב יִרְמְיָה אָמַר: כָּל הָן דִּתְנִינַן ׳מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת׳, מְזוּנוֹת מְשֻׁלָּשׁ.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: וְכֵן לְעִנְיַן הַקִּדּוּשִׁין. וּלְעִנְיַן הַחוֹב: אָמַר לוֹ ׳זְרֹק לִי חוֹבִי׳, וּזְרָקוֹ לוֹ. קָרוֹב לַמְּלַוֶּה - זָכָה הַלְוֶה, קָרוֹב לַלְּוֶה - הַלְוֶה חַיָּב, מֻחֲזָקָה לְמֻחֲזָקָה - שְׁנֵיהֶן יַחֲלֹקוּ. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּרֹאשׁ הַגַּג וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לָאֲוִיר הַגַּג, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת. הוּא מִלְמַעְלָן, וְהִיא מִלְמַטָּן, וּזְרָקוֹ לָהּ - כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּת הַגַּג, נִמְחָק אוֹ נִשְׂרַף, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת.

גְּמָרָא: רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר בְּשֵׁם אַבָּא כֹּהֵן בַּרְדְּלָא: אָדָם זוֹכֶה בִּמְצִיאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. מַה טַּעֲמָא? ״וְהִנֵּה בְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית יְיָ זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף אֲלָפִים כִּכָּרִים וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל כִּי לָרֹב הָיָה וְעֵצִים וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי וַעֲלֵיהֶם תּוֹסִיף״ (דִּבְרֵי הַיָּמִים א׳ כב, יד). רַבִּי יוֹנָה אָמַר: רַבִּי הוֹשַׁעְיָה בָּעֵי: מָה אֲנַן קָיְמִין? אִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, עָשִׁיר הוּא. וְאִם חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, יֵשׁ אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר

[מו.]

[ז] קֵעָרָה שֶׁלָּשָׁה בָּהּ בָּצֵק

שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ? קַיְמִנּוּהָ בְּמַקְדִּישׁ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. אָמַר רַבִּי אָבוּן: מַהוּ "בְעָנְיִי"? שֶׁאֵין עֲשִׁירוּת בְּפָנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. דָּבָר אַחֵר: "וְהִנֵּה בְעָנְיִי", שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה וּמַקְדִּישׁ סְעֻדָּתוֹ לַשָּׁמַיִם.

הָתִיב רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קַמֵּי רֵישׁ לָקִישׁ: וְהָתְנִינַן: רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ, וּבָא אַחֵר וְהֶחֱזִיק בָּהּ, זֶה שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ זָכָה בָּהּ! תִּפְתֵּר שֶׁלֹּא אָמַר 'יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת'. וְהָתְנִינַן: נָפַל לוֹ עָלֶיהָ, פָּרַס טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ הֵימֶנָּה! עוֹד הִיא בְּשֶׁלֹּא אָמַר 'יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת'.

וְהָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִתְכַּתְּשִׁין עַל הָעֹמֶר, וּבָא אַחֵר וַחֲטָפוֹ, זֶה שֶׁחֲטָפוֹ זָכָה בּוֹ! עוֹד הֵם בְּשֶׁלֹּא אָמְרוּ 'יִזְכּוּ לָנוּ אַרְבַּע אַמּוֹת'. רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ בְּגִטִּין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַתָּנָה.

רָבָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְרָבָה דְּרֵישׁ לָקִישׁ. רָבָה דְּרֵישׁ לָקִישׁ: מָה אִם מְצִיאָה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר, הֲרֵי הוּא זוֹכֶה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, מַתָּנָה שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! רָבָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן: מָה אִם מַתָּנָה שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר, אֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, מְצִיאָה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה מִדַּעַת אַחֵר, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת?!

הָתִיב רַבִּי זְעִירָא קַמֵּי רַבִּי יַסָּא: וְהָא תְּנִינַן: וְכֵן לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין! אֲמַר לֵהּ: הוּא גִּטִּין הוּא קִדּוּשִׁין. וְהָא תְּנִינַן: וְכֵן לְעִנְיַן הַחוֹב! אֲמַר לֵהּ: שֶׁכֵּן אִם אָמַר לוֹ 'זוֹרְקֵיהוּ לַיָּם, וְיִהֵא מָחוּל לְךָ' – מָחוּל לוֹ. מֵעַתָּה אֲפִלּוּ קָרוֹב לַלְוֶה זָכָה הַלְוֶה, וּתְנִינַן: קָרוֹב לַלְוֶה הַלְוֶה חַיָּב! שֶׁכֵּן אִם אָמַר לוֹ 'זוֹרְקֵיהוּ עַד שֶׁיִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ', וַאֲדַיִן לֹא נִכְנַס לִרְשׁוּתוֹ. אָמַר רַבִּי אָבִין: כָּל אֵלֶּין מְתִיבְתָּא דַּהֲוָה רַבִּי זְעִירָא מֵשִׁיב קַמֵּי רַבִּי יַסָּא, וְרֵישׁ לָקִישׁ מֵשִׁיב קַמֵּי רַבִּי יוֹחָנָן, וְהוּא מְקַבֵּל מִנַּיְהוֹ, פְּתַר לַהּ כְּאֵלֶּין פִּתְרֵיְיתָא.

רַבִּי אַבִּין בְּשֵׁם חִזְקִיָּה: בְּשִׁכַּר הַלַּבְלָר שָׁנוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

[מו:]

מַתְנִיתָא בְּגַג שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה, וְהוּא שֶׁיָּרַד לַאֲוִיר מַעֲקֶה. וְשֶׁאֵין לוֹ מַעֲקֶה, וְהוּא שֶׁיָּרַד לַאֲוִיר שְׁלֹשָׁה שֶׁהֵן סְמוּכִין לְגַג, שֶׁכָּל שְׁלֹשָׁה שֶׁהֵן סְמוּכִין לְגַג - כְּגַג הֵן. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי בָּא בַּר הַמְנוּנָא בְּשֵׁם רַב אַדָּא בַּר אַחָוָה: לְעִנְיַן שַׁבָּת, שֶׁכָּל שְׁלֹשָׁה שֶׁהֵן סְמוּכִין לִמְחִיצָה, כִּמְחִיצָה הֵן. אָמַר רַבִּי יַסָּא: דְּלָא דָּמְיָא, 'גִּטִּין מִלְמַעְלָן וְשַׁבָּת מִלְמַטָּן'. גִּטִּין - אֲפִלּוּ לֹא נָח, שַׁבָּת - עַד שֶׁיָּנוּחַ.

רַבִּי אָמִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁיָּרַד לַאֲוִיר מְחִיצוֹת. רַבִּי אִימִּי בְּעָא קַמֵּי רַבִּי יוֹחָנָן: מַתְנִיתָא דְּרַבִּי, דְּרַבִּי עֲבַד אֲוִיר מְחִיצָה כְּמַמָּשׁוֹ. אֲמַר לֵהּ: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא, הָכָא דְּגִטִּין. וִיתִיבְנֵיהּ: רַבִּי אוֹמֵר מִקְרָה, וְאַתְּ אָמַרְתְּ אֵינָהּ מִקְרָה! מַה בֵּין גִּטִּין וּמָה בֵּין שַׁבָּת? אָמַר רַבִּי אַבָּא: בְּשַׁבָּת כְּתִיב (שְׁמוֹת כ, י): "לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה" - נַעֲשֵׂית הִיא מֵאֵלֶיהָ. בְּרַם הָכָא (דְּבָרִים כד, א): "וְנָתַן בְּיָדָהּ" - בִּרְשׁוּתָהּ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: פּוֹטֵר אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן, וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִין. וְאֵי זֶהוּ גֵּט יָשָׁן? כָּל שֶׁנִּתְיַחֵד עִמָּהּ מֵאַחַר שֶׁכָּתְבוּ לָהּ.

גְּמָרָא: רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: וְכֵן אִם נִשְׁאוּ לֹא תֵּצֵא, שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לִיזָּה עַל בָּנֶיהָ.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. דָּג טָמֵא שֶׁכְּבָשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר, כָּל גָּרָב[1] שֶׁמַּחְזִיק סָאתַיִם שֶׁבּוֹ מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז שֶׁבִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, דָּג טָמֵא - צִירוֹ אָסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רְבִיעִית בְּסָאתַיִם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶחָד מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בּוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא: אֵין לְךָ גָּרָב שֶׁמַּחְזִיק סָאתַיִם, שֶׁבּוֹ מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, דָּג טָמֵא, שֶׁאֵין בּוֹ רְבִיעִית צִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁשּׁוֹלֶה וּמַנִּיחַ לְפָנָיו וּמָצָא בּוֹ כַּשִּׁעוּר הַזֶּה, אֲבָל אִם הָיָה נוֹטֵל וְזוֹרֵק רִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁמָּצָא בּוֹ יֶתֶר מִכַּשִּׁעוּר הַזֶּה - מֻתָּר:

ב. דָּג טָמֵא שֶׁכְּבָשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר - מַדִּיחוֹ וּמֻתָּר. דָּג טָמֵא מָלִיחַ וְדָג טָהוֹר תָּפֵל - אָסוּר. דָּג טָהוֹר מָלִיחַ וְדָג טָמֵא תָּפֵל - מֻתָּר. דָּג טָמֵא שֶׁבִּשְּׁלוֹ עִם דָּג טָהוֹר - רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא קָפְלוּט, אִם יֵשׁ נוֹתֵן טַעַם - אָסוּר, וְאִם לָאו - מֻתָּר:

ג. אֵלּוּ הֵן מִינֵי חֲסִיּוֹת? הַלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים וְהַקָּפְלוּטוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לְךָ מִינֵי חֲסִיּוֹת - אֶלָּא קָפְלוּט בִּלְבַד:

ד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוֹבְשִׁין בְּצָלִין שֶׁל תְּרוּמָה בְּחֹמֶץ שֶׁל חֻלִּין, וְאֵין כּוֹבְשִׁין בְּצָלִין שֶׁל תְּרוּמָה בְּחֹמֶץ שֶׁל תְּרוּמָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּצָלִים שֶׁל חֻלִּין בְּחֹמֶץ שֶׁל תְּרוּמָה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה - אֵין מֻתָּרִין אֶלָּא עִם הַבָּשָׂר. בָּשָׂר בְּבָשָׂר - אָסוּר. וְכָל הַמִּתְבַּשְּׁלִין עִם הַבָּשָׂר - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּבֵד - אוֹסֶרֶת וְנֶאֱסֶרֶת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: שְׁלוּקָה - אוֹסֶרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת. מְבֻשֶּׁלֶת - אוֹסֶרֶת וְנֶאֱסֶרֶת:

הַשָּׁלֵם

ה. בֵּיצִים טְהוֹרוֹת שֶׁשְּׁלָקָן עִם בֵּיצִים טְמֵאוֹת, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם - אֲסוּרוֹת, וְאִם לָאו - מֻתָּרוֹת. בֵּיצִים שֶׁשְּׁלָקָן וּמָצָא בְּאַחַת מֵהֶן אֶפְרוֹחַ, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם - אֲסוּרוֹת, וְאִם לָאו - מֻתָּרוֹת. גְּעוּלֵי בֵּיצִים - מֻתָּרִין בָּאֲכִילָה. בֵּיצִים מוּזָרוֹת - נֶפֶשׁ יָפָה תֹּאכַל. מָצָא בְּאַחַת מֵהֶן דָּם - זוֹרֵק אֶת הַדָּם וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר:

ו. אוֹכֵל אָדָם דְּגִים וַחֲגָבִים, בֵּין חַיִּין וּבֵין מֵתִים, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הַמּוֹרְיָס - אָסוּר לַזָּרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַתִּיר לַזָּרִים:

ז. נוֹתֵן אָדָם דִּבְלָה וּגְרוֹגָרוֹת לְתוֹךְ הַמּוֹרְיָס כְּדֶרֶךְ שֶׁנּוֹתֵן אֶת הַתַּבְלִין, אֲבָל לֹא יִסְחָטֵם לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין. בְּתַבְלִין - מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְלַאכְתָּן. צוֹרֵר אֶת הַתַּבְלִין וְנוֹתְנָן לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל, אִם בָּטֵל טַעְמָן - מֻתָּרִין, וְאִם לָאו - אֲסוּרִין:

ח. אֵין עוֹשִׂין אֶת הַיַּיִן - אַלּוּנְתִּית, וְאֶת הַשֶּׁמֶן - עָרֵב. סָךְ אֶת הַשֶּׁמֶן וְאֵין סָךְ יַיִן. הַשֶּׁמֶן - דַּרְכּוֹ לְסִיכָה, יַיִן - אֵין דַּרְכּוֹ לְסִיכָה:

ט. דְּבַשׁ תְּמָרִים - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. אָמַר רַבִּי נָתָן: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁפְּטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. אֲבָל אוֹמֵר הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שֶׁלֹּא יֹאכַל מִן הַדְּבַשׁ עַד שֶׁיִּתַּקֵּן הַתְּמָרִים. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שֶׁאִם תִּקֵּן הַתְּמָרִים וְדוֹבְשָׁן בְּאַסְפַּמְיָא - שֶׁמֻּתָּר. דְּבַשׁ תְּמָרִים - מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה. אָמַר רַבִּי נָתָן: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאֵין זֶה מְטַמֵּא מַשְׁקֶה. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ מַיִם, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

י. זֵיתִים שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרִים - יַעֲשׂוּ שֶׁמֶן. טְמֵאִים - לֹא יַעֲשׂוּ שֶׁמֶן. עֲנָבִים בֵּין טְמֵאוֹת בֵּין טְהוֹרוֹת - לֹא יַעֲשׂוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר, מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בְּזֵיתִים טְהוֹרִין - שֶׁיַּעֲשׂוּ שֶׁמֶן. עַל

---

[1] חָבִית.

תּוֹסֶפְתָּא

מַה נֶּחְלְקוּ? עַל זֵיתִים טְמֵאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַעֲשׂוּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַעֲשׂוּ. וַעֲנָבִים טְהוֹרוֹת – יַעֲשׂוּ, וּטְמֵאוֹת – לֹא יַעֲשׂוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּזֵיתִים וּבַעֲנָבִים טְהוֹרוֹת – שֶׁיַּעֲשׂוּ. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַטְּמֵאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַעֲשׂוּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַעֲשׂוּ. אָמַר רַבִּי: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל זֵיתִים טְהוֹרִין – שֶׁיַּעֲשׂוּ, וְעַל זֵיתִים וַעֲנָבִים טְמֵאִים – שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל זֵיתִים טְמֵאִים וְעַל עֲנָבִים טְהוֹרוֹת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יַעֲשׂוּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יַעֲשׂוּ:

יא. תְּרוּמָה – נִתְּנָה לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וּלְסִיכָה, לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, וְלִשְׁתּוֹת דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת, וְלָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. כֵּיצַד לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל? אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לֶאֱכוֹל קְנוּבוֹת שֶׁל יֶרֶק, וְלֹא פַּת שֶׁעִפְּשָׁה, וְלֹא תַּבְשִׁיל שֶׁעִבְּרָה צוּרָתוֹ. רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: תְּרוּמָה שֶׁנִּפְסְלָה מִלֶּאֱכֹל אָדָם, וְהַכֶּלֶב יָכוֹל לֶאֱכָלָהּ – מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכָלִין, וְשׁוֹרְפִין עִם הַטְּמֵאָה. כֵּיצַד לִשְׁתּוֹת דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת? אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת גּוֹמֵעַ אַנִיגְרוֹן וְאַכְסַגְרִין, וְלִשְׁתּוֹת יַיִן בִּשְׁמָרָיו. הַחוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנָּיו – לֹא יִגְמַע בָּהֶן אֶת הַחֹמֶץ וְיִהְיֶה פּוֹלֵט, אֲבָל מְגַמֵּעַ וּבוֹלֵעַ וּמְטַבֵּל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. הַחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ – לֹא יְעַרְעֶנּוּ בְּשֶׁמֶן, אֲבָל נוֹתֵן שֶׁמֶן הַרְבֵּה לְתוֹךְ אַנִיגְרוֹן וּבוֹלֵעַ. כֵּיצַד לָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ? סָךְ אָדָם שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ, וּבְלִבַד שֶׁלֹּא יִטּוֹל בְּמוֹךְ וּבְמַטְלִית וְיִתֵּן עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ. הַחוֹשֵׁשׁ בְּרֹאשׁוֹ וְכָל מִי שֶׁעָלוּ לוֹ חַטָּטִין – סָךְ אֶת הַשֶּׁמֶן וְאֵינוֹ סָךְ יַיִן וְחֹמֶץ, שֶׁהַשֶּׁמֶן – דַּרְכּוֹ לְסִיכָה, יַיִן וְחֹמֶץ – אֵין דַּרְכָּן לְסִיכָה:

יב. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה – אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ אַלּוּנְתִּית, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ אַנּוּמְלִין, וְלֹא יִתֵּן מִשְׁיָרֵי הַכּוֹס בְּיָדָיו, וְהָאִשָּׁה לֹא תַּדִּיחַ בּוֹ אֶת בְּנָהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

הַשָּׁלֵם

יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמָא אוֹ שֶׁנִּתְגַּלָּה – שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. גַּרְעִינֵי זֵיתִים, גַּרְעִינֵי תְמָרִים, וְגַרְעִינֵי חָרוּבִין, כֻּלָּן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְכֻנָּסִין – אֲסוּרִין. וּשְׁאָר כָּל הַגַּרְעִינִין, מְכֻנָּסִין – אֲסוּרִין, שֶׁאֵין מְכֻנָּסִין – מֻתָּרִין:

ב. קְלִיפֵי פּוֹלִין וְשׁוּמְשְׁמִין, יֵשׁ בָּהֶן אֹכֶל – אֲסוּרִין, אֵין בָּהֶן אֹכֶל – מֻתָּרִין. קְלִיפֵי מְלָפְפִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן אֹכֶל – אֲסוּרִין. גַּרְעִינֵי אֶתְרוֹג – מֻתָּרִין. קְלִיפֵי אֶתְרוֹג אֲסוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהַבְּרִיּוֹת אוֹכְלִין מֵהֶן. קְלִיפֵי אֲבַטִּיחַ וּמֵעֵי אֲבַטִּיחַ וּקְנוּבַת יֶרֶק שֶׁל תְּרוּמָה – רַבִּי דּוֹסָא מַתִּיר לַזָּרִים, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: הַבַּכָּרוֹת וְהַסְּיָפוֹת – אֲסוּרוֹת, בְּאֶמְצַע קַיִץ – מֻתָּרוֹת:

ג. כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרוֹת לֶאֱכֹל בַּתְּרוּמָה – כָּךְ אֲסוּרוֹת בְּטֶבֶל וּבְמַעֲשֵׂר טֶבֶל, וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. הַמְצוּלוֹת וְהָרַקָּבוֹנוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – אֲסוּרוֹת, הֶעֱלוּ אָבָק – מֻתָּרוֹת. סְבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת – אֲסוּרוֹת, שֶׁל יְשָׁנוֹת – מֻתָּרוֹת. עַד מָתַי חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת? כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם רְגִילִין לַחְבֹּט בֵּין הַגְּרָנוֹת. רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים יוֹם:

ד. תִּלְתָּן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁחָפָה בָּהּ בַּת כֹּהֵן רֹאשָׁהּ – אֵין רַשָּׁאָה בַּת יִשְׂרָאֵל לָחוֹף אַחֲרֶיהָ. אֲבָל מְעַנֶּגֶת שְׁעָרָהּ בִּשְׁעָרָהּ:

ה. קְטָנִיּוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ טְחִינִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בְּכַרְשִׁינִין:

ו. כַּמָּה יְהֵא בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וְיוֹלִיכֶנָּה לַכֹּהֵן? אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה שֶׁבַּשְּׁמִינִית. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל דְּמַאי, אֲבָל בְּשֶׁל וַדַּאי, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא – אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטִמְאָה, אֲבָל בְּטָהוֹרָה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בִּתְרוּמוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁבְּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת, אִם יֵשׁ בָּהּ

תּוֹסֶפְתָּא

כַּשְׁעוּר – הוּא נוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן, וְאִם לָאו – מַשְׁלִיכָהּ בָּאוּר וְשׁוֹרְפָהּ׃

ז. פָּרָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּלְדָה בְּכוּר – מַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁינִין שֶׁל תְּרוּמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר׃ וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁזָּכוּ לָהּ כַּרְשִׁינִין. נוֹתֵן אָדָם כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה לְתוֹךְ שׁוֹבָכוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ׃

ח. עֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבָּרַח, וְאֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁמָּרְדָה – הֲרֵי אֵלּוּ אוֹכְלִין בַּתְּרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן כֹּהֲנִים. וְכֵן לֹא יֵצֵא הָרוֹצֵחַ מִחוּץ לִגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, בְּחֶזְקַת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל קַיָּם׃

ט. בְּקָרוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהָיָה עוֹמֵד אֵצֶל בְּקָרוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כֵּלָיו שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהָיָה נֶאֱרָג אֵצֶל כֵּלָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי זֶה מַדְלִיק עֲלֵיהֶן שֶׁמֶן שְׂרֵפָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּחֲנוּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן – הֲרֵי זֶה מְמַלֵּא לוֹ אֶת הַנֵּר. שֶׁמֶן שְׂרֵפָה עוֹלֶה לַעֲלִיָּה וְיוֹרֵד לָדוּר, לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו שֶׁל כֹּהֵן, וְלֹא לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אִם הָיָה שִׁתָּף עִמּוֹ בַּחֲנוּת – הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהָיָה מֵיסֵב בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי זֶה מַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר. שֶׁמֶן שְׂרֵפָה, אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד כֹּהֵן וְהָלַךְ לוֹ – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְכַבּוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְכַּבֶּה מֵאֵלָיו. יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל כֹּהֵן לְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר, וּמְבַקֵּשׁ לֵילֵךְ – טוֹבֵל לוֹ פְּתִילָה בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה. וְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנְסָה אֵצֶל בַּת כֹּהֵן, וּמְבַקֶּשֶׁת לֵילֵךְ – טוֹבֶלֶת לָהּ פְּתִילָה בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה. בַּת כֹּהֵן שֶׁהָיְתָה בְּיָדָהּ נֵר מְלֵא שֶׁמֶן שְׂרֵפָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה – הֲרֵי זוֹ נוֹתֶנֶת לְתוֹכוֹ חֲלִין כָּל שֶׁהוּא וּמַדְלִיקוֹ׃

י. סָךְ כֹּהֵן עַצְמוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמֵבִיא בֶּן בִּתּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמְעַגְּלוֹ עַל גַּבָּיו. סָךְ כֹּהֵן עַצְמוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנִכְנַס לַמֶּרְחָץ, וְאֵין הַזָּר נִמְנָע מִלְּשַׁמְּשָׁנוּ אַף עַל פִּי שֶׁנִּסַּךְ הֵימֶנּוּ. לֹא יִתֵּן כֹּהֵן שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה עַל גַּבֵּי טְבָלָא שֶׁל שַׁיִּשׁ לְהִתְעַגֵּל עֲלֵיהֶם, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר׃

הַשָּׁלֵם

יא. שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אֵין סָכִין אוֹתוֹ בִּידַיִם טְמֵאוֹת. נָפַל עַל גַּבֵּי בָשָׂר – מְשַׁפְּשֵׁף אֲפִלּוּ בִּידַיִם טְמֵאוֹת. שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה – אֵין חוֹסְמִין בּוֹ תַּנּוּר וְכִירַיִם, וְאֵין סָכִין בּוֹ מִנְעָל וְסַנְדָּל. לֹא יָסוּךְ אֶת רַגְלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַמִּנְעָל, וְלֹא יָסוּךְ אֶת רַגְלָיו וְהוּא בְּתוֹךְ הַסַּנְדָּל. אֲבָל סָךְ אֶת רַגְלוֹ וְנוֹתְנָהּ לַמִּנְעָל, סָךְ אֶת רַגְלוֹ וְנוֹתְנָהּ לַסַּנְדָּל. סָךְ הַכֹּהֵן עַצְמוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וּמִתְעַגֵּל עַל גַּבֵּי קָטוֹבְלְיָא חֲדָשָׁה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ׃

יב. שְׁמָרִים שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אָסוּר, וְשֵׁנִי – מֻתָּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר׃ שֵׁנִי – בְּנוֹתֵן טַעַם. וְשֶׁל תְּרוּמָה, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי – אָסוּר. שְׁלִישִׁי – מֻתָּר. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר׃ שְׁלִישִׁי – בְּנוֹתֵן טַעַם. וְשֶׁל חָדָשׁ, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי – אָסוּר, וּרְבִיעִי – מֻתָּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר׃ רְבִיעִי – בְּנוֹתֵן טַעַם. שְׁמָרֵי נְכָרִים שֶׁיָּבְשׁוּ – אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה׃

יג. חַרְסִין שֶׁל זָב וְשֶׁל זָבָה, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי – טְמֵא, שְׁלִישִׁי – טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ מַיִם, אֲבָל לֹא נָתַן לְתוֹכוֹ מַיִם, אֲפִלּוּ עַד עֲשִׁירִי – טְמֵא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר׃ שְׁלִישִׁי אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לְתוֹכוֹ מַיִם – טָהוֹר׃

יד. לוֹקְחִין וְשׁוֹאֲלִין מֵימֵי רַגְלַיִם מִכָּל מָקוֹם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שֶׁל נִדּוֹת הֵן, שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִיוֹת מְכַנְּסוֹת מֵימֵי רַגְלֵיהֶם בְּשָׁעָה שֶׁהֵן נִדּוֹת׃

טו. אֵין מְעָרְבִין תְּרוּמַת תְּבוּאָה וְקִטְנִית כְּאֶחָד. אֲבָל מְעָרְבִין שְׁמִשְׁמִין בָּאֲפִילִים, בַּעֲדָשִׁים, וְכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִיכָּבֵד. מִשֶּׁחָרְבָה יְהוּדָה, מְהֵרָה תִּבָּנֶה – הִתְחִילוּ לְעָרֵב תְּבוּאָה בִּתְבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת בְּקִטְנִיּוֹת, אֲבָל לֹא תְּבוּאָה בְּקִטְנִיּוֹת וְלֹא קִטְנִיּוֹת בַּתְּבוּאָה׃

טז. כֹּהֵן שֶׁנָּתְנוּ לוֹ תְּרוּמָה וּמָצָא בּוֹ דְּבָרִים אֲחֵרִים – הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. וְלֹא עוֹד׃ אֶלָּא שֶׁמַּשְׁלִימִין לְבֵית הַדֶּמַע׃

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

יז. אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מִן הַגֹּרֶן לָעִיר, וּמִן הַמִּדְבָּר לַיִּשּׁוּב. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁחַיָּה אוֹכַלְתָּהּ וּבְהֵמָה אוֹכַלְתָּהּ – הִתְקִינוּ: שֶׁיְּהֵא מֵבִיא וְנוֹטֵל שְׂכָרוֹ מִכֹּהֵן, מִפְּנֵי בִּזָּיוֹן תְּרוּמָה:

יח. עֲשָׂרָה אֵין חוֹלְקִין לָהֶם בֵּין הַגְּרָנוֹת. אֵלּוּ הֵן: חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, נָשִׁים וַעֲבָדִים, וְעֶרֶל וְטָמֵא, וְהַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ. וְכֻלָּן מְשַׁלְּחִין לָהֶם תְּרוּמָה מִתּוֹךְ הַבַּיִת, חוּץ מִן הַטָּמֵא. וְהַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת לוֹ:

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. [2][גָּרְנָן לַמַּעֲשְׂרוֹת – חַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם, טֶבֶל מִשֶּׁתִּגְּמַר מְלַאכְתּוֹ וּמְלֵאכֶת מְכַנְּסָתוֹ]:

ב. כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ אֹכֶל וְסוֹפוֹ אֹכֶל, כְּגוֹן יָרָק – חַיָּב בִּתְחִלָּתוֹ וְחַיָּב בְּסוֹפוֹ. כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ אֹכֶל וְאֵין סוֹפוֹ אֹכֶל, כְּגוֹן הַמְקֵיֵּם זֶרַע לְיֶרֶק – חַיָּב בִּתְחִלָּתוֹ וּפָטוּר בְּסוֹפוֹ. כָּל שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ אֹכֶל וְסוֹפוֹ אֹכֶל, כְּגוֹן פֵּרוֹת אִילָן – פָּטוּר בִּתְחִלָּתוֹ וְחַיָּב בְּסוֹפוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אֲפִלּוּ לֹא הֵבִיא אִישׁ אֶלָּא גַּרְגִּיר אֶחָד בָּאֶשְׁכּוֹל – כָּל הָאֶשְׁכּוֹל כֻּלּוֹ הֲרֵי זֶה חַיָּב:

ג. הָאֶלְצָרִין, וְהָאַפְרְסְקִין, וְהָאִסְטְרוּבָלִין – מְשַׁיְּעֲשׂוּ קִלְפָּה. הָאֱגוֹזִין, הַשְׁקֵדִין – מְשַׁיְּעֲשׂוּ מְגוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְשַׁיְּעֲשׂוּ קִלְפָּה. בְּאֵיזוֹ קִלְפָּה אָמְרוּ? בְּקִלְפָּה תַּחְתּוֹנָה שֶׁעַל גַּב אֹכֶל. נְהוֹרַאי בֶּן שׁוּנְיָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: תַּפּוּחִין קְטַנִּים – פְּטוּרִין. תַּפּוּחֵי גְדוֹלִים – חַיָּבִין. תַּפּוּחֵי מֵילָא – חַיָּבִין, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר מִשֵּׁם אָבִיו: שְׁקֵדִים הַמָּרִים – חַיָּבִין בֵּין קְטַנִּים בֵּין גְּדוֹלִים. שְׁקֵדִים מְתוּקִין – מְשֻׁתְּפָרִשׁ קֶלְפָּתָן הַחִיצוֹנָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל פּוֹטֵר אֶת הַמְלֻפְּפוֹנוֹת בְּקָטְנָן עַד שֶׁיִּקָּרְחוּ[3]:

ד. הַסִּיאָה, וְהָאֱזוֹב, וְהַקּוֹרָנִית – מְשַׁיְּנִיצוּ. וְכָל הָאוֹבִים אֲדָמִין – מְשַׁיְּנִיצוּ. הָיְתָה שְׁנִיָּה וְנִכְנְסָה שְׁלִישִׁית – הֲרֵי הֵן שֶׁל שְׁלִישִׁית. הָיְתָה עֶרֶב שְׁבִיעִית וְנִכְנְסָה שְׁבִיעִית – הֲרֵי הֵן שֶׁל שְׁבִיעִית. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַגְּמוּר – שֶׁהוּא לְשֶׁעָבַר, וְעַל שֶׁלֹּא הָנַץ – שֶׁהוּא לֶעָתִיד לָבֹא. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הָנֵץ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לְשֶׁעָבַר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֶעָתִיד לָבֹא. גָּרְנָן לְמַעֲשְׂרוֹת – חַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם טֶבֶל מִשֶּׁתִּגְּמַר מְלַאכְתּוֹ וּמְלֶאכֶת מַכְנְסָתוֹ. הָיָה מְפַקֵּס רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן, וּמַשְׁלִיק רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן – אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּגְמֹר כָּל צָרְכּוֹ:

ה. תּוֹרְמִין קְשׁוּאִין וּדְלוּעִין, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פִיקֵּס. אֲבַטִּיחִין וּמְלֻפְּפוֹנוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁלַק. מְלֻפְּפוֹנוֹת שֶׁעֲתִידִין לַעֲלוֹתָן מִן הַיְּוֹרָה – אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲלֵם מִן הַיְּוֹרָה. יָרָק שֶׁנֶּאֱגְדוּ בַּשָּׂדֶה וְעָתִיד לֶאֱגֹד צִינוֹק[4] קָטָן לַשּׁוּק, כֵּיוָן שֶׁאָגְדוּ בַּשָּׂדֶה – הֲרֵי זֶה חַיָּב:

ו. הַמְלַקֵּט בַּשָּׂדֶה, כֵּיוָן שֶׁלִּקֵּט כָּל צָרְכּוֹ – הֲרֵי זֶה חַיָּב. הַמְלַקֵּט בַּשָּׂדֶה, וְעָתִיד לְקַלֵּעַ בַּשּׁוּם וּלְאַגֵּד בַּבָּצָל – אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּקַלֵּעַ וְיֶאֱגֹד. שִׁבֳּלִין הַפּוֹלְטוֹת מִן הַגֹּרֶן, וּמַחְפּוֹרוֹת שֶׁל כְּרִי, וּקְצָצִין שֶׁל קְטָנִיּוֹת, כֵּיוָן שֶׁנִּתְמָרַח הַגֹּרֶן – לֹא יֹאכַל עַד שְׁיַּעַשֵּׂר. קְטָנִיּוֹת – מְשֻׁיְּכִבֹּר, אֲבָל נוֹטֵל מִתַּחַת כְּבָרָה וְאוֹכֵל:

ז. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַבּוֹר עַד שֶׁלֹּא שִׁילָה וְקִיפָּה, וּפְדָאָהּ – חַיָּב. וּמִשֶּׁשִּׁילָה וְקִיפָּה

---

[2] הַגֹּרֶן״א לֹא גָּרַם לָהּ הָכָא, רַק לְהַלָּן בַּהֲלָכָה ד׳.

[3] שֶׁיֵּשׁ עַל הַקְּלִפָּה כְּמִין שְׂעָרוֹת, וְנִקְרָחוֹת בִּגְמַר בִּשּׁוּלָן.

[4] פֵּרוּשׁ: אֲגוּדָה. מִלְּשׁוֹן הַכָּתוּב (יִרְמְיָה כט, כו): ״וְאֶל הַצִּינֹק״.

תּוֹסֶפְתָּא

וּפְדָאוֹ – חַיָּב. הִקְדִּישׁוֹ עַד שֶׁלֹּא שִׁילָּה וְקִיפָּה, וּבָא גּוֹבֵר וְשִׁילָּה וְקִיפָּה, וְאַחַר כָּךְ פְּדָאוֹ – פָּטוּר, הוֹאִיל וּבִשְׁעַת חוֹבָתוֹ הָיְתָה פְּטוּרָה. הַיַּיִן – מִשֶּׁיְּקִפָּה. אַף עַל פִּי שֶׁקִּיפָּה – קוֹלֶטֶת מִן הַגַּת הָעֶלְיוֹנָה וּמִן הַצְּנוֹר וְשׁוֹתָה:

ח. הַשֶּׁמֶן – מִשֶּׁיֵּרֵד לָעוּקָל. אַף עַל פִּי שֶׁיָּרַד – נוֹטֵל מִן הָעוּקָל, וּמִן הַמָּלוּל, וּמִבֵּין הַפַּסִּין, וְנוֹתֵן לַחֲמִיטָה וְלַתַּמְחוּי. אֲבָל לֹא יְקַבֵּל הַכְּלִי לִהְיוֹת מִשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵךְ. הָיָה אוֹכֵל וְהוֹתִיר, וְחָשְׁכָה בְּלֵיל שַׁבָּת – מֻתָּר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאָכַל וְהוֹתִיר וְחָשְׁכָה בְּלֵיל שַׁבָּת. אֲבָל לֹא יִתְכַּוֵּן וְיִתֵּן לְתוֹךְ אַנְגְּרוֹן הַרְבֵּה בִּשְׁבִיל שֶׁיּוֹתִיר וְיַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ:

ט. הַמְקַפֶּה בָּעֲרֵבָה, וְהַמְקַפֶּה בַּכְּלִי – נוֹתֵן לַחֲמִיטָה וְלַתַּמְחוּי. הַמְעָרֶה מִמֵּיחַם לְמֵיחַם, וּמֵאִלְפָּס לְאִלְפָּס, וּמִקְּדֵרָה לְקְדֵרָה – מֻתָּר לִתֵּן לַשֵּׁנִי וְאָסוּר לִתֵּן לָרִאשׁוֹן:

י. הַסּוֹחֵט עֲנָבִים, לְתוֹךְ יָדוֹ – הֲרֵי זֶה פָּטוּר. לְתוֹךְ הַכְּלִי – הֲרֵי זֶה חַיָּב:

יא. הַבַּדְּדִין הַמַּדְלִיקִין מִבַּד לְבַד – אֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם גְּזֵלוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ:

יב. הָיָה דָּשׁ בֶּחָבִית וּמְעַגֵּל בַּמְּגוּרָה, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית וְנִפְתְּחָה הַמְּגוּרָה – אָסוּר לֶאֱכֹל מֵהֶן עֲרַאי. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר, מִפְּנֵי שֶׁהַתַּחְתּוֹנוֹת צְרִיכוֹת לָעֶלְיוֹנוֹת:

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַחַמָּרִין וּבַעֲלֵי הַבַּיִת שֶׁהָיוּ עוֹבְרִין וְשָׁבִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם – אוֹכְלִין וּפְטוּרִין, עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְאוֹתוֹ מָקוֹם. אִם יְחִד לָהֶן בַּעַל הַבַּיִת בַּיִת בִּפְנֵי עַצְמָן, אִם לָנִין שָׁם – חַיָּבִין לְעַשֵּׂר, וְאִם לָאו – פְּטוּרִין מִלְּעַשֵּׂר:

ב. מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לִבְרוֹר חַיִל, וְהָיוּ בְּנֵי עֲיָרוֹת מְבִיאִין לָהֶם תְּאֵנִים, אָמַר: מַה אָנוּ לְעַשֵּׂר? אָמַר לָהֶם: אִם לָנִין אָנוּ כָּאן – אָנוּ חַיָּבִין לְעַשֵּׂר, וְאִם לָאו – פְּטוּרִין מִלְּעַשֵּׂר. הִגִּיעוּ לְמָקוֹם לִינָה, אֲפִלּוּ שְׁתֵּי שָׁעוֹת – צְרִיכִין לְעַשֵּׂר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הִגִּיעוּ לְמָקוֹם שְׁבִיתָה, אֲפִלּוּ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי – צְרִיכִין לְעַשֵּׂר:

ג. הַתּוֹרֵם גְּרוֹגָרוֹת וְעָתִיד לְדוֹרְסָן, תְּמָרִים וְעָתִיד לְדוֹשָׁן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל מֵהֶן עֲרַאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לַחֲכָמִים: בְּתוֹרֵם שְׁבֻלִּין וְעָתִיד לַעֲשׂוֹתָן גֶּרֶן, עֲנָבִים וְעָתִיד לַעֲשׂוֹתָן לְגֶרֶן – שֶׁיֹּאכַל מֵהֶן עֲרַאי. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּכַלְכָּלָה שֶׁתָּרַם עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ – שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנָּה עֲרַאי. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר מִקַּל וָחֹמֶר. וּמַה אִם בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ זִיקַת שְׁלֹשָׁה מַעֲשְׂרוֹת – אוֹכֵל הֵימֶנָּה אַרְעַי, שָׁעָה שֶׁאֵין עָלֶיהָ אֶלָּא זִיקַת שְׁנֵי מַעֲשְׂרוֹת – אֵינוֹ דִּין הוּא שֶׁיֹּאכַל הֵימֶנָּה עֲרַאי!

ד. הַלּוֹקֵחַ גְּרוֹגָרוֹת וְעָתִיד לְדוֹרְסָן, תְּמָרִים וְעָתִיד לְדוֹשָׁן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל מֵהֶן עֲרַאי, וּמְעַשְּׂרָן דְּמַאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי, וּמְעַשְּׂרָן וַדַּאי. מוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר לַחֲכָמִים: בְּלוֹקֵחַ שְׁבֻלִּין וְעָתִיד לַעֲשׂוֹתָן גֶּרֶן, עֲנָבִים וְעָתִיד לַעֲשׂוֹתָן יַיִן, זֵיתִים וְעָתִיד לַעֲשׂוֹתָן שֶׁמֶן – שֶׁאוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר: בְּפֵרוֹת שֶׁאֵין צְרִיכִין גְּמַר מְלָאכָה – שֶׁלֹּא יֹאכַל מֵהֶן עֲרַאי:

ה. הַבּוֹצֵר כַּרְמוֹ לַשּׁוּק, שֶׁאִם לֹא מָצָא לָהֶן שׁוּק מַחֲזִירָן לַגַּת. זֵיתִים לַשּׁוּק, אִם לֹא מָצָא לָהֶן שׁוּק מַחֲזִירָן לַבַּד – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי וּמְעַשְּׂרָן וַדַּאי:

ו. אָמַר לוֹ: ׳צֵא וְלַקֵּט לְךָ תְּאֵנִים מִן הַתְּאֵנָה׳ – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי וּמְעַשְּׂרָן וַדַּאי. ׳צֵא וּמַלֵּא לְךָ כַּלְכָּלָה זוֹ׳ – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי וּמְעַשְּׂרָן דְּמַאי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעַם הָאָרֶץ. אֲבָל בְּחָבֵר – אוֹכֵל וְאֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעַם הָאָרֶץ. אֲבָל בְּחָבֵר – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, שֶׁלֹּא

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

נֶחְשְׁדוּ חֲבֵרִין תּוֹרְמִין שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרַי מִדִּבְרֵי אַבָּא, מֻטָּב יִתְרְמוּ חֲבֵרִין שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף, וְאַל יַאֲכִילוּ אֶת עַמֵּי הָאָרֶץ טְבָלִים:

ז. אָמַר לוֹ: ״צֵא וְלַקֵּט לִי תְּאֵנִים מִן הַתְּאֵנָה״ – אוֹכֵל וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גֶּזֶל. ״צֵא וּמַלֵּא לִי כַּלְכָּלָה זוֹ״ – הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גֶּזֶל. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – מוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ח. אָמַר לוֹ: ״צֵא וְלַקֵּט לְךָ עֶשְׂרִים תְּאֵנִים מִתּוֹךְ שֶׁלִּי, וַאֲנִי אֲמַלֵּא כְּרִסִי מִתּוֹךְ שֶׁלְּךָ״, הַמְלַקֵּט בְּמִנְיָן – חַיָּב. הַמְמַלֵּא כְּרֵסוֹ – פָּטוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: הַמְצָרֵף שָׁלֹשׁ תְּאֵנִים בְּתוֹךְ פִּיו – פָּטוּר. אַרְבַּע – הֲרֵי זֶה חַיָּב. אָמַר לוֹ: ״צֵא וְלַקֵּט לְךָ כַּלְכָּלָה גְּדוֹלָה״ – אֵין פְּחוּתָה מִסְאָה. ״בֵּינוֹנִית״ – אֵין פְּחוּתָה מִתַּרְקַב. ״קְטַנָּה״ – אֵין פְּחוּתָה מִקַּבִּים:

ט. הַמֵּבִיא תְּאֵנִים מִן הַשָּׂדֶה לְאָכְלָן בֶּחָצֵר שֶׁפְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, שָׂכַח וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ – מוֹצִיאָן לֶחָצֵר וְאוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי:

י. הַמֵּבִיא תְּאֵנִים מִן הַשָּׂדֶה לְאוֹכְלָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ, שָׂכַח וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי. הַמֵּבִיא תְּאֵנִים מִן הַשָּׂדֶה, וְהֶעֱבִירָן בַּחֲצֵרוֹ לְאָכְלָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲלָן לְרֹאשׁ הַגַּג וְאוֹכֵל:

יא. הַמּוֹצִיא אֶת פּוֹעֲלָיו לְשָׂדֵהוּ – אֵין רַשָּׁאי לְהַאֲכִילָן אֶלָּא אִם כֵּן עִשֵּׂר, וְהֵן אֵינָן רַשָּׁאִין לֶאֱכֹל אֶלָּא אִם כֵּן עִשְּׂרוּ. וְאִם הָיָה בַּעַל הַבַּיִת מוֹצִיא וְנוֹתֵן לִפְנֵיהֶן בְּעֵין יָפָה – אוֹכְלִין וְאֵין צְרִיכִין לְעַשֵּׂר:

יב. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ״הֵילָךְ אִסָּר זֶה וְתֵן לִי בּוֹ חָמֵשׁ תְּאֵנִים״ – אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפָטוּר. אִם צָרָפָן – חַיָּב. הָיָה בַּעַל הַבַּיִת מוֹצִיא וְנוֹתֵן לוֹ – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפָטוּר. וְאִם צֵרַף – חַיָּב:

הַשָּׁלֵם

יג. הַלּוֹקֵחַ גְּרוֹגָרוֹת מִן הַמֻּקָּצֶה – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּלִקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ. אֲבָל בְּלִקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ – אוֹכֵל וְאֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר:

יד. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ מְנַכְּשִׁין בַּשָּׂדֶה, וּמְעַדְּרִין בַּשָּׂדֶה – לֹא יֹאכְלוּ מִן הַזַּיִת וּמִן הַתְּאֵנָה, אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לָהֶן בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת. נָתַן לָהֶם בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת – אוֹכְלִין וּמְצָטָרְפִין וּפְטוּרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת. אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶן עָלָיו מְזוֹנוֹת – אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. וְאִם צֵרְפוּ – חַיָּבִין:

טו. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ עוֹדְרִין בַּתְּאֵנִים, וְגוֹדְרִין בַּתְּמָרִים, וּמוֹסְקִין בַּזֵּיתִים – אוֹכְלִין וּפְטוּרִין, שֶׁהַתּוֹרָה נָתְנָה לָהֶן רְשׁוּת. לֹא יִסְפּוֹת בַּמֶּלַח וְיֹאכַל – אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת. וְלֹא יֹאכַל בָּהֶן פִּתּוֹ – אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת:

טז. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְנַכֵּשׁ בַּבְּצָלִים – מְקָרְטֵם עָלֶה עָלֶה וְאוֹכֵל. לֹא יֹאחֵז קֶלַח בְּיָדוֹ, אֶלָּא מְקָרְטְמוֹ בִּמְחֵבָּר לַקַּרְקַע וְאוֹכֵל:

יז. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ עוֹקְרִין בַּבְּצָלִים, וְאוֹגְדִין בַּבְּצָלִים – אוֹכְלִין וּפְטוּרִין, שֶׁהַתּוֹרָה נָתְנָה לָהֶן רְשׁוּת:

יח. מָצָא כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גֶּזֶל, וְחַיָּבוֹת בַּמַּעֲשְׂרוֹת. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – מֻתָּרוֹת מִשּׁוּם גֶּזֶל, וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְהָאֲלוּמוֹת, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גֶּזֶל וְחַיָּבוֹת בַּמַּעֲשְׂרוֹת:

יט. מָצָא תְּבוּאָה מְמֹרַחַת הָעֲשׂוּיָה כְּרִי – אֲסוּרָה מִשּׁוּם גֶּזֶל. מְפֻזֶּרֶת – מֻתֶּרֶת מִשּׁוּם גֶּזֶל. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – חַיָּבִין בַּמַּעֲשְׂרוֹת וּפְטוּרִין מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה. וּבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. מָצָא כַּלְכָּלָה מְחֻפָּה – אֲסוּרָה מִשּׁוּם גֶּזֶל וְחַיֶּבֶת בַּמַּעֲשְׂרוֹת. עַד הֵיכָן? עַד כְּדֵי

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁיָּכוֹל לִתְרֹם מִן הַמֻּקָּף[5]. לְאַחַר כָּךְ – עוֹשֶׂה אוֹתָהּ דְּמִים:

כ. מָצָא קְצִיצוֹת – לֹא יְהֵא קוֹצֵץ וְהוֹלֵךְ וְאוֹכֵל בָּהֶן, לְפִי שֶׁנֶּחְשְׁדוּ רֹב אָדָם עֲלֵיהֶן. הָיְתָה לוֹ עֲרֵמָה שֶׁל בְּצָלִים, וְשֶׁל גְּרוֹגָרוֹת, וְשֶׁל חָרוּבִים בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ – בּוֹרֵר וְאוֹכֵל, בּוֹרֵר וּמַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן, בּוֹרֵר וּמַשְׁלִיךְ לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ בֶּחָצֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין בְּהֵמָה אוֹכֶלֶת עֲרַאי בֶּחָצֵר. וְכֻלָּן שֶׁהִכְנִיסָן מִן הַשָּׂדֶה לָעִיר – לֹא יֹאכַל מֵהֶן עֲרַאי, לְפִי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְהַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר. לְעוֹלָם מַאֲכִילָהּ פְּקִיעֵי עָמִיר עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה חֲבִילוֹת:

כא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל – פָּטוּר. בִּשְׁנֵי שֻׁתָּפִים בִּשְׁנֵי דַּיָּרִים. הַגַּגּוֹת – פְּטוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן שֶׁל חָצֵר חַיֶּבֶת, מַעֲלִין לְרֹאשׁ הַגַּג וְאוֹכֵל:

כב. בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַתַּלְמוּד, אִם יֵשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה – אֵין אוֹכֵל בָּהֶן עֲרַאי. וְאִם לָאו – אוֹכֵל בָּהֶן עֲרַאי. הָאוּרְיוֹת, וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה הָעֲשׂוּיוֹת לְמִכְנָס בָּהֶן – אוֹכֵל בָּהֶן עֲרַאי. לְבֵית דִּירָה – אֵין אוֹכֵל בָּהֶן עֲרַאי. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: חָצֵר הַנֶּעֱדֶרֶת – הֲרֵי הִיא כְּגִנָּה וְאוֹכֵל בָּהּ עֲרַאי:

כג. סֻכַּת הַיּוֹצְרִים, אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן: הַפְּנִימִית – חַיֶּבֶת, וְהַחִיצוֹנָה – פְּטוּרָה. תְּאֵנָה שֶׁבַּגִּנָּה וְנוֹטָה לֶחָצֵר – אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר. אִם לִקֵּט וְהִנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן, אֲפִלּוּ אַחַת – חַיָּב:

כד. אִילָן שֶׁמִּקְצָתוֹ נָטוּעַ בָּאָרֶץ, וּמִקְצָתוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, הוֹאִיל וּמִקְצָתוֹ נָטוּעַ בָּאָרֶץ – כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ נָטוּעַ בָּאָרֶץ; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֲצִיוֹ הַנָּטוּעַ בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי הוּא כְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. חֲצִיוֹ הַנְּטוּעָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ – הֲרֵי הוּא כְּחוּצָה לָאָרֶץ:

---

[5] בִּירוּשַׁלְמִי: מִן הַמֻּפְקָר.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: הַמְהַבְהֵב בַּשָּׂדֶה – הֲרֵי זֶה חַיָּב. הַשּׁוֹחֵק אֶת הַשּׁוּם וְאֶת הַשַּׁחֲלִים בַּשָּׂדֶה – הֲרֵי זֶה חַיָּב:

ב. תִּינוֹקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֵנִים לַשַּׁבָּת, שְׁחוֹרוֹת וּמָצְאוּ לְבָנוֹת, לְבָנוֹת וּמָצְאוּ שְׁחוֹרוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת, שֶׁמִּסְפֵּקָן אָסוּר. וְכָל שֶׁוַּדָּאָן אָסוּר – סְפֵק מוּכָנָן אָסוּר:

ג. כַּלְכָּלַת הַשַּׁבָּת – בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִים, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלֵּל לְעַצְמוֹ הָיָה אוֹסֵר. הַמְלַקֵּט כַּלְכָּלָה לִשְׁלֹחַ לַחֲבֵרוֹ – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלֵּל לְעַצְמוֹ הָיָה אוֹסֵר:

ד. הַמַּעֲבִיר פֵּרוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְקְצִיעוֹת, וְקָדַשׁ עֲלֵיהֶן הַיּוֹם, לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלֵּל לְעַצְמוֹ הָיָה אוֹסֵר:

ה. סוֹפֵי תְּאֵנִים וּבָהֶן תְּאֵנִים, מַכְבְּדוֹת תְּמָרָה וּבָהֶן תְּמָרִים, הִכְנִיסוּם תִּינוֹקוֹת אוֹ פּוֹעֲלִין – פְּטוּרִין, הִכְנִיסָם בַּעַל הַבַּיִת – חַיָּבִין. הִכְנִיס שְׁבֻלִּין לְתוֹךְ בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹתָן עִסָּה – פָּטוּר. לְמוֹלְלָן בְּמִלּוֹלוֹת – רַבִּי מְחַיֵּב, וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר:

ו. הַמַּקְלִיף שְׁעוֹרִין, שְׁתַּיִם – פָּטוּר, שָׁלֹשׁ – חַיָּב. וּבַחִטִּים, שָׁלֹשׁ – פָּטוּר, אַרְבַּע – חַיָּב. אָמְרוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַף עַל פִּי שֶׁמַּחֲזִירָן לַמַּעֲטָן הַזֶּה – הֲרֵי הוּא כְּמַחֲזִירָן לְמַעֲטָן אַחֵר:

ז. כֶּסְבָּר שֶׁזָּרְעָהּ לְזֶרַע, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ לְיֶרֶק – מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע וְיָרָק. חַרְדָּל שֶׁזָּרְעוֹ לְיֶרֶק, וְחִשֵּׁב עָלָיו לְזֶרַע – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק. בְּבִתְנִין נֶהֱגוּ בִּירָקוֹת הֶתֵּר; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַבּוּסָאי: מִימַי לֹא נִמְתִּי לְאָדָם לוֹמַר: צֵא וְלַקֵּט תְּמָרוֹת שֶׁל תִּלְתָּן וְשֶׁל חַרְדָּל וְשֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי, וֶהֱוֵי פָּטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת:

תּוֹסֶפְתָּא

ח. הַמַּטְלִיא – לֹא נֶהֱגוּ בָּהּ חֲכָמִים הֶתֵּר, לֹא לְמַעֲשְׂרוֹת וְלֹא לַשְּׁבִיעִית. כְּשֶׁהוּא תּוֹרֵם – תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁאֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ:

ט. הָעוֹקֵר שְׁתָלִים מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ לִטְעָן בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וּלְזָרַע, וּלְהַפְקִיר, וּלְמוֹכְרָן לְנָכְרִי – הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹצִיאָן מִדֵּי מַעֲשְׂרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הַמְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ שְׁתָלִין, וְאַטּוּנִין, וַחֲבִילֵי תִלְתָּן – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשְּׂרָן וַדַּאי, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם מְשַׁלְּחִין לְחַבְרֵיהֶן טְבָלִים. וְהוּצְנֵי פְּשִׁתָּן – מְעַשְּׂרָן וַדַּאי, מִפְּנֵי שֶׁנִּחְשְׁדוּ רוֹב אָדָם עֲלֵיהֶן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הֵן כְּכָל הַפֵּרוֹת, וְאֵין מְעַשְּׂרִין אֶלָּא דְּמַאי:

י. בְּצָלִים שֶׁהִשְׁרִישׁוּ זֶה בְּזֶה בְּקוּפּוֹת – הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקָתָן לַמַּעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. אִם הָיוּ טְמֵאִים – לֹא עָלוּ יְדֵי טָמְאָתָן. וּמֻתָּר לִתְלֹשׁ מֵהֶן בְּשַׁבָּת. הִשְׁרִישׁוּ זֶה בְּזֶה בְּקַרְקַע עֲלֵיָּה – הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן לַמַּעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. וְאִם הָיוּ טְמֵאִין – עָלוּ יְדֵי טָמְאָתָן. וְאָסוּר לִתְלֹשׁ מֵהֶן בְּשַׁבָּת. וְאִם תָּלַשׁ – פָּטוּר. נָפְלָה עֲלֵיהֶן מַפֹּלֶת וְהֵן מְגֻלִּין – הֲרֵי אֵלּוּ כִּנְטוּעִין בְּשָׂדֶה. אֲסוּרִין בַּשְּׁבִיעִית, וְחַיָּבִין בְּמַעֲשְׂרוֹת:

יא. הַלּוּף שֶׁבַּגּוּמּוֹת – בּוֹרֵר גַּסָּה גַּסָּה וּמַנִּיחַ בְּתוֹךְ יָדוֹ דַּקָּה דַּקָּה. בָּאָרֶץ וּבְתוֹךְ יָדוֹ – הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וּבִכְלִי – הֲרֵי זֶה חַיָּב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַבּוֹרֵר בָּאָרֶץ – שֶׁהוּא פָּטוּר, וְעַל הַבּוֹרֵר בִּכְלִי – שֶׁהוּא חַיָּב. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַבּוֹרֵר בַּיָּד – שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִין, וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִין:

יב. הַמַּפְקִיר שָׂדֵהוּ, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים – יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. אִם אָמַר: 'הֲרֵי שָׂדַי מֻפְקֶרֶת יוֹם אֶחָד', 'שַׁבָּת אֶחָד', 'חֹדֶשׁ אֶחָד', 'שָׁנָה אַחַת', 'שְׁבוּעַ אַחַת', עַד שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ, בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר – יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. מִשֶּׁזָּכָה בּוֹ, בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר – אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, וְקוֹשֵׁר אֶת בְּהֶמְתּוֹ עַל גַּבֵּי הֶפְקֵר. אֲבָל לֹא עַל גַּבֵּי לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. אֲבָל עוֹקֵר וּמַשְׁלִיךְ לְפָנֶיהָ:

יג. סוֹפֵי תְאֵנִים, וּמְשַׁמֵּר שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי עֲנָבִים. סוֹפֵי עֲנָבִים, וּמְשַׁמֵּר שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי יָרָק. אִם הָיוּ פּוֹעֲלִין עוֹבְרִין בֵּינֵיהֶן, אִם הָיָה בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בַּמַּעֲשְׂרוֹת, וַאֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל. וְאִם לָאו – הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל, וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר:

יד. הַזּוֹרֶה תִּבְנוֹ סְתָם וּלְקָחוֹ אַחֵר, אֲפִלּוּ לְהוֹצִיא הֵימֶנּוּ – פָּטוּר מִתְּרוּמָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁלֹּא יִמְכֹּר אָדָם גְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, וְעָבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וּמַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים, אֶלָּא לְחָבֵר וּלְעוֹשֶׂה בְּטָהֳרָה. מוֹכֵר לוֹ חִטִּים אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ גּוֹבֵל עִסָּתוֹ בְּטָהֳרָה. וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁנִּתְמַנּוּ לוֹ עֲטוּנִים שֶׁל זֵיתִים – הֲרֵי זֶה מַפְרִישׁ עִשּׂוּר זֵיתִים וְשֶׁמֶן טֵבֶל מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאוֹמֵר: 'מַה שֶּׁזֵּיתִים הָאֵלּוּ רְאוּיִין לַעֲשׂוֹת, מַעֲשֵׂר – בִּדְרוֹמָן, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר – בִּדְרוֹם דְּרוֹמָן':

טו. הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה יֶרֶק בְּסוּרְיָא, עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – פָּטוּר. מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – חַיָּב. מְלַקֵּט כְּדַרְכּוֹ, וּפָטוּר; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – חַיָּב לְפִי חֶשְׁבּוֹן. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָה: שֶׁאִם מָכַר לוֹ תְּבוּאָה לְקֻצֹּר, וַעֲנָבִים לִבְצֹר, וְזֵיתִים לִמְסוֹק – שֶׁלּוֹקֵט כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר:

טז. אֵיזֶה שׁוּם בַּעַל בֶּכִי? כָּל שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא דּוֹר אֶחָד מַקִּיף אֶת הָעוֹמֵד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא קִלְפָּה אֶחָת. אֵיזֶה הוּא בָּצָל שֶׁל רִכְפָּה? כָּל שֶׁעוֹקְצוֹ נִמְעָךְ לְתוֹכוֹ.

יז. אֵלּוּ הֵן גְּרִיסִין הַקִּלְקִין? אַלְגּוֹסִין הַמְּרֻבָּעִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לְךָ מְרֻבָּע מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. אֵלּוּ הֵן עֲדָשִׁין מִצְרִים? אֵלּוּ שֶׁגַּלְגַּלֵּיהֶן חַדִּים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין בָּהֶם

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

צוּרוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַקְּרָקָס. וְאֵלּוּ הֵן הַקְּרָקָס: שֶׁעוֹקְצֵיהֶן מוּעָטִין וּלְקִיטָתָן מְרֻבִּין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף הַקְּטַנִּין וְהֵן שֶׁלְּמַטָּה מֵהֶן, כְּגוֹן אֵלּוּ צָרְכוּ חֲכָמִים לִתֵּן בָּהֶן סִימָן, לְפִי שֶׁכֵּיוֹצֵא בָּהֶן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל הָאַלְרִסִין, וְהָאַפַרְסְקִין, וְהָאֲצְטְרְבִילִין – לֹא צָרְכוּ חֲכָמִים לִתֵּן בָּהֶן סִימָן, לְפִי שֶׁכֵּיוֹצֵא בָּהֶן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

יח. פֵּרוֹת, לֹא הָלְכוּ בָּהֶן חֲכָמִים לֹא אַחַר הַטַּעַם, וְלֹא אַחַר הָרֵיחַ, וְלֹא אַחַר הַמַּרְאֶה, וְלֹא אַחַר הַדְּמִים, אֶלָּא אַחַר הָרֹב בִּלְבַד. וּשְׂאָר זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה, כְּגוֹן: זֶרַע קִשּׁוּאִין וּדְלוּעִין, וְזֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת שֶׁאֵין נֶאֱכָלִין – פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִין מִכֹּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה בִּלְבַד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף זֵרְעוֹנֵי שָׂדֶה, כְּגוֹן: זֶרַע אִסְטִיס, וְזֶרַע קוֹצָה, וְזֶרַע בִּיקְיָא:

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ, וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְאֵין מְהַרְהִינִין אוֹתוֹ, וְאֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ, וְלֹא שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ דִּינְרֵי זָהָב אֲפִלּוּ לְחַלֵּל עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחֵר. וְלֹא יִתְּנֵם לְשִׁלְחָנִי לְהִתְגָּאוֹת בָּהֶן, וּלְהַלְוָותָן לְהִתְעַשֵּׂר בָּהֶן. אִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יַעֲלוּ חֲלוּדָה – הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

ב. כֵּיצַד ׳אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ׳? לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳הֵילָךְ מְאתַיִם וְתֵן לִי מָנֶה שֶׁל חֻלִּין׳. כֵּיצַד ׳אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ׳? לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וִימַשְׁכְּנֶנּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ. כֵּיצַד ׳אֵין מְהַרְהִינִין אוֹתוֹ׳? לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳הֵילָךְ מַעֲשֵׂר זֶה וִיהֵא בְּיָדְךָ, וְתֵן לִי עָלָיו חֻלִּין׳. כֵּיצַד ׳אֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ׳? לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳הֵילָךְ יַיִן וְתֵן לִי שֶׁמֶן׳, ׳הֵילָךְ שֶׁמֶן וְתֵן לִי יַיִן׳. אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ׳הֵילָךְ יַיִן מִפְּנֵי שֶׁאֵין לִי שֶׁמֶן׳. וְהַלָּה אוֹמֵר לוֹ: ׳הֵילָךְ שֶׁמֶן מִפְּנֵי שֶׁאֵין לִי יַיִן׳. נִמְצָאוּ, מַחְלִיפִין וְאֵין מַחְלִיפִין, וְעוֹשִׂין טוֹבָה זֶה עִם זֶה:

הַשָּׁלֵם

ג. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אֵין נוֹתְנִין אוֹתוֹ לֹא עַל גַּבֵּי צִינִית, וְלֹא עַל גַּבֵּי חֲזִיזִית, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קֻמִּיעַ:

ד. אֵין מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֲסִימוֹן, וְרַבִּי דּוֹסָא מַתִּיר. אֲבָל פְּרוּטוֹת קְטַנּוֹת הַנְּתוּנוֹת לְסִימָן בַּמֶּרְחָץ – הַכֹּל שָׁוִין שֶׁאֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן:

ה. אֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ לֹא עַל מַטְבֵּעַ מָרוּד, וְלֹא עַל מַטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא, וְלֹא עַל מַטְבֵּעַ שֶׁל מְלָכִים רִאשׁוֹנִים, וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵין בִּרְשׁוּתוֹ. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ מָעוֹת כְּזִבְיוֹת וּמַמָּעוֹת יְרוּשַׁלְמִיּוֹת – אֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן. אִם חִלֵּל עֲלֵיהֶן – לֹא קָנוּ מַעֲשֵׂר. אֲבָל מַטְבֵּעַ שֶׁל מְלָכִים הָרִאשׁוֹנִים הַיּוֹצְאִין – מְחַלְּלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן. אֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ, לֹא עַל מָעוֹת שֶׁהֵן בְּבָבֶל וְלֹא עַל מָעוֹת שֶׁבְּבָבֶל וְהֵן כָּאן. אֲבָל אִם הָיָה כָּאן, וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת שֶׁל בָּבֶל – מְחַלְּלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶן. כֵּיצַד ׳אֵין מְחַלְּלִין עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵין בִּרְשׁוּתוֹ׳? הָיוּ לוֹ מָעוֹת בְּגִיסְטְרָא, וּבֵית הַמֶּלֶךְ, אוֹ שֶׁנָּפַל כִּיסּוֹ לַבּוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהוּא שָׁם – אֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם, וְאִם חִלֵּל – לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר:

ו. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וּבְיָדוֹ מָעוֹת, וְרָאָה אַנָּס בָּא כְּנֶגְדּוֹ לֹא יֹאמַר: ׳פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ מְחֻלָּלִין עַל מָעוֹת הַלָּלוּ׳, וְאִם אָמַר: הֲרֵי הֵן מְחֻלָּלִים עַל מָעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי, אִם עָשָׂה כֵן – דְּבָרָיו קַיָּמִים. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, הָיָה טָעוּן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְרָאָה אוֹתָם שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, לֹא יֹאמַר: ׳הֲרֵי הֵן עֲשׂוּיִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי׳. אָמַר כֵּן – לֹא אָמַר כְּלוּם. אִם עָשָׂה כֵן – הֲרֵי זֶה אָסוּר:

ז. לוֹקְחִין חַיָּה וְעוֹף לִבְשַׂר הַתַּאֲוָה, אֲבָל לֹא לִזְבָחֵי שְׁלָמִים. מְשֻׁגָּזְרוּ שֶׁיְּהֵא בְּשַׂר הַתַּאֲוָה מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, אָמְרוּ: אֵין לוֹקְחִין חַיָּה לִבְשַׂר הַתַּאֲוָה, אֲבָל לוֹקְחִין עוֹף לִבְשַׂר הַתַּאֲוָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר אִישׁ אַכְלִים: אַף לֹא בְּשַׂר עוֹף לִבְשַׂר

תּוֹסֶפְתָּא

הַתַּאֲוָה, שֶׁכָּל הַגַּת שֶׁנַּעֲשָׂה עַל גַּבֵּי בְשַׂר הַתַּאֲוָה - טְמֵאָה לַקֹּדֶשׁ, וְטָהוֹר לַתְּרוּמָה:

ח. הַלּוֹקֵחַ חָבִית בִּירוּשָׁלַיִם, פְּתוּחָה - צָרִיךְ לֶאֱכוֹל כְּנֶגֶד הַקַּנְקַן. סְתוּמָה - אֵין צָרִיךְ לֶאֱכוֹל כְּנֶגֶד הַקַּנְקַן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל יַיִן. אֲבָל בְּשֶׁל צִיר, וְשֶׁל חֹמֶץ, וְשֶׁל מוֹרְיָס, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל דְּבַשׁ, בֵּין פְּתוּחָה בֵּין סְתוּמָה - אֵין צָרִיךְ לֶאֱכוֹל כְּנֶגֶד הַקַּנְקַן:

ט. חֵרֶשׁ שֶׁל תְּמָרָה - אֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל כְּנֶגְדּוֹ. קְפוֹת, אִם הָיוּ דְּרוּסוֹת שֶׁל תְּמָרָה - אֵין אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ. וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים - אוֹכְלִין כְּנֶגְדָּן. וְאֵינוֹ אוֹכֵל, לֹא כְּנֶגֶד הַחַרְצַנִּין, וְלֹא כְּנֶגֶד הַזְּגִין, וְלֹא כְּנֶגֶד הַגֶּפֶת:

י. הַלּוֹקֵחַ צְבִי חַי בִּירוּשָׁלַיִם - אֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל כְּנֶגֶד הָעוֹר. שָׁחוּט - צָרִיךְ לֶאֱכֹל כְּנֶגֶד הָעוֹר:

יא. אֵין מַשְׁכִּירִין בָּתִּים בִּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁל שְׁבָטִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לֹא הַמִּטּוֹת. לְפִיכָךְ, עוֹרוֹת שֶׁל קָדָשִׁים - בַּעֲלֵי אוּשְׁפִּיזִין בָּאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ:

יב. לוּלְבֵי הַזְּרָדִין וְהַחֲרוּבִין, עַד שֶׁלֹּא יַמְתִּיקוּ - אֵין נִקָּחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. מְשֶׁיַּמְתִּיקוּ - נִקָּחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. אֲבָל הַלּוּף, וְהַחַרְדָּל, וְתוּרְמְסִין, וּשְׁאָר כָּל הַנִּכְבָּשִׁין, בֵּין מְשֶׁיַּמְתִּיקוּ, בֵּין עַד שֶׁלֹּא יַמְתִּיקוּ - נִקָּחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

יג. חַלּוֹת חָרִיעַ - נִקָּחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין מְטַמְּאוֹת טֻמְאַת אוֹכָלִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל חֲלַפְתָּא, אָמַר לוֹ: חַלּוֹת חָרִיעַ, מַה הֵן שֶׁיִּלָּקְחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר? אָמַר לוֹ: לֹא יִלָּקְחוּ. אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא שֶׁעַקִּיבָה אוֹמֵר: שֶׁיִּלָּקְחוּ:

יד. קוֹר - נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וְאֵין מְטַמֵּא טֻמְאַת אוֹכָלִין. כַּפְנִיּוֹת - נִקָּחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּמְטַמֵּא טֻמְאַת אוֹכָלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹר - הֲרֵי הוּא כְּעֵץ לְכָל דָּבָר. אֶלָּא,

הַשָּׁלֵם

שֶׁנִּקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. כַּפְנִיּוֹת - הֲרֵי הֵן כְּפֵרוֹת לְכָל דָּבָר, אֶלָּא שֶׁפְּטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: כַּרְכּוֹם - אֵין נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ טַעַם אֶלָּא לְמַרְאֶה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֶּן גְּרוּשׁ דָּן לִפְנֵי רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: שֶׁל בֵּית אַבָּא הָיוּ לוֹקְחִין צִיר בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. אָמַר לוֹ: שָׁמָּא קִרְבֵי דָּגִים מְעֹרָבִין בּוֹ:

טו. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים, בְּשׁוֹגֵג - יַחְזְרוּ דָּמֶיהָ לִמְקוֹמָן. בְּמֵזִיד - תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל בַּמָּקוֹם. בַּזְּמַן הַזֶּה - תָּמוּת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמִּתְכַּוֵּן וּלְקָחָהּ מִתְּחִלָּה לְשׁוּם שְׁלָמִים, אֲבָל בְּמִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיא מָעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְחֻלִּין, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - יַחְזְרוּ דָּמִים לִמְקוֹמָן. אִם הָיְתָה בְּהֵמָה בַּעֲלַת מוּם, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - יַחְזְרוּ דָּמִים לִמְקוֹמָן. אִם הָיוּ פֵּרוֹת טְמֵאִין, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - יַחְזְרוּ דָּמִים לִמְקוֹמָן:

טז. לֹג יַיִן שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ לֹג דְּבַשׁ, וַהֲרֵי בּוֹ שְׁנֵי לוּגִין - הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. תַּבְשִׁיל שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁתִּבְּלוּ בְּתַבְלִין שֶׁל חֻלִּין - הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְשֶׁל חֻלִּין שֶׁתִּבְּלוּ בְּתַבְלִין שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - אַל יוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ לְפִדְיוֹן. קְפָלוֹט שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל חֻלִּין שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ זֶה עִם זֶה - הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

יז. הָיְתָה לוֹ עִסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַאֲפָאָהּ - הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי. נָפְלָה הַפַּת וְנִקְדַּח הַתַּבְשִׁיל - הַפְּגָם לַשֵּׁנִי. בּוֹרֵר אֶת הַחִטִּים וְטוֹחֲנָן וּמַרְקִידָן, דַּיָּם שֶׁיִּפָּדֶה כְּשַׁעַר הַחִטִּים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מָקוֹם שֶׁמַּחְשִׁבִין אֶת הַהוֹצָאָה - פּוֹדִין אֶת הַחִטִּים וְאֵין פּוֹדִין אֶת הַכִּכָּרוֹת. מָקוֹם שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין אֶת הַהוֹצָאָה - אַף פּוֹדִין אֶת הַכִּכָּרוֹת:

יח. שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְרָאשֵׁי בְשָׂמִים שֶׁל חֻלִּין, שֶׁנִּתְעָרְבוּ - הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. זֶה הַכְּלָל אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כָּל הַמּוֹתִיר בְּמִדַּת שִׁבְחוֹ נִכָּר - הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. לֹא הוֹתִיר בְּמִדַּת שִׁבְחוֹ נִכָּר - הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק שֵׁנִי

א. תִּלְתָּן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁחָפָה בָּהּ בַּת כֹּהֵן רֹאשָׁהּ – אֵין בַּת יִשְׂרָאֵל רַשַּׁאי לָחֹף אַחֲרֶיהָ. אֲבָל מְעַנֶּגֶת שְׁעָרָהּ:

ב. תִּלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר – יֹאכַל צוּמְחָנִיּוֹת. שֶׁל תְּרוּמָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטֻמְאָה חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטֻמְאָה חוּץ מִשְׁרָיָתָהּ:

ג. כַּרְשִׁינִין שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – יֹאכְלוּ צְמְחוֹנִין. שֶׁל תְּרוּמָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שׁוֹרִין בְּטָהֳרָה, וְשָׁפִין בְּטָהֳרָה, וּמַאֲכִילִין בְּטֻמְאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שׁוֹרִין וְשָׁפִין בְּטָהֳרָה וּמַאֲכִילִין בְּטֻמְאָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שׁוֹרִין וְשָׁפִין בְּטָהֳרָה וּמַאֲכִילִין בְּטֻמְאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּטֻמְאָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זוֹ מִשְׁנַת רַבִּי עֲקִיבָא. לְפִיכָךְ הוּא אוֹמֵר יִתְּנֻנּוּ לְכָל כֹּהֵן. וַחֲכָמִים לֹא הוֹדוּ לוֹ:

ד. אֵין שׁוֹרִין תְּמָרִים לְהוֹצִיא מֵהֶן שֵׂכָר תְּמָרִים. וְלֹא צְמוּקִים לְהוֹצִיא מֵהֶן מֵי צְמוּקִים. אֲבָל שׁוֹחֲקָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָן טְרִימָה. בְּתַבְלִין מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁכָּךְ הוּא מְלַאכְתּוֹ. צוֹרֵר אֶת הַתַּבְלִין וְנוֹתְנָן לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל. אִם נָפַל לִקְדֵרָה אַחֶרֶת, אִם בָּטֵל טַעְמָן – מֻתָּרִין. וְאִם לָאו – אֲסוּרִין:

ה. אֵין עוֹשִׂין אֶת הַיַּיִן אַלוֹנִתִית, וְאֶת הַשֶּׁמֶן עָרֵב. סָךְ אֶת הַשֶּׁמֶן, וְאֵין סָךְ יַיִן וְחֹמֶץ, שֶׁהַשֶּׁמֶן – דַּרְכּוֹ לְסִיכָה, יַיִן וְחֹמֶץ – אֵין דַּרְכָּן לְסִיכָה:

ו. מָעוֹת חֻלִּין וּמָעוֹת הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ, מַה שֶּׁלִּקֵּט – לְקֵט לַהֶקְדֵּשׁ. אֶחָד מָעוֹת בְּמָעוֹת, פֵּרוֹת בְּפֵרוֹת, רְמוֹנִין בְּרְמוֹנִין, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִבָּלֵל. אֲבָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְבָלֵל,

הַשָּׁלֵם

מַה שֶּׁלִּקֵּט – לְקֵט לִשְׁנֵיהֶם, וּמַה שֶּׁהוֹתִיר – הוֹתִיר לִשְׁנֵיהֶם:

ז. סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל חֻלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ – מֵבִיא בְּסֶלַע מָעוֹת, וְאוֹמֵר: ׳סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא – מְחֻלֶּלֶת עַל מָעוֹת הָאֵלּוּ׳. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: בִּשְׁתַּיִם. סֶלַע שֶׁל חֻלִּין וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּתְעָרְבוּ – בּוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן וְאוֹמֵר: ׳אִם הֶקְדֵּשׁ הוּא – הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, וְאִם לָאו, הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא – מְחֻלָּל עַל זֶה׳. וּשְׁנִיָּה, הֲרֵי הִיא מְתֻּרֶת. וְסֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ – בּוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן וְאוֹמֵר: ׳אִם הֶקְדֵּשׁ – הֲרֵי הֶקְדֵּשׁ, וְאִם לָאו, הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא – מְחֻלָּל עַל זֶה׳. נוֹטֵל אֶת הַשְּׁנִיָּה וּמְחַלֵּל אֶת הַמָּעוֹת עָלֶיהָ. סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְשֶׁל חֻלִּין, וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ, שֶׁנִּתְעָרְבוּ – מֵבִיא בְּסֶלַע מָעוֹת, וְאוֹמֵר: ׳סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא – מְחֻלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ׳, בּוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן, וְאוֹמֵר: ׳אִם הֶקְדֵּשׁ הוּא – הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, וְאִם לָאו, הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא – מְחֻלָּל עַל זֶה׳. נוֹטֵל אֶת הַשְּׁנִיָּה וּמְחַלֵּל אֶת הַמָּעוֹת עָלֶיהָ, וּשְׁלִישִׁית – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: מְחֻלָּלִין נִחָשֶׁת עַל הַכֶּסֶף, וְכֶסֶף עַל הַזָּהָב, כֶּסֶף עַל הַנִּחָשֶׁת מִדִּחַק, אֲבָל לֹא זָהָב עַל הַכֶּסֶף. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמְּחֻלָּלִין כֶּסֶף עַל נְחשֶׁת – כָּךְ יְחֻלְּלוּ זָהָב עַל כֶּסֶף. אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִפְּנֵי מַה מְחֻלָּלִין כֶּסֶף עַל נְחשֶׁת? שֶׁכֵּן מְחֻלָּלִין כֶּסֶף עַל הַזָּהָב. לֹא יְחֻלְּלוּ זָהָב עַל הַכֶּסֶף שֶׁאֵין מְחֻלָּלִין זָהָב עַל הַנְּחשֶׁת?! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: שֶׁכֵּן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל זָהָב – מְחֻלָּלִין אוֹתוֹ עַל הַמָּעוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל וַדַּאי, אֲבָל בְּשֶׁל דְּמַאי – מְחֻלָּלִין עַל הַכֹּל וְעַל הָאוֹכְלִין:

ח. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל זָהָב שֶׁעֲשָׂאוֹ כֵּלִים – אֵין לוֹ פִּדְיוֹן. אִם הָיָה שֶׁל כֶּסֶף – הֲרֵי זֶה מָתָר. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי שֶׁנִּתְעָרֵב בְּשֶׁל וַדַּאי – יֹאכְלוּ כְּחָמוּר שֶׁבָּהֶן:

תּוֹסֶפְתָּא

ט. חֹמֶר בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בְּהֶקְדֵּשׁ. הֶקְדֵּשׁ – מִתְחַלֶּלֶת עַל הַכֹּל, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – אֵין מִתְחַלֵּל אֶלָּא עַל הַמָּעוֹת בִּלְבַד. הֶקְדֵּשׁ – נִפְדֶּה בְּכָל מָקוֹם וְאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְדֶּית מִכָּאן וָאֵילָךְ וּמִכָּאן וָאֵילָךְ. הֶקְדֵּשׁ – נִכְנָס לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – נִכְנָס לִירוּשָׁלַיִם וְאֵין יוֹצֵא. חֹמֶר בְּהֶקְדֵּשׁ, שֶׁהֶקְדֵּשׁ – חָל עַל הַכֹּל, וּמוֹעֲלִין בּוֹ, לֹא הַתַּר לַאֲכִילָה אֶלָּא בְּפִדְיוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. חֹמֶר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִבִּתְרוּמָה, שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי – קוֹנֶה אֶת הַקַּרְקַע, אוֹסֵר דָּמָיו וְעֵרוּבָיו, סָפֵק עֵרוּבוֹ – כָּל שֶׁהוּא, אָסוּר לְאוֹנֵן, וְטָעוּן בִּעוּר, וְטָעוּן וִדּוּי, וְלֹא הַתַּר לַאֲכִילָה אֶלָּא בְּפִדְיוֹן, וְאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶת הַנֵּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה. חֹמֶר בִּתְרוּמָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁהַתְּרוּמָה – אֵינָהּ נִתְרָם אֶלָּא מִן הַמֻּקֶף, וְאֵינָהּ נִטֶּלֶת אֶלָּא מִן הַגָּמוּר, וְאֵינָהּ נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וּמְדַמַּעַת, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ, וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַשָּׁנִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

י. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף וּפֵרוֹת עַל הַכֶּסֶף אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ פְּרוֹטְרוֹט, וַחֲכָמִים מַתִּירִין. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: שְׁלֹשָׁה דִּינָרִין כֶּסֶף וְדִינָר, הָרְבִיעִי – כֶּסֶף, וְהַשְּׁאָר – מָעוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, שַׁמַּאי הַזָּקֵן אוֹמֵר: יַנִּיחֶנָּה בַּחֲנוּת וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ:

יא. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי מְגוּרוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמָצָא בֵּינֵיהֶן פֵּרוֹת, קָרוֹב לִתְרוּמָה – יִפְלוּ לִתְרוּמָה, קָרוֹב לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – יִפְלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה – מַטִּילִין אוֹתוֹ לִשְׁנֵי חוֹמְרִין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תֵּבָה שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמָצָא בְּתוֹכָהּ מָעוֹת, אִם רֹב הֵנִיחוּ חֻלִּין – חֻלִּין, אִם רֹב הֵנִיחוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲרֵי שְׁלָמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁהֵן אֲסוּרִין לַזָּרִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: כָּךְ אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל

הַשָּׁלֵם

לְבֵית שַׁמַּאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים לָנוּ בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, שֶׁיִּפְדֶּה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהּ וְיֹאכַל בְּכָל מָקוֹם, אַף פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, שֶׁיָּכוֹל לְהַפְקִירָן וּלְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, תֹּאמְרוּ בְּפֵרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְקִירָן וּלְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: אַף פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן, יָכוֹל לְהוֹצִיא תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיְּרִימוּ:

יב. אֵילָן שֶׁעוֹמֵד בְּפָנִים וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לַחוּץ – יֵשׁ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ פִּדְיוֹן. הֶחֱזִיר נוֹפוֹ לִפְנִים – אֵין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ פִּדְיוֹן. הָיָה עוֹמֵד בַּחוּץ וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לִפְנִים – אֵין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ פִּדְיוֹן. הֶחֱזִיר נוֹפוֹ לַחוּץ – יֵשׁ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ פִּדְיוֹן:

יג. בָּתִּים שֶׁפְּתְחֵיהֶן לִפְנִים וַחֲלָלָן לַחוּץ, פְּתְחֵיהֶן לַחוּץ וַחֲלָלָן לִפְנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹדִין בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּאֵלּוּ הֵן מִבִּפְנִים, וְאֵין אוֹכְלִין בָּהֶם קָדָשִׁים קַלִּים כְּאֵלּוּ הֵן בַּחוּץ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים – כִּלְפְנִים. וּמִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ – כְּלַחוּץ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זוֹ מִשְׁנַת רַבִּי עֲקִיבָה. מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹדִין בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּאֵלּוּ הֵן מִבִּפְנִים, וְאֵין אוֹכְלִין בָּהֶן קָדָשִׁים קַלִּין כְּאֵלּוּ הֵן מִבַּחוּץ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הֲרֵי הֵן כִּלְשָׁכוֹת, אֶת שֶׁפְּתְחָהּ לִפְנִים – כִּלְפְנִים. וְאֶת שֶׁפְּתְחָהּ לַחוּץ – כְּלַחוּץ:

יד. לִשְׁכָּה בְּנוּיָה בַּקֹּדֶשׁ וּפְתְחָהּ לַחוֹל, תּוֹכָהּ – חוֹל, וְגַגָּהּ – קֹדֶשׁ. אוֹכְלִין בָּהּ קָדָשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵין שׁוֹחֲטִין בָּהּ קָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם טֻמְאָה. בְּנוּיָה בַּחוֹל וּפְתְחָהּ לַקֹּדֶשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְקַיְּמִין כֵּן, תּוֹכָהּ – קֹדֶשׁ, וְגַגָּהּ – חוֹל. אוֹכְלִין בָּהּ קָדָשֵׁי קָדָשִׁים, וְשׁוֹחֲטִין בָּהּ קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם טֻמְאָה. בְּנוּיָה בַּקֹּדֶשׁ וּפְתוּחָה לַחוֹל וְלַקֹּדֶשׁ, כֻּלָּהּ –

תּוֹסֶפְתָּא

קֹדֶשׁ. בְּנוּיָה בַּחוֹל וּפְתוּחָה לַקֹּדֶשׁ וְלַחוֹל, כְּלָהּ – חוֹל. בְּנוּיָה בַּקֹּדֶשׁ וּבַחוֹל, וּפְתוּחָה לַקֹּדֶשׁ וְלַחוֹל, כְּגוֹן: בֵּית הַמּוֹקֵד, תּוֹכָן וְגַגּוֹתֶיהָן, מִכְנֶגֶד הַקֹּדֶשׁ וְלַקֹּדֶשׁ – קֹדֶשׁ, וּמִכְנֶגֶד הַחוֹל וְלַחוֹל – חוֹל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לְעִנְיַן טֻמְאָה, מִכְנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים – כְּלִפְנִים, מִכְנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ – כְּלַחוּץ. אִם לֶאֱכוֹל קָדָשִׁים – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר פְּתִחָה:

טו. הָיְתָה בְּנוּיָה בְּחוֹמַת עֲזָרָה – אוֹכְלִין בָּהּ קָדָשֵׁי קָדָשִׁים, וְשׁוֹחֲטִין בָּהּ קָדָשִׁים קַלִּים. הָיְתָה בְּנוּיָה בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם – אוֹכְלִין בָּהּ קָדָשִׁים קַלִּים וְאֵין פּוֹדִין בָּהּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

טז. בֵּית הַבָּנוּי בַּחוֹמָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּאִלּוּ הוּא מִבַּחוּץ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּאִלּוּ הוּא מִבִּפְנִים:

יז. כָּל הַלִּשְׁכוֹת כֻּלָּן בְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תְּחוּמֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבַּכְּתוּבִים – נִדּוֹנִין כְּחוּצָה לָאָרֶץ. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נִדּוֹנִין כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

יח. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְנִטְמָא, בֵּין שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה וּבֵין שֶׁנִּטְמָא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הַכֹּל יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בִּפְנִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַכֹּל יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל מִבַּחוּץ, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה מִבִּפְנִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הַכֹּל יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בִּפְנִים, חוּץ מַה שֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַכֹּל יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בַּחוּץ, חוּץ מַה שֶּׁנִּטְמָא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה מִבִּפְנִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נִטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ – יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בַּחוּץ. נִטְמָא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ – יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בִּפְנִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נִטְמָא בַּחוּץ, בֵּין בְּאַב הַטֻּמְאָה בֵּין בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה, יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בַּחוּץ. נִטְמָא בִּפְנִים, בֵּין בְּאַב הַטֻּמְאָה בֵּין בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה – יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בִּפְנִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ – שֶׁיִּפָּדֶה וְיֵאָכֵל. וְעַל שֶׁנִּטְמָא בְּוֻלַד הַטֻּמְאָה בִּפְנִים – שֶׁיִּפָּדֶה וְיֵאָכֵל בִּפְנִים. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בִּפְנִים, וּבְוֻלַד הַטֻּמְאָה בַּחוּץ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נִפְדֶּה בַּמָּקוֹם, וְיֵאָכֵל בַּמָּקוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: נִפְדֶּה בַּמָּקוֹם, וְיֵאָכֵל בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת:

יט. הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא – יִפָּדֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יִקָּבֵר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: מַחְמִיר אַתָּה בַּטְּפֵלָה יָתֵר מִן הָעִקָּר. אָמַר לָהֶם: מָצִינוּ שֶׁהֶחְמִירוּ בַּטְּפֵלָה יָתֵר מִן הָעִקָּר, שֶׁהַתְּמוּרָה – חָלָה עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ, הֶקְדֵּשׁ – אֵין חָל עַל בַּעַל מוּם קָבוּעַ. אָמְרוּ לוֹ: מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָה, מַה לְּהַלָּן, תְּמִימִין – אֵין נִפְדִּין, וּבַעֲלֵי מוּמִין – נִפְדִּין, אַף כָּאן, טְהוֹרִין – לֹא יִפָּדוּ, טְמֵאִין – יִפָּדוּ:

כ. הַמַּשְׁאִיל קַנְקַנִּין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, עַד שֶׁלֹּא גִּיפָּן – לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר, וּמִשֶּׁגִּיפָּן – קָנָה מַעֲשֵׂר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל יַיִן. אֲבָל שֶׁל צִיר וְשֶׁל חֹמֶץ וְשֶׁל מוֹרִיס, שֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל דִּבַשׁ, בֵּין גָּפָם בֵּין שֶׁלֹּא גָּפָם – לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. בֵּין גָּפָם בֵּין שֶׁלֹּא גָּפָם – עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה. בֵּין גָּפָם בֵּין שֶׁלֹּא גָּפָם – תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אֵימָתַי אָמְרוּ קָנָה מַעֲשֵׂר? בִּזְמַן שֶׁכְּלָהּ מַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם הִפְקִיד לְתוֹכָהּ רְבִיעִית שֶׁל חֻלִּין, אַף עַל פִּי שֶׁגָּפָם – לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר:

כא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַדּוֹרֵךְ בְּחָבִיּוֹת, שֶׁמְּפַתֵּחַ וְאֵין צָרִיךְ לְעָרוֹת. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַדּוֹרֵךְ בַּגַּת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְפַתֵּחַ וּמְעָרֶה לַגַּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְפַתֵּחַ וְאֵין צָרִיךְ לְעָרוֹת:

הַשָּׁלֵם

אסתר פרק א

א וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֹּלֵךְ
מֵהֹדּוּ וְעַד־כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה
מְדִינָה: **ב** בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁבֶת | הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן
הַבִּירָה: **ג** בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה
לְכָל־שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל | פָּרַס וּמָדַי הַפַּרְתְּמִים
וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לְפָנָיו: **ד** בְּהַרְאֹתוֹ אֶת־עֹשֶׁר
כְּבוֹד מַלְכוּתּוֹ וְאֶת־יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים
רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמְאַת יוֹם: **ה** וּבִמְלוֹאת | הַיָּמִים
הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשַׁן
הַבִּירָה לְמִגָּדוֹל וְעַד־קָטָן מִשְׁתֶּה שִׁבְעַת יָמִים
בַּחֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ: **ו** חוּר | כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת
אָחוּז בְּחַבְלֵי־בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי
שֵׁשׁ מִטּוֹת | זָהָב וָכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהַט־וָשֶׁשׁ וְדַר
וְסֹחֶרֶת: **ז** וְהַשְׁקוֹת בִּכְלֵי זָהָב וְכֵלִים מִכֵּלִים
שׁוֹנִים וְיֵין מַלְכוּת רָב כְּיַד הַמֶּלֶךְ: **ח** וְהַשְׁתִיָּה
כַּדָּת אֵין אֹנֵס כִּי־כֵן | יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתוֹ
לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ־וָאִישׁ: {ס} **ט** גַּם וַשְׁתִּי
הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר
לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: **י** בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב־
הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן אָמַר לִמְהוּמָן בִּזְתָא חַרְבוֹנָא בִּגְתָא
וַאֲבַגְתָא זֵתַר וְכַרְכַּס שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים
הַמְשָׁרְתִים אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: **יא** לְהָבִיא
אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכֶתֶר מַלְכוּת
לְהַרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יָפְיָהּ כִּי־טוֹבַת
מַרְאֶה הִיא: **יב** וַתְּמָאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי לָבוֹא
בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּיַד הַסָּרִיסִים וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ
מְאֹד וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ: {ס} **יג** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לַחֲכָמִים יֹדְעֵי הָעִתִּים כִּי־כֵן דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָּל־
יֹדְעֵי דָּת וָדִין: **יד** וְהַקָּרֹב אֵלָיו כַּרְשְׁנָא שֵׁתָר
אַדְמָתָא תַּרְשִׁישׁ מֶרֶס מַרְסְנָא מְמוּכָן שִׁבְעַת
שָׂרֵי | פָּרַס וּמָדַי רֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיֹּשְׁבִים רִאשֹׁנָה
בַּמַּלְכוּת: **טו** כְּדָת מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וַשְׁתִּי
עַל | אֲשֶׁר לֹא־עָשְׂתָה אֶת־מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בְּיַד הַסָּרִיסִים: {ס} **טז** וַיֹּאמֶר
מומכן מְמוּכָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ
לְבַדּוֹ עָוְתָה וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים
וְעַל־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: **יז** כִּי־יֵצֵא דְבַר־הַמַּלְכָּה עַל־כָּל־
הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת בַּעְלֵיהֶן בְּעֵינֵיהֶן בְּאָמְרָם הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר לְהָבִיא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לְפָנָיו
וְלֹא־בָאָה: **יח** וְהַיּוֹם הַזֶּה תֹּאמַרְנָה | שָׂרוֹת
פָּרַס־וּמָדַי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר הַמַּלְכָּה לְכֹל
שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וּכְדֵי בִזָּיוֹן וָקָצֶף: **יט** אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ
טוֹב יֵצֵא דְבַר־מַלְכוּת מִלְפָנָיו וְיִכָּתֵב בְּדָתֵי פָרַס־
וּמָדַי וְלֹא יַעֲבוֹר אֲשֶׁר לֹא־תָבוֹא וַשְׁתִּי לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לִרְעוּתָהּ
הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה: **כ** וְנִשְׁמַע פִּתְגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־
יַעֲשֶׂה בְּכָל־מַלְכוּתּוֹ כִּי רַבָּה הִיא וְכָל־הַנָּשִׁים
יִתְּנוּ יְקָר לְבַעְלֵיהֶן לְמִגָּדוֹל וְעַד־קָטָן: **כא** וַיִּיטַב
הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּדְבַר
מְמוּכָן: **כב** וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ
אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְאֶל־עַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ
לִהְיוֹת כָּל־אִישׁ שֹׁרֵר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר כִּלְשׁוֹן עַמּוֹ:
{ס}

אסתר פרק ב

א אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּשֵּׁף חֲמַת הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ זָכַר אֶת־וַשְׁתִּי וְאֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה וְאֵת
אֲשֶׁר־נִגְזַר עָלֶיהָ: **ב** וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ
מְשָׁרְתָיו יְבַקְשׁוּ לַמֶּלֶךְ נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת
מַרְאֶה: **ג** וְיַפְקֵד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־מְדִינוֹת
מַלְכוּתוֹ וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־נַעֲרָה־בְתוּלָה טוֹבַת
מַרְאֶה אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים אֶל־יַד
הֵגֵא סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וְנָתוֹן
תַּמְרֻקֵיהֶן: **ד** וְהַנַּעֲרָה אֲשֶׁר תִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
תִּמְלֹךְ תַּחַת וַשְׁתִּי וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
וַיַּעַשׂ כֵּן: {ס} **ה** אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה
וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן־שִׁמְעִי בֶּן־קִישׁ אִישׁ
יְמִינִי: **ו** אֲשֶׁר הָגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם־הַגָּלָה אֲשֶׁר
הָגְלְתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר הֶגְלָה
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: **ז** וַיְהִי אֹמֵן אֶת־הֲדַסָּה הִיא
אֶסְתֵּר בַּת־דֹּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאֵם וְהַנַּעֲרָה יְפַת־
תֹּאַר וְטוֹבַת מַרְאֶה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקָחָהּ
מָרְדֳּכַי לוֹ לְבַת: **ח** וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ
וְדָתוֹ וּבְהִקָּבֵץ נְעָרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה
אֶל־יַד הֵגֵא וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד
הֵגֵא שֹׁמֵר הַנָּשִׁים: **ט** וַתִּיטַב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו
וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנָיו וַיְבַהֵל אֶת־תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת־
מָנוֹתֶהָ לָתֵת לָהּ וְאֵת שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאוּיוֹת
לָתֵת־לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת־נַעֲרוֹתֶיהָ
לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים: **י** לֹא־הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת־עַמָּהּ
וְאֶת־מוֹלַדְתָּהּ כִּי מָרְדֳּכַי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא־
תַגִּיד: **יא** וּבְכָל־יוֹם וָיוֹם מָרְדֳּכַי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי
חֲצַר בֵּית־הַנָּשִׁים לָדַעַת אֶת־שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמַה־
יֵּעָשֶׂה בָּהּ: **יב** וּבְהַגִּיעַ תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לָבוֹא |
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִקֵּץ הֱיוֹת לָהּ כְּדָת הַנָּשִׁים
שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שִׁשָּׁה
חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בַּבְּשָׂמִים
וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים: **יג** וּבָזֹּאת הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל־
הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֶן לָהּ לָבוֹא עִמָּהּ
מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ: **יד** בָּעֶרֶב | הִיא
בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים שֵׁנִי אֶל־
יַד שַׁעַשְׁגַּז סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַפִּילַגְשִׁים לֹא־
תָבוֹא עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִם־חָפֵץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ
וְנִקְרְאָה בְשֵׁם: **טו** וּבְהַגִּיעַ תֹּר־אֶסְתֵּר בַּת־
אֲבִיחַיִל דֹּד מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר לָקַח־לוֹ לְבַת לָבוֹא אֶל־
הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְּשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר
הֵגֵא סְרִיס־הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר
נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל־רֹאֶיהָ: **טז** וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶל־בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ
הָעֲשִׂירִי הוּא־חֹדֶשׁ טֵבֵת בִּשְׁנַת־שֶׁבַע
לְמַלְכוּתוֹ: **יז** וַיֶּאֱהַב הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר מִכָּל־
הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא־חֵן וָחֶסֶד לְפָנָיו מִכָּל־הַבְּתוּלוֹת
וַיָּשֶׂם כֶּתֶר־מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיַּמְלִיכֶהָ תַּחַת
וַשְׁתִּי: **יח** וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל לְכָל־שָׂרָיו
וַעֲבָדָיו אֵת מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וְהַנָּחָה לַמְּדִינוֹת עָשָׂה
וַיִּתֵּן מַשְׂאֵת כְּיַד הַמֶּלֶךְ: **יט** וּבְהִקָּבֵץ בְּתוּלוֹת
שֵׁנִית וּמָרְדֳּכַי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ: **כ** אֵין אֶסְתֵּר
מַגֶּדֶת מוֹלַדְתָּהּ וְאֶת־עַמָּהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה עָלֶיהָ
מָרְדֳּכַי וְאֶת־מַאֲמַר מָרְדֳּכַי אֶסְתֵּר עֹשָׂה כַּאֲשֶׁר
הָיְתָה בְאָמְנָה אִתּוֹ: {ס} **כא** בַּיָּמִים הָהֵם וּמָרְדֳּכַי
יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ קָצַף בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי־סָרִיסֵי
הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי הַסַּף וַיְבַקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד בַּמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרֹשׁ: **כב** וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכַי וַיַּגֶּד

לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם
מָרְדֳּכָי: כג וַיְבֻקַּשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא וַיִּתָּלוּ שְׁנֵיהֶם
עַל־עֵץ וַיִּכָּתֵב בְּסֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:
{ס}

אסתר פרק ג

א אַחַר | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל֙ הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ
אֶת־הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי וַיְנַשְּׂאֵהוּ וַיָּשֶׂם אֶת־
כִּסְאוֹ מֵעַל כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: ב וְכָל־עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
לְהָמָן כִּי־כֵן צִוָּה־לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמָרְדֳּכַי לֹא יִכְרַע וְלֹא
יִשְׁתַּחֲוֶה: ג וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר
הַמֶּלֶךְ לְמָרְדֳּכָי מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת
הַמֶּלֶךְ: ד וַיְהִי באמרם כְּאָמְרָם אֵלָיו֙ יוֹם וָיוֹם
וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהָמָן לִרְאוֹת הֲיַעַמְדוּ֙
דִּבְרֵי מָרְדֳּכַי כִּי־הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר־הוּא
יְהוּדִי: ה וַיַּרְא הָמָן כִּי־אֵין מָרְדֳּכַי כֹּרֵעַ
וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמָּלֵא הָמָן חֵמָה: ו וַיִּבֶז בְּעֵינָיו
לִשְׁלֹחַ יָד֙ בְּמָרְדֳּכַי לְבַדּוֹ֔ כִּי־הִגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם
מָרְדֳּכָי וַיְבַקֵּשׁ הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְהוּדִים
אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַם
מָרְדֳּכָי: ז בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־חֹדֶשׁ נִיסָן בִּשְׁנַת
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הִפִּיל פּוּר֙ הוּא
הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם | לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ
שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר: {ס} ח וַיֹּאמֶר הָמָן
לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ יֶשְׁנוֹ עַם־אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד֙
בֵּין הָעַמִּים בְּכֹל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ וְדָתֵיהֶם שֹׁנוֹת
מִכָּל־עָם וְאֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ
אֵין־שֹׁוֶה לְהַנִּיחָם: ט אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב
לְאַבְּדָם וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר־כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל֙ עַל־
יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ: י וַיָּסַר
הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ֔ מֵעַל יָדוֹ֖ וַיִּתְּנָהּ֙ לְהָמָן בֶּן־
הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים: יא וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ֙ וְהָעָם֙ לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב
בְּעֵינֶיךָ: יב וַיִּקָּרְאוּ֙ סְפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם֮ בּוֹ֒ וַיִּכָּתֵב כְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה
הָמָן אֶל אֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי־הַמֶּלֶךְ וְאֶל־הַפַּחוֹת אֲשֶׁר |
עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי עַם וָעָם מְדִינָה
וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ֒ וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ֒ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְתָּב וְנֶחְתָּם בְּטַבַּעַת
הַמֶּלֶךְ: יג וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים֮ אֶל־כָּל־
מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ֒ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־
הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד
בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ
אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז: יד פַּתְשֶׁגֶן הַכְּתָב לְהִנָּתֵן דָּת֙
בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גָּלוּי לְכָל־הָעַמִּים לִהְיוֹת
עֲתִדִים לַיּוֹם הַזֶּה: טו הָרָצִים֙ יָצְאוּ֙ דְּחוּפִים֙
בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ֙ וְהַדָּ֣ת נִתְּנָה֔ בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָ֖ה וְהַמֶּלֶךְ֙
וְהָמָ֣ן יָשְׁב֔וּ לִשְׁתּ֖וֹת וְהָעִ֥יר שׁוּשָׁ֖ן נָבוֹכָֽה: {ס}

אסתר פרק ד

א וּמָרְדֳּכַי֙ יָדַ֣ע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר֙ נַעֲשָׂ֔ה וַיְקָרַ֥ע
מָרְדֳּכַי֙ אֶת־בְּגָדָ֔יו וַיִּלְבַּ֥שׁ שַׂ֖ק וָאֵ֑פֶר וַיֵּצֵ֗א בְּתוֹךְ֙
הָעִ֔יר וַיִּזְעַ֖ק זְעָקָ֣ה גְדוֹלָ֑ה וּמָרָֽה: ב וַיָּבֹ֗וא עַד
לִפְנֵי֙ שַׁעַר־הַמֶּ֔לֶךְ כִּ֣י אֵ֔ין לָב֖וֹא אֶל־שַׁ֣עַר הַמֶּ֑לֶךְ
בִּלְבֽוּשׁ שָׂ֔ק: ג וּבְכָל־מְדִינָ֣ה וּמְדִינָ֗ה מְקוֹם֙ אֲשֶׁ֣ר
דְּבַר־הַמֶּ֣לֶךְ וְדָתוֹ֮ מַגִּ֣יעַ אֵבֶל֒ גָּד֣וֹל לַיְהוּדִ֗ים וְצ֤וֹם
וּבְכִי֙ וּמִסְפֵּ֔ד שַׂ֖ק וָאֵ֣פֶר יֻצַּ֑ע
לָרַבִּים: ד ותבואינה וַתָּבוֹאנָה֙ נַעֲר֣וֹת אֶסְתֵּ֔ר
וְסָרִיסֶ֖יהָ וַיַּגִּ֣ידוּ לָ֑הּ וַתִּתְחַלְחַ֣ל הַמַּלְכָּ֔ה מְאֹ֖ד

וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מָרְדֳּכַי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ
מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל: ה וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ
מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ וַתְּצַוֵּהוּ עַל־
מָרְדֳּכָי לָדַעַת מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה: ו וַיֵּצֵא הֲתָךְ
אֶל־מָרְדֳּכָי אֶל־רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־
הַמֶּלֶךְ: ז וַיַּגֶּד־לוֹ מָרְדֳּכַי אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ
וְאֵת | פָּרָשַׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמָן לְשְׁקוֹל עַל־
גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בַּיְהוּדִים לְאַבְּדָם: ח וְאֶת־
פַּתְשֶׁגֶן כְּתָב־הַדָּת אֲשֶׁר־נִתַּן בְּשׁוּשָׁן לְהַשְׁמִידָם
נָתַן לּוֹ לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוּוֹת
עָלֶיהָ לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ
מִלְפָנָיו עַל־עַמָּהּ: ט וַיָּבוֹא הֲתָךְ וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר אֵת
דִּבְרֵי מָרְדֳּכָי: י וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ וַתְּצַוֵּהוּ
אֶל־מָרְדֳּכָי: יא כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינוֹת
הַמֶּלֶךְ יְדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא־
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקָּרֵא
אַחַת דָּתוֹ לְהָמִית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ
אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב וְחָיָה וַאֲנִי לֹא נִקְרֵאתִי לָבוֹא
אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: יב וַיַּגִּידוּ לְמָרְדֳּכָי
אֶת דִּבְרֵי אֶסְתֵּר: יג וַיֹּאמֶר מָרְדֳּכַי לְהָשִׁיב אֶל־
אֶסְתֵּר אַל־תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ לְהִמָּלֵט בֵּית־הַמֶּלֶךְ
מִכָּל־הַיְּהוּדִים: יד כִּי אִם־הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת
הַזֹּאת רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר
וְאַתְּ וּבֵית־אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ וּמִי יוֹדֵעַ אִם־לְעֵת כָּזֹאת
הִגַּעַתְּ לַמַּלְכוּת: טו וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־
מָרְדֳּכָי: טז לֵךְ כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים
בְּשׁוּשָׁן וְצוֹמוּ עָלַי וְאַל־תֹּאכְלוּ וְאַל־תִּשְׁתּוּ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וְיוֹם גַּם־אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם כֵּן
וּבְכֵן אָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כַדָּת וְכַאֲשֶׁר
אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי: יז וַיַּעֲבֹר מָרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוְּתָה עָלָיו אֶסְתֵּר:

אסתר פרק ה

א וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת
וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית
הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית
הַמַּלְכוּת נֹכַח פֶּתַח הַבָּיִת: ב וַיְהִי כִרְאוֹת הַמֶּלֶךְ
אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בֶּחָצֵר נָשְׂאָה חֵן
בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב
אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ
הַשַּׁרְבִיט: ג וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ אֶסְתֵּר
הַמַּלְכָּה וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְיִנָּתֶן
לָךְ: ד וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא
הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
לוֹ: ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַהֲרוּ אֶת־הָמָן לַעֲשׂוֹת אֶת־
דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה
אֲשֶׁר־עָשְׂתָה אֶסְתֵּר: ו וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר
בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה־
בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ: ז וַתַּעַן אֶסְתֵּר
וַתֹּאמַר שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי: ח אִם־מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת־
שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת־בַּקָּשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן
אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה
כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ: ט וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ
וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הָמָן אֶת־מָרְדֳּכַי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ
וְלֹא־קָם וְלֹא־זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הָמָן עַל־מָרְדֳּכָי
חֵמָה: י וַיִּתְאַפַּק הָמָן וַיָּבוֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח
וַיָּבֵא אֶת־אֹהֲבָיו וְאֶת־זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ: יא וַיְסַפֵּר
לָהֶם הָמָן אֶת־כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב בָּנָיו וְאֵת כָּל־

אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֶת אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ עַל־הַשָּׂרִים
וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: **יב** וַיֹּאמֶר הָמָן אַף לְאֹ־הֵבִיאָה
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר־
עָשְׂתָה כִּי אִם־אוֹתִי וְגַם־לְמָחָר אֲנִי קָרוּא־לָהּ
עִם־הַמֶּלֶךְ: **יג** וְכָל־זֶּה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל־עֵת
אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר
הַמֶּלֶךְ: **יד** וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל־אֹהֲבָיו
יַעֲשׂוּ־עֵץ גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַבֹּקֶר ׀ אֱמֹר
לַמֶּלֶךְ וְיִתְלוּ אֶת־מָרְדֳּכַי עָלָיו וּבֹא־עִם־הַמֶּלֶךְ
אֶל־הַמִּשְׁתֶּה שָׂמֵחַ וַיִּיטַב הַדָּבָר לִפְנֵי הָמָן וַיַּעַשׂ
הָעֵץ: {ס}

אסתר פרק ו

א בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָבִיא
אֶת־סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: **ב** וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי
עַל־בִּגְתָנָא וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי הַסַּף
אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לִשְׁלַח יָד בַּמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: **ג** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־נַּעֲשָׂה יְקָר
וּגְדוּלָּה לְמָרְדֳּכַי עַל־זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ
מְשָׁרְתָיו לֹא־נַעֲשָׂה עִמּוֹ דָּבָר: **ד** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
מִי בֶחָצֵר וְהָמָן בָּא לַחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה
לֵאמֹר לַמֶּלֶךְ לִתְלוֹת אֶת־מָרְדֳּכַי עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־
הֵכִין לוֹ: **ה** וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הָמָן
עֹמֵד בֶּחָצֵר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָבוֹא: **ו** וַיָּבוֹא הָמָן
וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה־לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ
לַעֲשׂוֹת יֶקֶר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: **ז** וַיֹּאמֶר הָמָן אֶל־הַמֶּלֶךְ
אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: **ח** יָבִיאוּ לְבוּשׁ
מַלְכוּת אֲשֶׁר לָבַשׁ־בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב
עָלָיו הַמֶּלֶךְ וַאֲשֶׁר נִתַּן כֶּתֶר מַלְכוּת
בְּרֹאשׁוֹ: **ט** וְנָתוֹן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס עַל־יַד־אִישׁ
מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַפַּרְתְּמִים וְהִלְבִּישׁוּ אֶת־הָאִישׁ
אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וְהִרְכִּיבֻהוּ עַל־הַסּוּס
בִּרְחוֹב הָעִיר וְקָרְאוּ לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ
אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: **י** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן
מַהֵר קַח אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
וַעֲשֵׂה־כֵן לְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ
אַל־תַּפֵּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: **יא** וַיִּקַּח הָמָן
אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וַיַּלְבֵּשׁ אֶת־מָרְדֳּכָי
וַיַּרְכִּיבֵהוּ בִּרְחוֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה
לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: **יב** וַיָּשָׁב מָרְדֳּכַי
אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהָמָן נִדְחַף אֶל־בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי
רֹאשׁ: **יג** וַיְסַפֵּר הָמָן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־אֹהֲבָיו
אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ
אִשְׁתּוֹ אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר הַחִלּוֹתָ
לִנְפֹּל לְפָנָיו לֹא־תוּכַל לּוֹ כִּי־נָפוֹל תִּפּוֹל
לְפָנָיו: **יד** עוֹדָם מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ
הִגִּיעוּ וַיַּבְהִלוּ לְהָבִיא אֶת־הָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה
אֲשֶׁר־עָשְׂתָה אֶסְתֵּר:

אסתר פרק ז

א וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לִשְׁתּוֹת עִם־אֶסְתֵּר
הַמַּלְכָּה: **ב** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי
בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתִנָּתֵן
לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת
וְתֵעָשׂ: **ג** וַתַּעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמַר אִם־
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
תִּנָּתֶן־לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי: **ד** כִּי
נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד וְאִלּוּ

לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ הֶחֱרַשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר
שֹׁוֶה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ: {ס} ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הִוא זֶה
וְאֵי־זֶה הוּא אֲשֶׁר־מְלָאוֹ לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת
כֵּן: ו וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הָמָן הָרָע
הַזֶּה וְהָמָן נִבְעַת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ
וְהַמַּלְכָּה: ז וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן
אֶל־גִּנַּת הַבִּיתָן וְהָמָן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל־נַפְשׁוֹ
מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה כִּי־כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה
מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: ח וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבִּיתָן אֶל־
בֵּית | מִשְׁתֵּה הַיַּיִן וְהָמָן נֹפֵל עַל־הַמִּטָּה אֲשֶׁר
אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם לִכְבּוֹשׁ אֶת־
הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבָּיִת הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי
הָמָן חָפוּ: ט וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה אֶחָד מִן־הַסָּרִיסִים
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן
לְמָרְדֳּכַי אֲשֶׁר דִּבֶּר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ עֹמֵד בְּבֵית
הָמָן גָּבְהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תְּלֻהוּ
עָלָיו: י וַיִּתְלוּ אֶת־הָמָן עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הֵכִין
לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה: {ס}

חוברות לימוד הבי"ת
והמשניות זהר הודפס
לזכות

עדי בת לאה

מרים תחי'

הקב"ה ישלח את המלאך
רפאל שיעמוד לימינה ויהיה
לה לידה קלה בזכות כל
התנאים והאמוראים אכי"ר

הודפס

לעילוי נשמת:

נחמיה בן שלמה ז"ל

נפ' י"ב אדר

ורפאל רחמים בן מנחם ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת כי תשא

יב	יום ראשון	עלות השחר (72 דק) ... 4:54 נץ החמה ..... 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:13 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:58 סו"ז תפילה ..... 9:56 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:34 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:47	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות מט **ירושלמי:** גיטין מ **תוספתא:** תרומות ט **נ"ך:** אסתר א **משניות:** פסחים ד **זהר:** שמות א עמ' כא-כב	1
יג	יום שני	**תענית אסתר** עלות השחר (72 דק) ... 4:53 נץ החמה ..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:57 סו"ז תפילה ..... 9:55 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:35 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:48	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות נ **ירושלמי:** גיטין מא **תוספתא:** תרומות י **נ"ך:** אסתר ב **משניות:** פסחים ה **זהר:** שמות א עמ' כג-כד	2
יד	יום שלישי	**פורים** עלות השחר (72 דק) ... 4:52 נץ החמה ..... 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:57 סו"ז תפילה ..... 9:54 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:36 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:49	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות נא **ירושלמי:** גיטין מב **תוספתא:** מעשרות א **נ"ך:** אסתר ג **משניות:** פסחים ו **זהר:** שמות א עמ' כה-כו	3
טו	יום רביעי	**שושן פורים** עלות השחר (72 דק) ... 4:50 נץ החמה ..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:56 סו"ז תפילה ..... 9:54 חצות היום ..... 11:50 שקיעה ..... 5:36 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:49	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות נב **ירושלמי:** גיטין מג **תוספתא:** מעשרות ב **נ"ך:** אסתר ד **משניות:** פסחים ז **זהר:** שמות א עמ' כז-כח	4
טז	יום חמישי	עלות השחר (72 דק) ... 4:49 נץ החמה ..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:10 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:55 סו"ז תפילה ..... 9:53 חצות היום ..... 11:49 שקיעה ..... 5:37 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:50	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות נג **ירושלמי:** גיטין מד **תוספתא:** מעשרות ג **נ"ך:** אסתר ה **משניות:** פסחים ח **זהר:** שמות א עמ' כט- ל	5
יז	יום שישי	עלות השחר (72 דק) ... 4:48 נץ החמה ..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:10 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:55 סו"ז תפילה ..... 9:53 חצות היום ..... 11:49 שקיעה ..... 5:38 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:51 הדלקת נרות (40 דק): 4:58 (20 דק): 5:18	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות נד **ירושלמי:** גיטין מה **תוספתא:** מעשר שני א **נ"ך:** אסתר ו **משניות:** פסחים ט **זהר:** שמות א עמ' לא- לב	6
יח	שב"ק	**שבת קודש פרשת כי תשא - פרה** עלות השחר (72 דק) ... 4:47 נץ החמה ..... 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:54 סו"ז תפילה ..... 9:52 חצות היום ..... 11:49 שקיעה ..... 5:39 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:52 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:52	**ליומוד יומי:** **בבלי:** מנחות נה **ירושלמי:** גיטין מו **תוספתא:** מעשר שני ב **נ"ך:** אסתר ז **משניות:** פסחים י **זהר:** שמות א עמ' לג-לד	7

בְּשִׁעַת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה נִפְתָּחִים שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן, וְיֶשְׁנָה עֵת רָצוֹן גָּדוֹל מְאֹד בַּשָּׁמַיִם לִפְעֹל דְּבָרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, רַק עַל יְדֵי שֶׁקּוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה, אוֹ שׁוֹמְעִים אֶת קְרִיאָתָהּ, וְזוֹכִים לְכָל מִינֵי פְּקִידוֹת טוֹבוֹת הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)